

*Mansikkahilloa
ja
karjalanpiirakkaa!*

**Suomen ja Saksojen
nuorisoyhteistyöstä**

*Mansikkahilloa
ja
karjalanpiirakkaa!*

**Suomen ja Saksojen
nuorisoyhteistyöstä**

Mansikkahilloa ja karjalanpiirakkaa!
Suomen ja Saksojen nuorisoyhteistyöstä

© Nuorisotyön perinteen tallentamiskeskus,
Turun yliopisto, Turku

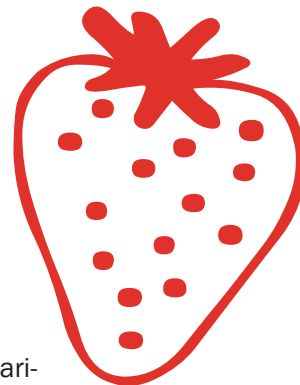
Julkaisun kuvat kirjoittajien, ellei toisin mainita.
Kuvituskuvat: Turun nuorisoasiainkeskus
Kielenhuolto: Marja Pajula
Käännökset: Mia Raitaniemi
Taitto: Vitale Ay, Taina Leino
Toimitus: Minna Heikkinen

ISBN 978-951-29-8382-7 (PDF)

ISBN 978-951-29-4640-2 (painettu)

Painopaikka: Painosalama Oy, Turku, 2011

Mansikkahilloa ja karjalanpiirakkaa!

Nuoperin, Nuorisotyön perinteen tallentamiskeskusten, kolmas kansainvälisestä nuorisotyöstä kertova kirja keskittyy Saksan liittotasavaltaan (BRD) ja Saksan demokraattiseen tasavaltaan (DDR). Siis ensisijaisesti siihen ajanjaksoon, jolloin Saksoja oli kaksi, kuten tätä aikaa kuvaa esimerkillisen johdannon aiheeseen kirjoittanut professori Seppo Hentilä. Mutta löytyy tarinoita myös siitä, millaista on tehdä kansainvälistä nuorisotyötä nykyisin, kun työlle haetaan rahoitusta esimerkiksi kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyökeskuksen Cimon kautta. Suomen ja Saksojen välinen nuorisoyhteistyö on ollut kaikille kolmelle maalle merkittävää niin ajallisesti kuin taloudellisestikin, joten oli vain ajan kysymys, koska tämä aihe nousee tarkempaan käsittelyyn. Nuoperin aiemmat kansainväliset julkaisut kertovat Suomen ja Viron sekä Suomen ja Neuvostoliiton välisestä nuorisoyhteistyöstä. Nyt tärkeimmät kumppanit on käyty läpi ja ympyrä sulkeutunut. Pohjoismaista yhteistyötä lukuun ottamatta, on muiden maiden kanssa tehty yhteistyö sirpaleisempaa ja ehkäpä myös vähemmän valtion ja kuntien ohjaa-
maa kuin em. nuorisoyhteistyöt.

Suomi-Saksat nuorisoyhteistyö -julkaisu sisältää kolmenlaisia tarinoita. Johdanto aiheeseen syventää tietämystämme liittotasavallasta ja DDR:stä. Koska demokraattinen tasavalta oli suljetumpi

valtio, on myös ilahduttavaa lukea sen nuorisosta ja nuorisokulttuurista. Loput kirjoitukset ovat omakohtaisempia. Reinhard Wagnerin ajallisestikin pitkässä tarinassa tehdään huomioita suomalaisista ja Suomen ja Saksan liittotasavallan nuorisoyhteistyöstä. Tarja Syyli ja Helena Kempas kertovat tarinaa siitä, millaista on ollut itse olla mukana nuorisovaihdossa ja opiskella ja osallistua festivaaleille. Retro herää henkiin näitä tarinoita lukiessa! Loput kuusi kirjoitusta ovat kertomuksia kuntien välisestä ystävyyskaupunkivaihdosta, niin saksalaisten kuin suomalaistenkin näkökulmasta, sekä läänin tason nuorisoyhteistyöstä. Ihmeteltävää on riittänyt niin suomalaisilla kuin saksalaisillakin. Karjalanpiirakkaa ja mansikkahilloa! Villisikaa ennen päivällistä! Makunystyrät ovat ainakin saaneet kokea uudenlaisia nautintoja.

Monta mutkaa on ollut matkassa ennen kuin tämä julkaisu näki päivänvalon, mutta tiedän, että mutkista huolimatta kirja ansaitsi tulla julkaistuksi. Kiitos kirjoittajille omasta panoksestanne! Kiitos myös Taisto Kärkkäiselle ja Ulla Helsingiukselle asioiden oikeellisuuden tarkastamisesta. Haasteista huolimatta on ollut ilo tehdä töitä teidän kaikkien kanssa. Nauttikaamme nyt työmme tuloksista.

Minna Heikkinen
Turussa, 28.4.2011

107 4205 587 727 5

INTERFLUG
DEUTSCHE DEMOKRATISCHE REPUBLIK

Alle Flüge sind geplant, ohne Zwischenstopps, durch den Luftraum der DDR. Zwischenstopps sind nur bei besonderen Umständen möglich. Zwischenstopps sind nur bei besonderen Umständen möglich. Zwischenstopps sind nur bei besonderen Umständen möglich.

Flugplan und Gepäckregeln. Flugschein und Gepäckbescheinigung. Flugschein und Gepäckbescheinigung. Flugschein und Gepäckbescheinigung.

Alle Angaben sind ohne Gewähr. Die Deutsche Demokratische Republik übernimmt keine Verantwortung für Schäden, die aus der Benutzung dieses Flugplans resultieren.

...in jeder Lage

HOLSTEN-BIER

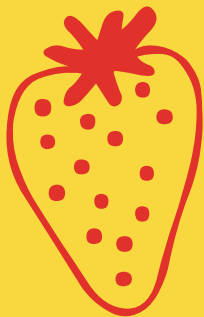
*Auch 1960 wieder über 1 Million Hektoliter Bier. Ausstos durch **HOLSTEN** Konzern*

SISÄLLYS

<i>Seppo Hentilä:</i>	Nuorisovaihtoa siihen aikaan, kun Saksoja oli vielä kaksi	6
<i>Reinhard Wagner:</i>	Saksalais-suomalainen nuorisovaihto ja nuoriso- ja sosiaalitoimen ammattilaisvaihto vuosina 1964–1988	24
<i>Veli-Matti Pyhänniska:</i>	Ystävyyskaupunkitoiminta minun näkökulmastani Paula Kariniemi ja Anna Kauppila muistelevat	40 55
<i>Hermann Nimitz:</i>	Kansainvälinen nuorisovaihto: Tärkeä osa persoonallisuuden kehittämistä ja kansojen välistä yhteisymmärrystä	58
<i>Heikki Viitala:</i>	Paikallistason suomalais-saksalainen yhteistyö, esimerkkinä Kuopio	62
<i>Heikki Hämäläinen:</i>	Kokemukseni Saksan liittotasavallasta ja DDR:stä	68
<i>Bernd Seifert:</i>	Köln ja Turku – ystävyyskaupungit sydämellä ja järjellä	82
<i>Annemari Arkimo:</i>	Rovaniemi–Kassel, yhdessä nuorisovaihtoja	90
<i>Tarja Syyli:</i>	Droyssig – ”nuoruutemme hauta”. Pioneeriohjajakoulutusta DDR:ssä	96
<i>Helena Kempas:</i>	Maaailman nuorison 10. ystävyysfestivaali Berliinissä vuonna 1973. Imperialismin vastaisen solidaarisuuden, rauhan ja ystävyyden puolesta!	108

Seppo Hentilä

Nuorisovaihtoa siihen aikaan, kun **Saksoja oli vielä kaksi**

Nuorison vuosikymmen

Toisen maailmansodan jälkeen syntyneet ikäluokat olivat useimmissa Euroopan maissa poikkeuksellisen suuria. He tekivät 1960-luvusta todellisen nuorison vuosikymmenen. Nuoria yhdisti yli rajojen moderni, Britanniasta ja Yhdysvalloista lähtöisin ollut kaupallinen nuorisokulttuuri. Ympäri maailmaa kuunneltiin samaa pop-musiikkia ja katsottiin samoja elokuvia. Nuoret alkoivat käyttää samoja merkkivaatteita, ja pojillakin oli pitkät hiukset, mitä vanhemmat aluksi kovasti kauhistelivat. Rautaesirippukaan ei kyennyt pidättelemään länsimaisen nuorisokulttuurin voittokulkua; se villitsi myös itäblokin nuoret, vaikka siellä länsimainen muotitavara oli kielletty hedelmä. Sähköisten viestimien, radion ja television, välityksellä mallit ja esikuvat kuitenkin levisivät lähes kaikkien ulottuville.

Kylmässä sodassa idän ja lännen kesken käytiin ideologista taistelua myös nuorison sieluista. Tällä rintamalla tilanne oli oikeastaan jo 1950-luvulta lähtien sillä tavoin epätasainen, että itäblokki oli pysyvästi alakynnessä. Lännen hyvinvointivaltioissa elintaso kohosi ja kaupallinen nuorisokulttuuri, muoti ja viihde, valtasi myös työväenluokan nuorten mielet. Itäblokillä oli miltei ylivoimaisia vaikeuksia saada edes oma nuorisonsa vakuuttuneeksi sosialistisen järjestelmän paremmuudesta ja lopullisesta voitosta. Kommunismin ilosanoman levittämisen ohella entistä tärkeämmäksi tehtäväksi itäblokin maissa nousi oman nuorison suojeleminen läntisen ”kulttuuri-imperialismin” turmiollisilta vaikutuksilta. Kun nuoret kuitenkin halusivat länsimaisia tuotteita, syntyivät mustan pörssin markkinat, joita varten ihmiset olivat valmiita vaihtamaan laittomasti ns. kovaa länsivaluutaa monin verroin virallista kurssia halvemmalla. Tähän ilmiöön kaikki itäblokin maissa käyneet suomalaisetkin väistämättä törmäsivät, eivätkä mustan pörssin kauppiaat taatusti

Seppo Hentilä on Helsingin yliopiston poliittisen historian professori. Hän on julkaissut lukuisia teoksia Suomen ja jaetun Saksan suhteista kylmän sodan aikana ja toiminut useaan otteeseen vierailevana professorina Saksassa, viimeksi vuosina 2007–2008 Berliinin Humboldt-yliopistossa. 1970-luvun alussa hän oli jatko-opiskelijana DDR:ssä Leipzigin yliopistossa. Hentilä on käytetty asiantuntija tiedotusvälineissä Saksan historiaa ja politiikkaa koskevilla kysymyksissä.

Kuva: Nuoperi/Rinne.

kiertäneet myöskään DDR:ssä käyneiden virallisten valtuuskuntien jäseniä.

Itäblokin virallinen nuorisopoliitikka pyrki värväämään nuorison kommunistisen ideologian mukaan tulkittujen rauhan ja solidaarisuuden politiikan airuiksi.

1960-luvun alussa DDR koetti estää länsimaisen ”hapatuksen” järjestämällä erilaisia kampanjoita sitä vastaan. Kouluissa pojilta leikattiin julkisesti pitkät ”Beatles-tukat” lyhyemmiksi, ja virallisen nuorisjärjestön Freie Deutsche Jugendin (FDJ) partiot kiipesivät talojen katoille kääntämään asukkaiden tv-antennit pois ”imperialistien ja sodanlietsojien kanavilta rauhan ja solidaarisuuden kanaville”. DDR koetti myös kehittää nuorisoa varten omaa muotia, merkkipaatteita ja jopa uuden diskotanssinkin, nimeltään lipsi. Niiden menestys nuorten keskuudessa oli heikkoa, ja ne oli haudattava vähin äänin.

Nuorison mahdollisuuksia kansainväliseen kanssakäymiseen kasvatti vuonna 1972 voimaan tullut interrail-junalippu. Mutta nuoret eivät vain kuluttaneet ja pitäneet hauskaa; he opiskelivat ja kiinnostuivat maailman asioista. Nuoriso myös kansainvälistyi 1960-luvulla. Yhteiskunnallisesti tiedostavat nuoret kiinnittivät erityistä huomiota kehitysmaiden ongelmiin, ydinsodan uhkaan ja ympäristön saastumiseen. Länsimaiden opiskelijaliike radikalisoitui ja otti voimakkaasti kantaa imperialismia vastaan, olipa sitten kyse Yhdysvaltain pommituksista Vietnamissa tai Varsovan liiton joukkojen interventiosta Tšekkoslovakiaan elokuussa 1968.

Suomen ja Saksan – tai oikeastaan Saksojen – virallinen kahdenvälinen nuorisovaihto alkoi 1960-luvun puolivälissä.

Yhdistyneet kansakunnat (YK) noteerasi nuorison kasvavan merkityksen kansainvälisessä kanssakäymisessä. Se hyväksyi yleiskokouksessaan joulukuussa 1965 julistuksen rauhan ja kansojen keskinäisen kunnioituksen ja ymmärtämyksen ihan- teiden edistämiseksi nuorison keskuudessa. Julistus sisälsi joukon konkreettisia toimenpide-ehdotuksia kansainvälisen nuorisotoiminnan edistämiseksi:

”Vaihtovierailuja, matkoja, turismia, kokouksia, vieraitten kielten opiskelua, esteetöntä ystävyyskaupunki- ja ystävyysyliopistosuhteiden perustamista on rohkaistava ja autettava, samoin kuin muitakin vastaavia toimenpiteitä, jotta kaikkien maiden nuoret voisivat lähestyä toisiaan kasvatuksen, kulttuurin ja urheilun merkeissä tämän julistuksen hengen mukaisesti.”

Suomen ja Saksan – tai oikeastaan Saksojen – virallinen kahdenvälinen nuorisovaihto alkoi 1960-luvun puolivälissä. Tuolloin solmittiin ensimmäiset Suomen ja Saksan demokraattisen tasavallan (DDR) ja Suomen ja Saksan liittotasavallan (SLT) väliset viralliset nuorisovaihtosopimukset ja vahvistettiin niiden pohjalta ensimmäiset vaihto-ohjelmat. Edellä mainitut uuden nuorisokulttuurin yleiset piirteet ja nuorison kasvava kansainvälistyminen vaikuttivat myös Suomen nuorisovaihdon käynnistymiseen molempien Saksojen kanssa. Toisaalta Suomen ja Saksojen nuorisovaihtoon sisältyi eräitä aivan poikkeuksellisia piirteitä. Ne johtuivat Suomen erityisasemasta kylmän sodan kahtiajaossa.

Saksan jako Suomen puolueettomuuspolitiikan haasteena

Kun Suomi solmi syyskuussa 1944 erillisrauhan Neuvostoliiton kanssa, yhtenä keskeisenä rauhanehtona oli suhteiden katkaiseminen Saksaan. Pohjois-Suomessa olleiden saksalaisjoukkojen karkottaminen johti niin sanottuun Lapin sotaan, joka päättyi huhtikuussa 1945, kun viimeisetkin saksalaiset siirtyivät Norjan puolelle. Syksyn 1944 jälkeen Suomen ja Saksan välillä ei ollut lähes kolmeen vuoteen min- käänlaisia virallisia yhteyksiä. Kaupankäynti, kulttuurisuhteet ja matkailu loppuivat kuin veitsellä leikaten. Yksityishenkilöidenkin matkustaminen maiden välillä kävi erittäin hankalaksi. Ensimmäisinä avautuivat kauppasuhteet vuoden 1947 lopulla. Koska Saksa oli jaettu voittajavaltojen miehitysvyöhykkeisiin, sopimukset oli tehtävä erikseen Neuvostoliiton sotilashallinnon ja länsivaltojen miehitysviranomaisten kanssa. Suomen kaupallinen edustusto Saksassa aloitti toimintansa länsiliittoutu-

neiden miehityshallinnon luvalla Frankfurt am Mainissa tammi-kuussa 1948. Saman vuoden syyskuussa avattiin kaupallinen edustusto myös Itä-Berliiniin.

Kylmän sodan blokkien väliin

jääneelle Suomelle Saksan jako kahdeksi valtioksi vuonna 1949 oli pahin mahdollinen skenaario, sillä kauppasuhteiden hoito muuttui valtioiden väliseksi poliittisiksi suhteiksi. Erityisen hankalaksi suhteiden järjestämisen jaettuun Saksaan teki se, että huhtikuussa 1948 Suomen ja Neuvostoliiton välillä solmittu YVA-sopimuksen (Sopimus

ystävyydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta)

sotilasartiklan nojalla Suomen tuli olla valmis torjumaan Saksan tai sen kanssa liitossa olevan maan hyökkäys alueensa kautta Neuvosto-liittoon. Ellei Suomi siihen kykenisi, se joutuisi konsultoimaan Neuvostoliittoa, joka lähettäisi sille sotilaallista apua. Tämä sopimuskohta vaikeutti koko kylmän sodan ajan, ja etenkin 1950- ja 1960-luvulla, Suomen mahdollisuuksia rakentaa suhteita Saksaan. Suomi juuttui Saksan kysymyksessä sananmukaisesti blokkien väliin eikä voinut – ainoana maana maailmassa – ennen vuotta 1973 solmia täysiä diplomaattisuhteita kumpaankaan Saksaan.

Suomen kaupalliset edustustot saivat tosin kummassakin Saksassa virallisen aseman jo vuonna 1952. Vastaavasti molemmat Saksat avasivat Helsinkiin kaupalliset edustustonsa vuonna 1953. Tuolloin Helsinki oli maailman ainoa pääkaupunki, jossa kummallakin Saksalla oli edes jonkintasoinen diplomaattinen edustus. Kaksi vuotta myöhemmin, kun Neuvostoliitto solmi täydet diplomaattisuhteet Saksan liittotasavallan kanssa, Moskova nousi Helsingin rinnalle toiseksi pääkaupungiksi, jossa kummallakin Saksalla oli samanarvoinen, tosin astetta

Pitkät tukat tulivat muotiin myös pojilla 1960-luvulta lähtien. Nuorison taide-tapahtuma vuodelta 1974. Kuva: Nuoperi/NT

korkeampi edustusto. Mainittakoon, että Berliinin muurin rakentamisen 13.8.1961 jälkeen DDR:n Helsingin edustusto oli sosialistisen leirin ulkopuolella ainoa paikka, josta olisi voinut esteettä ”loikata” länteen. Tällaisena tilanne jatkui aina vuoteen 1972, jolloin useimmat länsimaat tunnustivat DDR:n ja jolloin Saksan liittotasavalta otti vastaan myös Neuvostoliiton liittolaisten diplomaattisen tunnustuksen. **Suomen oli puolueettomuuspolitiikkansa nimissä** koetettava harjoittaa mahdollisimman tasapuolisia suhteita Saksoihin. Helppoa se ei ollut, sillä DDR painosti Suomelta diplomaattista tunnustusta, kun taas Länsi-Saksa valvoi tiukasti sitä, ettei Suomi – ensimmäisenä itäblokin ulkopuolisena maana – tunnustaisi DDR:ää. Länsi-Saksa piti kaikkinaisia suhteita DDR:ään diplomatian kielellä ilmaisten ”epäystävällisenä tekona”, eikä nuorisovaihtokaan tehnyt tästä poikkeusta. Vasta kun Saksan liittotasavallan ja Neuvostoliiton suhteet olivat normalisoituneet vuonna 1970 solmittujen ns. idänsopimusten ansiosta, Suomikin sai vapaat kädet Saksan-politiikassaan ja kaikinpuolinen kanssakäyminen Saksojen kanssa helpottui huomattavasti.

Antti Latva-Pukkila ja Mauri Pirilä olivat valtion nuorisotyölautakunnan valtuuskunnassa, kun se tutustui DDR:ään vuonna 1964.
Kuva: Nuoperi/OPM.

Suomen ja Saksojen nuorisovaihdon kehikset

Suomen kansainvälistä nuorisovaihtoa toteutti kolme päätahoa: valtio, nuorisjärjestöt ja ystävyyskaupungit. Valtionhallinnossa nuorisasiat kuuluivat opetusministeriölle. Vuonna 1966 ministeriöön perustettiin urheilu- ja nuorisotoimisto, josta vuonna 1973 tuli samanniminen osasto. Tuolloin liikunta ja nuoriso saivat omat toimistonsa. Nuorisosioiden asiantuntijaelimenä toimi valtion nuorisoneuvosto, jonka edeltäjä oli 1960-luvulla nimeltään valtion nuorisotyölautakunta. Nuorisoneuvoston jäseniä valittaessa noudatettiin pitkälti eduskunnan poliittisia voimasuhteita. Toisin sanoen istuvan hallituksen puolueilla oli nimityksissä tietty etulyöntiasema. Menettely heijasti aikakauden politisoitunutta ilmapiiriä. Läänien nuorisolautakunnat, jotka oli nimetty pitkälti paikallisten poliittisten voimasuhteiden mukaan, olivat myös tärkeitä kansainvälisten ohjelmien käytännön toteuttajia.

Länsi-Saksassa nuorisosioiden kuuluivat nuoriso-, perhe- ja terveysministeriön vastuualueelle. Liittotasavallan yhdessätoista osavaltiossa oli niin ikään omat nuorisosioiden viranomaisensa. Suomalaista valtion nuorisoneuvostoa vastasi Länsi-Saksassa Deutscher Bundesjugendring DBJR (Saksan liittotasavallan nuorisorengas), joka oli nuorisojärjestöjen yhteiselin. Vuonna 1967 toimintansa aloitti Internationaler Jugendaustausch- und Besucherdienst der Bundesrepublik Deutschland (IJAB), joka koordinoi käytännössä Saksan liittotasavallan eri tahojen järjestämää kansainvälistä nuorisovaihtoa. DDR:ssä nuorisosioiden hallinnoi hallituksen (Ministerrat) alainen nuorisovirasto (Jugendamt), mutta niin poliittisten linjausten kuin nuorisovaihdon käytännön toteutuksenkin kannalta tärkein toimija oli hallitsevan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen (Sozialistische Einheitspartei Deutschlands) SED:n nuorisojärjestö Freie Deutsche Jugend (FDJ).

Kuten sanottu, ystävyyskaupungit olivat tärkeä kansainvälisen nuorisovaihdon toteuttajia. Vuoden 1979 lopussa 25 suomalaisella kaupungilla oli ystävyyskaupunki Saksan liittotasavallassa. Saksan suurkaupungeista Köln oli Turun ja Essen Tampereen ystävyyskaupunki. Helsingillä ei Länsi-Saksassa ollut ystävyyskaupunkia mutta DDR:ssä kyllä, Itä-Berliini, eli virallisesti Berlin – Hauptstadt der DDR. DDR:n virallisen tulkinnan mukaanhan Länsi-Berliini ei lainkaan kuulunut ”Berliiniin”. Suomella oli ystävyyskaupunkeja DDR:ssä ehkä yllättäen hieman vähemmän kuin Länsi-Saksassa, yhteensä 17. Esimerkiksi Turun partneri Itä-Saksassa oli Rostock ja Tampereen Karl-Marx-Stadt (Chemnitz). Lähes kaikissa tapauksissa nuorisovaihto oli ystävyyskaupunkitoiminnan yksi keskeisistä toimintamuodoista.

Ystävyyskaupungit olivat tärkeä kansainvälisen nuorisovaihdon toteuttajia.

Ystävyyskaupunkitapaamisia järjestettiin myös kaikille kumppaneille yhtäaikaaisesti. Porissa ystävyyskaupunkien nuorisotapaaminen järjestettiin vuonna 1985, ja siihen osallistui porilaisten lisäksi Saksan liittotasavallan, Norjan, Latvian ja Ruotsin ystävyyskaupunkien nuoria. Kuva: Nuoperi/Pori.

Valtion, nuorisojärjestöjen ja ystävyyskaupunkien lisäksi myös monet muut tahot järjestivät nuorisovaihdon piiriin kuuluvaa toimintaa Suomen ja Saksojen välillä. Koululaisvaihtoa ja kielikursseja oli erityisesti maiden ystävyysseuroilla ja seurakunnilla. Oppilaitokset hankkivat opiskelijoille harjoittelupaikkoja saksalaisista yrityksistä, ja suomalaisia opiskeli 1960-luvun lopulta lähtien sekä Saksan liittotasavallan että DDR:n yliopistoissa ja ammattioppilaitoksissa. Suomella oli sopimukset vuotuisesta stipendiaattien vaihdosta molempien Saksan valtioiden kanssa. DDR:n hallitsevan puolueen SED:n ja FDJ:n oppilaitoksissa opiskeli jatkuvasti kymmeniä

suomalaisia kommunistinuoria. Tässä kirjoituksessa tarkastellaan lähemmin Suomen ja Saksojen välistä valtiollisiin sopimuksiin perustunutta nuorisovaihtoa.

Nuorisovaihto Länsi-Saksan kanssa

Suomen ja Saksan liittotasavallan välillä solmittiin ensimmäinen kahdenvälinen nuorisovaihtoa koskeva sopimus vuonna 1967. Elettiin Suomen itsenäistymisen 50. juhlavuotta. Sen kunniaksi oli Otaniemen Dipolissa toukokuussa 1967 esillä näyttely Nuoriso/Ungdom '67. Siihen tutustui myös länsisaksalainen nuorisovaltuuskunta, joka oli saapunut neuvottelemaan vaihto-ohjelmasta opetusministeriön kanssa. Tämä oli Suomen ja Länsi-Saksan nuorisovaihdon ensimmäinen virallinen kontakti.

Valitettavasti tilastot ovat niin molempien Saksojen kuin Suomenkin osalta siinä määrin aukkoisia, ettei 1960-luvulla alkaneen nuorisovaihdon tarkkaa numeerista volyymia ole mahdollista esittää. Suomen ja Saksan liittotasavallan kahdenvälinen nuorisovaihto käsitti vuosittain kymmenkunta eri ohjelmaa, joihin osapuolet myönsivät valtionapua. Länsi-Saksan kansainvälistä nuorisovaihtoa koskevien tilastojen mukaan esimerkiksi vuonna 1977 toteutui 20 eri maan kanssa vajaan sata ohjelmaa. Niistä Suomen kanssa toteutui seitsemän ohjelmaa.

Suomen ja Saksan liittotasavallan välisestä nuorisovaihto-ohjelmasta sovittiin vuosittain käydyissä neuvotteluissa. Ohjelmien aiheet vaihtelivat suuresti, mutta etusijalla oli laajasti ottaen kulttuuri (erityisesti musiikki, kuoro toiminta ja kansantanssi). Nuorisovaihdon rakenne pysyi vuodesta toiseen paljolti samanlaisena, joksikin se muotoutui ensimmäisessä, marraskuussa 1967 solmitussa sopimuksessa. Esimerkkinä toiminnan sisällöstä voidaan lainata vuotta 1968 koskevaa sopimusta:

1. Suomessa järjestetään Saksan liittotasavallan nuorison viikko 10.–19.6.1968 välisenä aikana. Viikkoa vietetään Kymen läänin alueella myöhemmin valmisteltavan ohjelman mukaan. 35–40 saksalaista nuorta tulee osallistumaan viikon ohjelmaan.
2. Liittotasavallan poliittisten nuorisojärjestöjen yhteistyöelin (Ring Politischer Jugend) kutsuu 15–20 suomalaisten puoluepoliittisten nuorisojärjestöjen edustajaa 10 päivän vierailulle maahansa.
3. Suomalaisten nuorisojärjestöjen edustajia tullaan kutsumaan Liittotasavallassa järjestettäville eurooppalaisille nuorisoleireille. Perhe- ja nuorisoasiain ministeriö

Suomen ja Saksan liittotasavallan välisestä nuorisovaihto-ohjelmasta sovittiin vuosittain käydyissä neuvotteluissa.

maksaa 75 % kaikista matkakuluista sekä 7–10 Dmk vuorokaudessa ylläpito-
kuluja varten.

4. Suomalaisten nuorisojärjestöjen edustajia tullaan kutsumaan myös ensi kesänä Ruotsissa järjestettävälle kansainväliselle nuorisoleirille.
5. Perhe- ja nuorisoasiain ministeriö tarjoaa viisi stipendiä suomalaisten nuorisotyöntekijäin käytettäväksi jatko-opiskelua varten.
6. Tampereen yliopiston nuorisotyön tutkinnon opiskelijoille tarjotaan harjoittelu-
paikkoja aikaisemman käytännön mukaisesti.

Kymmenen vuotta myöhemmin tehdyn sopimuksen sisältö oli lähes identtinen, mutta toimintaa ja osanottajia oli jonkin verran enemmän. Otettakoon tähän esimerkkivuodeksi 1983. Tuolloin yhteistyösopimus käsitti kaikkiaan yhdeksän vaihto-ohjelmaa, joista viisi toteutettiin Suomessa ja neljä Länsi-Saksassa. Ohjelmassa olivat esimerkiksi nuorisotutkimusseminaari, ympäristökysymyksiä käsitellyt seminaari, nuorisojärjestöseminaari, suomalaisen koulutusasiantuntijan luentomatka Saksaan, kulttuurikasvatusta käsitellyt seminaari ja muutamia kielikurseja.

Porista tehtiin myös
koululaisvaihtoja ystävyys-
kaupunkien välillä.
Tässä nuoret matkalla
Bremerhaveniin vuonna
1975. Kuva: Nuoperi/Pori.

Varojen puute vaivasi tietenkin alituisesti yhteistyötä. 1980-luvun puolivälissä tehdyn arvion mukaan 2–3 viikkoa kestäneen ohjelman, esimerkiksi kielikurssin, kulut osanottajaa kohden saattoivat matkoineen ja oleskeluineen nousta jopa 2 500 silloiseen markkaan (900 euroa v. 2011). Se oli tuohon aikaan iso raha lukiolaisen tai opiskelijan kukkarossa.

Ohjelmiin liittyi useimmiten myös matkailua ja tutustumista huomattaviin nähtävyyksiin. Tärkeä toimintamuoto olivat kesäleirit ja kielikurssit. Suomen opetusministeriön järjestämällä ulkomaalaisille tarkoitettulla kielikurssilla Savonlinnassa ja jatkokurssilla Kuopiossa oli vuosittain mukana myös useita länsisaksalaisnuoria. Vastaavasti suomalaisille tarjoutui tilaisuus osallistua Kasselissa järjestetyille kansainvälisille saksan kielen kursseille. Haluttuja olivat myös suomalaisille sosiaalialan opiskelijoille tarjotut kolmen kuukauden harjoittelujaksot. Kymmenet suomalaiset opiskelijat pääsivät vuosien mittaan tutustumaan Länsi-Saksan sosiaali- ja nuorisotyön käytäntöihin.

Koululaisvaihdon järjestämisessä keskeinen toimija Suomessa oli Koulun kerhokeskus. Länsisaksalaisten vieraiden huomiota kiinnitti jokaisella matkalla se, miten siistejä ja hyvin hoidettuja suomalaiset koulut olivat. Seinillä ei ollut töherryksiä ja yhteiset tilat olivat kauttaaltaan hyvässä kunnossa.

Nuorisovaihto DDR:n kanssa

Suomen ja DDR:n virallinen nuorisovaihto alkoi vuonna 1965. Ensimmäinen neuvottelukosketus osapuolten välillä oli ollut jo toukokuussa 1963, eli neljä vuotta aikaisemmin kuin Saksan liittotasavallan kanssa. Vaihto-ohjelman sisältö säilyi myös DDR:n ja Suomen nuorisovaihdossa hyvin samankaltaisena koko sen runsaan kahden vuosikymmenen ajan, jolloin sitä toteutettiin. Otettakoon tähän esimerkki vuoden 1967 aikana toteutettavaksi sovitusta ohjelmasta:

1. DDR:n ministerineuvoston nuorisoviraston ja Suomen valtion nuorisotyölautakunnan välillä vaihdetaan vuoden aikana viralliset neuvotteluvaltuuskunnat.
2. Turussa järjestetään 17.–24.9.1967 välisenä aikana DDR:n nuorison viikko. Suomen osalta järjestelyistä vastaavat valtion nuorisotyölautakunta, Turun ja Porin läänin nuorisotyölautakunta sekä Turun kaupungin nuorisolautakunta. Molemmat osapuolet pyrkivät saamaan viikon suojelijoiksi arvovaltaiset henkilöt.

Ohjelmiin liittyi useimmiten myös matkailua ja tutustumista huomattaviin nähtävyyksiin.

Suomen nuorison viikkoa juhlittiin DDR:ssä vuonna 1984. Suomen valtuuskuntaa johti Markku Kauppinen, kuvassa oikealla. Kuva: Nuoperi/OPM.

3. DDR:n ministerineuvoston nuorisovirasto lähettää Suomen valtion nuorisotyölautakunnalle tiedot 8.–15.7.1967 välisenä aikana vietettävän Itämerenviikon nuoriso-ohjelmasta ja kutsuu suomalaisen valtuuskunnan seuraamaan viikon ohjelmaa. Suomen valtion nuorisotyölautakunta välittää tiedot edelleen nuorisojärjestöille ja tukee mahdollisuuksiensa mukaan suomalaisten nuorten osallistumista eri tilaisuuksiin.
4. Molemmat osapuolet tukevat nuorisojärjestöjen ja ystävyyskaupunkien nuorisotyöelinten pyrkimyksiä laajentaa ja tehostaa keskinäistä yhteistyötään.
5. DDR:n ministerineuvoston nuorisovirasto kutsuu suomalaisen valtuuskunnan (kolme henkilöä) seuraamaan 25.6.–2.7. 1967 DDR:ssä vietettävää nuoriso- ja urheiluviikkoa. Samalla on valtuuskunnalla tilaisuus tutustua huomispäivän mestareiden piirimessuihin ja osallistua nuorison kunniamerkkien jakotilaisuuteen.
6. Suomen valtion nuorisotyölautakunta kutsuu DDR:n ministerineuvoston nuorisoviraston kautta DDR:n nuorison osallistumaan Helsingissä 12.–18.5.1967 järjestettävään Nuoriso-67 näyttelyyn.
7. DDR:n ministerineuvoston nuorisovirasto kutsuu marraskuussa suomalaisen valtuuskunnan (kaksi henkilöä) tutustumaan huomispäivän mestareiden juhlamessuihin ja keskustelemaan vuoden 1968 yhteistyöstä.
8. Molemmat osapuolet tukevat edelleen suomalaisten lukioluokkalaisten kieliharjoittelua DDR:ssä.
9. Jatketaan edelleen kokemusten ja materiaalin vaihtoa valtakunnallisista nuorisokysymyksistä, nuorten kasvatuksesta ja koulutuksesta, nuorisotyötä koskevista tutkimuksista ja niiden soveltamisesta sekä nuorisotyöntekijöiden koulutuksesta.
10. Suositellaan DDR:n valtion radiokomitealle ja Suomen Yleisradiolle nuoriso-ohjelmien vaihdon ottamista niiden keskinäiseen yhteistyösopimukseen.

Mielenkiintoinen yksityiskohta sopimuksessa on 6. pykälässä mainittu DDR:n valtuuskunnan tutustuminen toukokuussa 1967 järjestettyyn Nuoriso 67 -näyttelyyn. Kuten edellä on mainittu, suomalaiset esittelivät näyttelyä myös länsisaksalaiselle valtuuskunnalle. Tämä kuvastaa Suomen pyrkimystä tasapuolisuuteen Saksojen kohtelussa pienintä piirtoa myöten. On selvää, että Saksojen valtuuskunnat eivät taatusti tutustuneet näyttelyyn yhtä aikaa. Toisaalta tasapuolisuudesta kiinni

pitäminen näinkin pieniltä tuntuissa yksityiskohdissa oli Suomelle tärkeää, sillä kummankin Saksan Helsingissä olleet kaupalliset edustustot valvoivat mustasukkaisesti sitä, ettei toista Saksaa asetettaisi etusijalle tai kohdeltaisi paremmin. Kun joskus näin tapahtui, loukatuksi itsensä tunteneen Saksan pääkonsuli marssi ulkoministeriön poliittisen osaston päällikön puheille tekemään valituksen.

Suomen ja DDR:n kahdenkeskisen nuorisovaihdon yksi huomattavimmista toistuvista tapahtumista oli kolmen vuoden välein vuoroin Suomessa, vuoroin DDR:ssä järjestetty nuorison viikko. Niistä kuudes ja samalla viimeinen pidettiin elokuun alussa Erfurtin piirikunnan alueella. Nuorisoviikon suojelijat, Suomen tasavallan presidentti Mauno Koivisto ja DDR:n puoluejohtaja ja valtionpäämies Erich Honecker lähettivät osanottajille tervehdyksensä. Suomen viralliseen valtuuskuntaan kuului 40 henkeä ja sitä johti valtion nuorisoneuvoston puheenjohtaja, keskustan Matti Vanhanen. Vaikka valtuuskunta edusti monipuolisesti suomalaisia nuorisojärjestöjä, sen ikärakenne herätti myös kritiikkiä. Opetusministeriölle laaditussa matkaraportissa todettiin, että ”tulevaisuudessa tulisi kuitenkin entistä

Kädenväännössä valtion nuorisoneuvoston puheenjohtaja Markku Kauppinen vuoden 1984 Suomen nuorison viikolla DDR:ssä. Kuva: Nuoperi/OPM.

enemmän valtuuskuntaa valittaessa kiinnittää huomiota myös ikärakenteeseen niin, että kysymyksessä olisi tosiaan ollut nuorisovaltuuskunta”. Valtuuskunnan mukana matkusti yhdeksänhenkinen kulttuuriryhmä ”Sikiät” Kaustisilta, joka esitti suomalaista pelimannimusiikkia ja kansantansseja. Vaikka kaustislaisten ohjelma oli korkeatasoinen, edellä mainitussa matkaraportissa todettiin, että ”olisi nuorisoviikolle ollut syytä ottaa Kaustisen ryhmän lisäksi esim. duo, joka olisi edustanut tämän päivän nuorisomusiikkia.” Vakiotyylisiin ohjelmaan kuuluivat vierailu Weimarin lähistöllä sijaitsevalla Buchenwaldin keskitysleirillä ja tutustuminen paikallisiin maatalousosuuskuntiin.

”Rauha, ystävyys, solidaarisuus!”

DDR:n tavoitteena oli myös Suomen kanssa käydyssä nuorisovaihdossa ideologinen vaikuttaminen suomalaisnuoriin ja omien poliittisten tavoitteidensa ajaminen nuorisovaihdon avulla. Vuoteen 1973 nuorisotyökin oli valjastettu edistämään DDR:n diplomaattista tunnustamista.

Rostockissa vuosina 1958–1974 järjestetyille Itämeren viikoille osallistui Suomes-ta usean sadan hengen suuruisen valtuuskunta. Mukana oli ay-väkeä ja puolueiden sekä nais-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen edustajia Pohjoismaista, Puolasta, Neuvostoliitosta ja Länsi-Saksasta. Nuorilla oli Itämeren viikkojen ohjelmassa keskeinen osa, ja heitä oli Suomenkin valtuuskunnassa mukana joka kesä. Suomalaiset vieraat edustivat valtaosin vasemmistoa ja keskustaa, kun muualta lännestä tulleet olivat lähes yksinomaan kommunisteja. Itämeren viikkojen tunnus ”Itämeri – rauhan meri” myötäili Neuvostoliiton ulkopoliittisia tavoitteita, joihin kuului ydinaseettoman vyöhykkeen aikaansaaminen Pohjoismaihin, vaikka Neuvostoliitto ei olisi poistanut omia ydinaseitaan lähialueelta, ja Euroopan turvallisuuskonferenssin aikaansaaminen vuoden 1945 rajojen vakiinnuttamiseksi. Itämeren viikkojen osanottajat joutuivatkin kerran toisensa jälkeen allekirjoittamaan julkilausumia, joihin nämä tavoitteet oli kirjattu.

Vuoden 1972 Itämeren viikon päätteeksi annetussa julkilausumassa tuomittiin esimerkiksi Yhdysvaltain käymä Vietnamin sota ja EEC:n ylläpitämät tullimuurit ja tuettiin Euroopan turvallisuuskokouksen aikaansaamista ja Berliinin nuorisofestiivaalien järjestämistä. Jokaiseen kommunikeraan sisältyi poikkeuksetta myös tiukka vaatimus DDR:n diplomaattisen tunnustamisen puolesta. Kuvaavaa onkin, että Itämeren viikot lopetettiin välittömästi sen jälkeen kun valtaosa länsimaista oli

vuonna 1973 solminut diplomaattisuhteet DDR:n kanssa. **Nuorisosta käydyin ideologisen kamppailun** näyttävin kansainvälinen foorumi olivat Maailman nuorison ja ylioppilaiden rauhan ja ystävyysfestivaalit. Niiden järjestäjät, Demokraattisen nuorison maailmanliitto (WFDY) ja Kansainvälinen ylioppilasliitto (IUS), ajautuivat jo kylmän sodan alkuvaiheessa Neuvostoliiton määräysvaltaan, jolloin läntiset nuoriso- ja opiskelijaliitot, kommunistisia järjestöjä lukuun ottamatta, lopettivat yhteistyönsä niiden kanssa.

Pommitusten raunioittamassa Itä-Berliinissä kesällä 1951 pidetyillä nuorisofestivaaleilla oli mukana Suomestakin muutaman kymmenen hengen kommunistinuoren valtuuskunta. Kun Suomikin tuohon aikaan säännösteli ankarasti matkavaluutusta, suomalaiset rahoittivat oleskelunsa myymällä laittomasti Suomesta mukaansa ottamaa Fazerin suklaata. Se teki hyvin kauppansa, mutta suututti isännät jopa niin, että suomalaisen veljespuolueen nuorten kaupustelusta tehty raportti päättyi DDR:n puoluejohtajalle Walter Ulbrichtille. Hän lähetti ankaran moitekirjeen SKP:n pääsihteerille Ville Pessille.

Maailman nuorison ja ylioppilaiden festivaalit Helsingissä vuonna 1962. Kulttuuritalo ja festivaalien avajaisista. Kuvaaja: Eino Laitinen. Nuoperi/Laitinen.

Maailman nuorison ja ylioppilaiden rauhan ja ystävyyden festivaali järjestettiin Helsingissä vuonna 1962. Helsinkiä ennen festivaalit pidettiin Wienissä vuonna 1959. Itävalta ja Suomi ovat olleet ainoat länsimaat, joissa festivaaleja on järjestetty. Helsingin festivaalien tunnelmista, poliittisesta kädenväännöstä ja niiden seurauksista on tehty omia tutkimuksia, joihin ei tässä tarkemmin puututa.

Vuonna 1973 festivaalit järjestettiin Itä-Berliinissä. Tapahtumasta on osallistujan tarina tässäkin kirjassa. Suomesta festivaaleille osallistui lähes 800 hengen virallinen nuorisovaltuuskunta, johon kuului poliittinen edustus kokoomuksesta kommunisteihin. Huomattava osa Suomen tulevasta poliittisesta ja talouselämän eliitistä oli mukana. Nimet puhukoot puolestaan: Matti Ahde (SDP), Ilkka-Christian Björklund (SKDL), Lauri Ihalainen (SAK), Ilkka Kanerva (Kokoomus) ja Björn Wahlroos (ns. taistolaiset) ja Risto Volanen (Keskusta). Suomen viralliseen valtuuskuntaan kuului myös Heikki S. von Hertzen valtion nuorisoneuvoston edustajana. Koska von Hertzen edusti Kokoomusta, ”valittiin” hänet rauhanvälittäjäksi selvittämään kiistaa Berliinin muurilla. Festivaaliosallistujille oli nimittäin selvinnyt, että länsisaksalaiset nuoret aikoivat tulla häiriköimään juhlia. Mellakoijat saatiin pysymään omalla puolellaan.

Berliini näytti tältä
festivaalien aikaan.
Kuva: Helena Kempas.

Suomen ja Saksojen nuorisovaihto – vertailua

Suomen erityisasema blokkien välissä tuli selvästi esiin myös Suomen nuorisovaihdossa molempien Saksojen kanssa. Samat suomalaiset virkamiehet ja nuorisopoliitikot hoitivat suhteita sekä liittotasavallan että DDR:n kanssa. Vastaa-
via, täysin samantasoisia virallisia suhteita molempiin Saksoihin ei ennen vuotta 1973, jolloin myös läntiset maat tunnustivat DDR:n, ollut yhdelläkään toisella valtiolla. Opetusministeriön nuorisotoimiston virkamiesten rooli muodostui keskeiseksi. Heistä on erityisesti syytä mainita kulttuuriasiainneuvos Ulla Helsingius, joka työskenteli ministeriössä nuorisosioiden esittelijänä vuosina 1971–2002. Valtion nuorisoneuvoston puheenjohtajina toimi useita nuoria poliitikkoja, joista tuli aikanaan valtakunnan johtavia poliittisia vaikuttajia – esimerkiksi 1970-luvulla SDP:n Matti Ahde ja 1980-luvulla keskustan Matti Vanhanen.

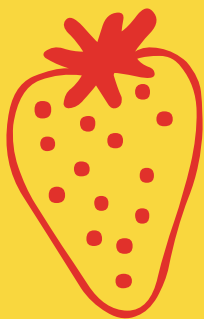
Merkittävä ero verrattaessa Suomen nuorisovaihtoa DDR:n kanssa Länsi-Saksan kanssa harjoitettuun vaihtoon oli myös se, että kaikki itäsaksalaiset tahot ja henkilöt, joita suomalaiset kohtasivat, olivat käyneet läpi erittäin tarkan poliittisen seulan. Äärimmilleen kontrolli kiristyi vuonna 1961 Berliinin muurin pystyttämisen jälkeen. Länsimaihin päästettiin DDR:stä vain ns. matkustuskaaderiin hyväksytyt poliittisesti luotettavat kansalaiset. Heidän odotettiin noudattavan sanoissa ja teoissa DDR:n virallista ideologiaa – ja ennen kaikkea sitä, että he eivät esimerkiksi Suomen kaltaiseen ”kapitalistiseen ulkomaahan” päästyään loikkaisi länteen. Se olisi ollut käytännössä hyvin helppoa: DDR:n kansalaisen ei olisi tarvinnut tehdä muuta kuin vain hakeutua Helsingin Fredrikinkadulla sijainneeseen Länsi-Saksan konsulaattiin. Siellä hänelle olisi kirjoitettu Saksan liittotasavallan passi puolesta tunnissa.

DDR:n viranomaisten harjoittama länteen päästettyjen tiukka kontrolli heijastui aika ajoin myös nuorisovaihtoon. Ohjelmia peruutettiin aivan viime hetkellä, jopa niin myöhään, että suomalaiset isännät saivat siitä tiedon odottaessaan Interflugin konetta Helsinki-Vantaan lentoasemalla. Valtuuskunnista poisjäämiset selitettiin äkillisellä sairastumisella. Tätä itäblokin maille tyypillistä tautia kutsuttiin kylmän sodan aikana kuvaavasti diplomaattiflunssaksi. Suomen ja DDR:n virallisen nuorisovaihdon yhteydessä loikkauksia tapahtui kaksi. Sen sijaan DDR:n kaupallisesta edustustosta katosi 1960-luvulla muutama diplomaatti ja DDR:n kulttuurikeskuksesta pari saksan kielen lehtoria. Vuonna 1962 Helsingin nuorisofestivaaleille osallistuneesta yli 700 henkeä käsittäneestä DDR:n valtuuskunnasta loikkasi yhdeksän jäsentä, ja kesken festivaalien kotiin lähetettiin muutamia loikkausta yrittäneitä tai sen suunnittelusta epäiltyjä.

Siinä, missä DDR korosti nuorisovaihdon poliittisia ja ideologisia tavoitteita, Saksan liittotasavalta piti yllä mahdollisimman matalaa poliittista profiilia. Tämä ero oli silmiinpistävä. Kaikessa kanssakäymisessä DDR:n kanssa, olipa tilaisuuden tai tapaamisen ohjelma mikä hyvänsä, käytäntönä oli se, että tilaisuuden päätteeksi annettiin yhteinen poliittinen julkilausuma. DDR-osapuoli vaati sitä suorastaan yhteistyön jatkamisen ehtona. Julkilausuman teksti pysyi tietyin osin vuodesta toiseen samana, ja kyse oli eräänlaisesta ulkopoliittisesta liturgiasta. Esimerkiksi fraasi ”Suomen ja Saksan demokraattisen tasavallan yhteiskuntajärjestelmiltään erilaisten valtioiden rauhanomaisen rinnakkaiselon periaatteelle perustuva yhteistyö ja maitten välillä solmitut sopimukset avaavat myös nuorisolle uusia yhteistyömahdollisuuksia molemminpuolisen mielenkiinnon ja etujen pohjalta” kirjoitettiin lähes poikkeuksetta jokaiseen kommunikiaan.

Berliinin muurin murtuminen marraskuun alussa 1989 ei välittömästi katkaissut Suomen ja DDR:n nuorisovaihtoa. Yhteydenpito jatkui vielä senkin jälkeen, kun DDR oli maaliskuussa 1990 pidetyissä maan ensimmäisissä ja viimeisissä vapais- sa vaaleissa saanut demokraattisen monipuoluehallituksen. Vielä elokuussa 1990 Itä-Saksan viranomaiset ilmoittivat lähettävänsä valtuuskunnan Suomeen neuvottelemaan seitsemännen DDR:n nuorisoviikon järjestämisestä Suomessa, mutta valtuuskunnan matka peruutettiin. Samoin kävi suomalaisvaltuuskunnalle, jonka oli määrä marraskuussa 1990 tutustua paikallistasolla DDR:n nuorison yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Silloin ei DDR-nimistä valtiotakaan enää ollut, sillä se oli lokakuuta 3. päivänä sulautunut viitenä ns. uutena osavaltiona Saksan liittotasavaltaan. Vain vajaata kahta viikkoa aikaisemmin, 21. syyskuuta.

”Deutsch-finnischer Austausch von Jugendlichen und Fachkräften der Jugend und Sozialarbeit 1964–1988 von Reinhard Wagner”.

Reinhard Wagner

Saksalais-suomalainen **nuorisovaihto** ja nuoriso- ja sosiaalitoimen **ammattilaisvaihto** vuosina 1964–1988

Reinhard Wagner

(28.4.1928–31.5.2010)
toimi vuosina 1967–1988
Saksan liittotasavallan
kansainvälisen nuoriso-
vaihto- ja vierailijapalvelun
IJAB:n päällikkönä. Hän oli
suuri Suomen ystävä ja
ikuisti maatamme useilla
matkoillaan piirtäen ja
maalaten suomalaista
maisemaa ja rakennuksia.
Tätä julkaisua varten
Wagner kirjoitti myös sivun
mittaiset kiitokset kaikille
niille, joita hän tapasi Suo-
men matkoillaan. Varmasti
kaikki ne, jotka tunsivat
Reinhardtin tietävät,
että heillä oli paikka
hänen sydämessään.

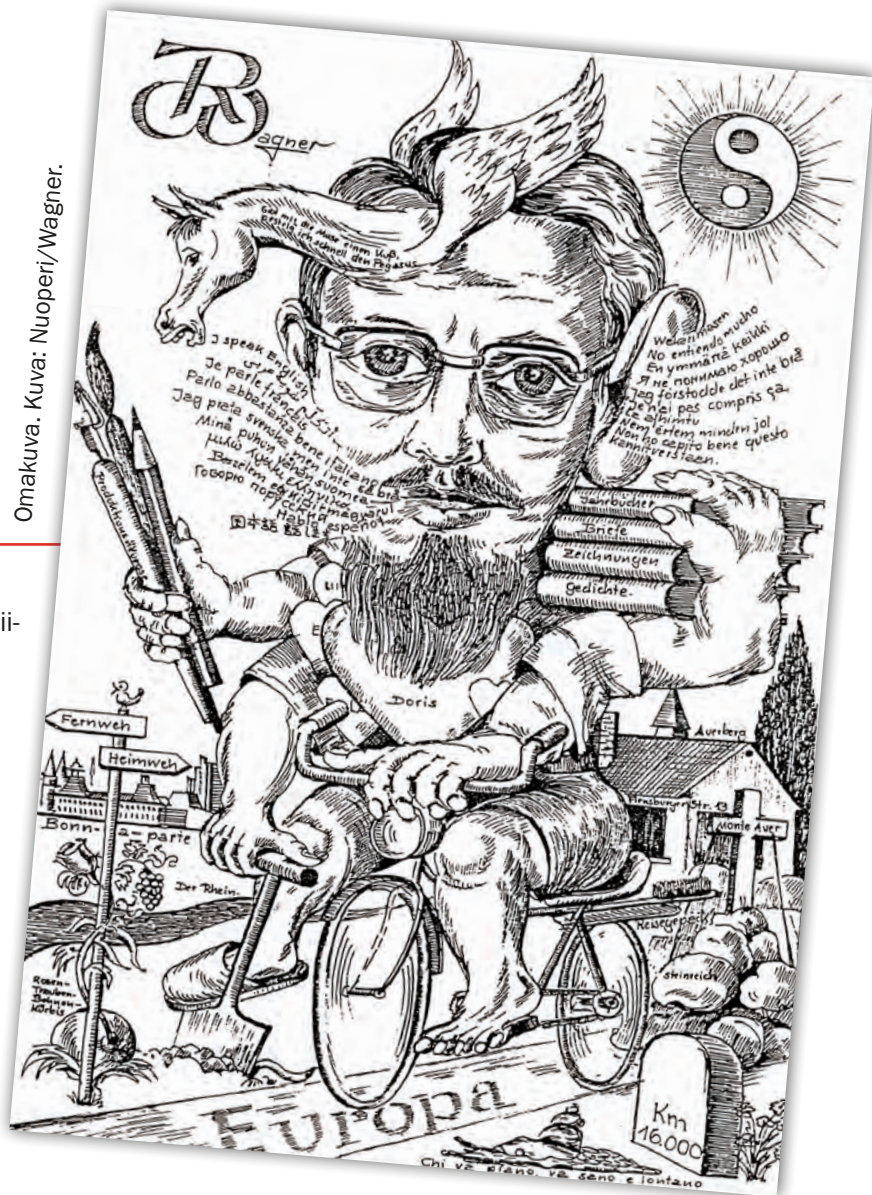
Valtioiden tukeman saksalais-suomalaisen nuoriso- ja sosiaalityön alkuvaiheet

Virallisen valtioidemme välisen nuoriso- ja ammattilaisvaihdon katsotaan alkaneen vuonna 1967, jolloin laadittiin kahdenvälinen sopimus kyseisestä vaihdosta. Ensimmäiset tapaamiset järjestettiin kuitenkin jo vuosina 1965 ja 1966. Niiden alkukipinä oli ollut Euroopan nuorisokongressi ”Ruhr ’64”. Se pidettiin 13.–23. syyskuuta 1964 Duisburgissa Euroopan neuvoston Strasbourgin päämajan aloitteesta. Bonnissa sijainnutta liittovaltion nuoriso-, perhe- ja terveysministeriötä (Bundesministerium für Jugend, Familie und Gesundheit, lyh. BMJFG) oli pyydetty järjestämään kongressi. Kutsuttuja olivat kaikki 16 silloista Euroopan neuvoston jäsenmaata sekä Suomi ja Turkki, jotka eivät vielä olleet jäseniä. Jokainen maa sai luvan lähettää kongressiin 10–30 nuorta, maan koosta riippuen. Suomesta kutsuttiin kymmenen osallistujaa.

Olin siihen asti toiminut Mannheimin kaupungin nuoriso-ohjaajana ja ollut useissa kansainvälisissä nuorisovaihdoissa mukana. Tästä johtui, että BMJFG pyysi minua järjestämään kongressin yhteistyössä Nordrhein-Westfalenin (NRW) osavaltion nuorisopiirin kanssa. Yli 300 nuorta 17 eri maasta otti siihen osaa. Vain Norja oli perunut osallistumisensa, koska myös Francon Espanjasta oli kutsuttu nuoriso-delegaatio.

Suomen ryhmää johti Olli Auterinen, ja ryhmässä oli hänen lisäksi mukana eri nuorisojärjestöjen johtoa. Minulle kongressi merkitsi ensikosketusta suomalaisiin ja suomen kieleen. Ohjelmassa oli keskustelutilaisuuksia, yritysvierailuja, kulttuuri-

Omakuuva. Kuva: Nuoperi/Wagner.

tapahtumia, tanssi- ja tapaamisiltoja sekä poliitikkojen vastaanottoja. Vastaanoton piti mm. silloinen liittopresidentti Dr. Heinrich Lübke Bonnissa, jossa ohjelmaan kuului myös jokiristeily Reinillä.

Tämän Euroopan nuorisokongressin jäähyväistilaisuuden kohokohta oli ”Rauhahymni”. Sen oli kirjoittanut Irlannin delegaation johtaja Peter Dodd, ja se oli sovitettu Edward Elgarin sävelmään. Teksti käännettiin 13 kielelle ja se laulettiin kongressin lopussa, jokainen delegaatio omalla kielellään. Hienompaa kansainvälistä yhteyden tunnetta tuskin voi kuvitella. (Laulun sanat seuraavalla aukeamalla.)

Tämä kansainvälinen nuorisokongressi oli esillä Saksan ja Euroopan viestimissä ja vaikutti myös Suomeen, mikä kävi ilmi seuraavien kahden kongressin aikana. Jo tätä tapaamista edeltävinä vuosina oli ollut nuorisotapaamisia nuorisjärjestöjen ja ystäväryhmien välillä, esimerkiksi luterilaisten nuorten (Evangelische Jugend), NMKY:n, ammattiyhdistysnuorten ja partiolaisten keskuudessa, sillä Saksassa toimi alueellisia vaihto-ohjelmia, mutta ei liittovaltion tasolla järjestettyjä.

Tässä saksan-, englannin- ja suomenkieliset versiot:

Vaterland Europa
noch bestehst Du nicht
doch erwarten alle
hoffnungsvoll Dein Licht
Du hast viele Völker
und der Sprachen viel
Freiheit, Einheit, Friede
sind Dein höchstes Ziel.
Zypern, Finnland, Irland
Länder vielerlei
stehen wir zusammen
stark und froh und frei.
Uns' res Reichthums Fülle
uns' res Wissens Gut
bieten wir der Menschheit
mit der Freiheit Mut.

Europe of our Fathers
Europe yet unborn
Europe we are waiting
waiting for the dawn
We are many peoples
many tongues and creeds
for the peace of nations
let us sow the seeds.
Cyprus, Finland, Ireland
each beside their sea
we shall live united
strong in liberty
From our store of riches
freely let us give
knowledge, wealth and
freedom
that the world may live.

Tässä yhteydessä on mainittava AGJJ:n vierailijapalvelu (Arbeitsgemeinschaft für Jugendpflege und Jugendfürsorge eli nuorisonhoidon ja nuorisoavun työryhmä, nykyisin AGJ, Arbeitsgemeinschaft für Jugendhilfe, nuorisoavun työryhmä). Se syntyi Euroopan nuorisokongressin yhteydessä, sillä silloin sovittiin, että minä alan johtaa tätä vierailupalvelua vuoden 1965 alusta. Vierailijapalvelun rahoitti AGJJ:n pyynnöstä Länsi-Saksan nuoriso-, perhe- ja terveysministeriö, sillä palvelu oli vastuussa myös ministeriön ulkomaisten vieraiden ohjelmasta. Tästä palvelusta syntyi sitten vuonna 1967 IJAB (Internationaler Jugendaustausch- und Besucherdienst der Bundesrepublik Deutschland) eli Saksan liittotasavallan kansainvälinen nuorisonvaihto- ja vierailijapalvelu, jonka ohjelmanlaadinnassa olin mukana.

AGJJ:n kautta ohjasin ensimmäistä suomalaisten ryhmää 15.–24.11.1965.

Kyseessä oli nuorisotyön edustajien ryhmä, valtion nuorisotyölautakunnan delegaatio, jonka puheenjohtaja oli pastori Simo Palosuo Järvenpäästä. Saksan nuoriso-, perhe- ja terveysministeriön kutsussa luki tuolloin: ”Suomen valtion nuorisotyölautakunnan delegaation vierailu liittotasavaltaan on arvokas vahvistava side kansojemme väliselle ystävyydelle. Tulkoon tästä vierailusta lähtölaukaus vilkkaalle ja monipuoliselle nuorisovaihdolle Suomen ja Saksan liittotasavallan välillä.”

Se oli mainio lähtölaukaus. Myös silloinen nuorisoministeri Dr. Bruno Heck otti Suomen delegaation vastaan ja painotti tämän ensitapaamisen tärkeyttä. Kaikkiaan 21 osallistujan joukossa oli vain kaksi naista, joista toinen oli Sirkka Aurinen. Miehistä muistan Keskustapuolueen Olavi Martikaisen ja Ylioppilaskuntien Liiton Hannu Taanilan. Vierailtavia kaupunkeja olivat Bonn, Duisburg, Hampuri, München, Mannheim ja Berliini. Tutustumiskohteita, keskusteluja ja tapaamisia nuorisoyhdistysten kanssa oli lukuisia. Olen tuolloin kirjoittanut päiväkirjaani: ”Berliini (Länsi-Berliini) ei saa puuttua ohjelmasta, se on herkkä puheenaihe, koska Suomella on vain kauppasuhteet kumpaankin Saksaan. Suomalaisten ryhmässä on vilkasta keskustelua. Rajaa ei koskettu, koska menimme lentäen Berliiniin.”

Tämä vierailu johti ilmeisesti Suomessa sisäpoliittisiin jännitteisiin, sillä asiassa nähtiin Länsi-Saksan nuorisosuhteiden suosimista Itä-Saksan kustannuksella. Tästä syystä seuraava vierailijaryhmä kävi ensin DDR:ssä ja saapui sitten BRD:n puolelle. Minä otin heidät vastaan sektorien rajalla Berliinin Checkpoint Charlie -rajanylityspaikalla. Läänien nuorisosihteereitä saapui 11, ja heidän matkanjohtajanaan oli Kalevi Perho, Turun ja Porin läänin nuorisosihteeri. Mukana olivat nuoriso-

sihteerit Ebba Askonen (Oulu), Riitta Ranta-Knuuttila (Vaasa), Anja-Maija Eskelinen (Rovaniemi), Heikki Kauppala (Uusimaa/Helsinki), Juha Antikainen (Kuopio), Pekka Vihervuori (Kymi/Kouvola), Eero Rantavirta (Keski-Suomi/Suolahti), Aimo Rimpinen (Häme/Tampere), Taisto Siven (Mikkeli), Matti Puusaari (P-Karjala/Liperi). Tulkkina ryhmän mukana oli Willi Plöger.

Olin ryhmän mukana Länsi-Berliinissä, Münchenissä (lento Berliinistä), Alpeilla, Stuttgartissa, Mannheimissa ja sen naapurikaupungissa Ludwigshafenissa sekä Bonnissa. Kävimme vielä viimeiseksi Hampurissa. Sieltä vierailijat lensivät takaisin Suomeen. Ryhmä oli poliittiselta koostumukseltaan hyvin kirjava, kaikesta erittäin kiinnostunut ja innostunut. Ryhmän sisällä käytiin joka kohteessa kiivaita keskusteluja, mutta saksalaisten kumppaneiden suuntaan ei tuotu julki erimielisyyksiä poliittisista kysymyksistä. Se oli varmaankin ryhmän sisäinen päätös. Minua harmitti kovasti, etten osannut suomea, ja tämän ryhmän vierailu herättikin minussa halun oppia kieltä. Aloin tuolloin opiskella suomen alkeita omin päin. Eniten halusin kuitenkin päästä itse tutustumaan tähän maahan, koska olin saanut ryhmän jäseniltä jo paljon tietoa Suomesta.

Vuosi 1967 toi merkittäviä muutoksia nuorisotyömme Suomen-suhteisiin ja ulkomaisten vierailijaryhmien opastuksiin ja ohjelmiin kokonaisuudessaan. Tuolloin AGJJ:n vierailijapalvelu muunnettiin minun ja yhden sihteerin voimin uudenmuotoiseksi IJAB-palveluksi (Internationaler Jugendaustausch- und Besucherdienst der Bundesrepublik Deutschland eli Saksan liittotasavallan kansainvälinen nuorisonvaihto- ja vierailijapalvelu), joka työllisti 12 henkeä, joista yksi oli alussa myös vaimoni Doris Wagner. Mainitsen tämän siksi, että vuonna 1967 hänen vastuullaan oli Heikki Klemolan (opetusministeriö) koko Länsi-Saksan kattava vierailu. Doris vastasi myös suomalaisten nuorisolehtien toimittajien ryhmävierailusta. Ryhmä koostui seitsemästä toimittajasta. He olivat Pentti Tapio (Joka Poika), Juhani Mattila (Vihuri-lehti), Anssi Sinnemäki, (Teini-lehti), Reijo Telaranta (Nuori Oikeisto), Manu Paajanen (Keskusta) ja Bertel Stenius (Terä-lehti). Itse pääsin tutustumaan tähän ryhmään vain lyhyesti, koska olin samaan aikaan kiinni uuden vierailupalvelun perustamisessa sekä Helsingin nuorisonäyttelyn ”Nuoriso ’67” valmisteluissa. Lehtileikkeistä, joita meille lähetettiin jälkikäteen, saimme käsityksen, että retki oli jättänyt vierailijoihin hyvän vaikutelman. Tässä ote eräästä artikkelista: ”Tiiviin mutta mielenkiintoisen matkan aikana oli delegaatiolla tilaisuus tutustua lukuisiin saksalaisiin nuorisolehtien toimituksiin, nuorisojärjestöjen toimistoihin sekä nuorison

Isäimme Eurooppa
Vielä syntymätön
sitä odotamme
päivännousua.
Monta täällä kansaa
kieltä, uskoa
kaikkien rauhan vuoksi
kylvämme siemenen.
Kypros, Suomi, Irlanti
kukin kulmillaan.
Liittomme vahvaksi luomme
vapaina kansoina.
Osastamme mekin
antakaamme muillekin.
Kunto, tieto, terveys
vapauden elämys.

Reinhard Wagnerin työ
palkittiin myös suur-
mestarin arvolla.
Kuva: Nuoperi/Wagner.

parissa työskenteleviin henkilöihin. Tutustuminen maahan ei kuitenkaan jäänyt yksinomaan virastojen tai toimitusten varaan, sillä yhdeksän päivän aikana oli samalla tilaisuus tutustua mm. Bonniin, Kölniin, Düsseldorfiin, Frankfurtiin, Stuttgartiin ja Müncheniin.”

Samana vuonna meille Bonniin saapui ryhmä myös Helsingistä nuorisoasiamies Heikka Niittysen johdolla. Kaupunkiemme nuorisovirastojen välille oli syntynyt hyvät yhteydet, mikä auttoi meitä varsin paljon ryhmien vastaanottamisessa.

Kun vuonna 1967 allekirjoitettiin kahdenkeskinen sopimus nuorisovaihdosta ja nuoriso- ja sosiaalityön ammattilaisten vaihdosta, päästiin uudelle tasolle ”väliaikaisten” tapaamisten jälkeen. Se paransi työn suunnittelumahdollisuuksia huomattavasti.

Saksalaisen ryhmän osallistuessa 12.–18. toukokuuta 1967 ”Nuoriso ’67” -näyttelyyn Helsingissä ja Otaniemessä avattiin uusi sivu saksalais-suomalaisissa nuorisosuhteissa. Alun perin kutsutuista ja suurnäyttelyyn osallistumaan pyydetystä ulkomaisista ryhmistä olivat lopulta mukana vain Puola, Neuvostoliitto (silloisesta Neuvosto-Eelistä tulleella ryhmällä), DDR ja meidän liittotasavaltalainen ryhmämme. Oma ryhmämme oli näyttelyn suurin, ja pystyimme tarjoamaan kulttuuritapahtumia muutenkin kuin osana näyttelyä. Meitä nähtiin nuorison kokoontumispaikoilla Helsingissä sekä sen ulkopuolella, muun muassa Hyvinkäällä. Eniten suosiota saavutti nuorisopuhallinryhmä ”Blue Notes Juniors”. Heidän lisäksi mukana olivat rytminen musiikkiryhmä, instrumentaali-ensemble, tanssiryhmä, naisurheilijoita ja nuorisovalokuvaaja. Olimme valmistelleet myös näyttelyn erityisellä huolella. Olin käynyt Helsingissä kaksi kuukautta aiemmin tutustumassa oloihin ja esittelemässä meidän suunnitelmamme suomalaisille kumppaneille. Erityisesti Taisto Kärkkäinen opetusministeriöstä auttoi tämän näyttelyn valmisteluissa. Näin pystyimme tarjoamaan osaston, joka antoi laajan kuvan liittotasavallan nuorison toiminnasta. Osastoomme käytiin tutustumassa varsin vilkkaasti. Silloinen Suomen nuorisoasioista vastaava opetusministeri Reino Oittinen oli myös hyvin kiinnostunut näyttelyosastostamme. Lisäksi olin iloinen saadessani tavata siellä useita suomalaisia, joita olin aikaisempina vuosina isännöinyt Saksassa. Tietenkin tuolloin käytiin myös poliittisia keskusteluja, erityisesti siksi, että Puola, Itä-Saksa ja Länsi-Saksa olivat näyttelyssä rinnakkain esillä. Tähän haluaisin lisätä sitaatin, joka kuvaa silloisia oloja osuvasti. Sen on kirjoittanut Niels Meggers IJAB:sta eräässä raportissa vuodelta 2006:

” Kuten jo mainittu, allekirjoitettiin ensimmäinen kahdenvälinen nuorisovaihtosopimus Suomen ja Saksan liittotasavallan välillä vuonna 1967. Samana vuonna Helsingissä järjestettiin suurnäyttely ”Nuoriso/Ungdom ’67” Suomen 50-vuotisen itsenäisyyden kunniaksi. Aikaisemmin IJAB:ssa toiminut Reinhard Wagner, jonka tehtävänä oli näyttelyn koostaminen ja nuorisoryhmän johtaminen, on todennut, että näyttelyyn osallistuminen oli ensimmäinen valtioiden tukema nuorison kohtaaminen tämän sopimuksen aikana. On ehdottoman tärkeää korostaa, että kahdenvälisen nuorisovaihtosopimuksen allekirjoittaminen oli tuohon aikaan molempien osapuolien taholta selkeä poliittinen kannanotto, joka oli välittömästi liitoksissa kylmän sodan vaiheeseen ja Suomen erityisasemaan itä-länsi-suhteissa. Alusta asti Suomi oli pitänyt poliittisista syistä tasaveroisia nuorisopoliittisia suhteita sekä Saksan liittotasavaltaan että Saksan demokraattiseen tasavaltaan, ja se jatkoi tätä järjestelmällisesti poliittiseen käännekohtaan vuosina 1989/1990 asti. Tämä näkyi vaikkapa siinä, että ensimmäiset liittotasavallan vierailijapalvelun (sekä sitä edeltäneen ministeriön vierailijapalvelun, huomautus R. W.) suomalaisvierailijat tuli ottaa vastaan sektorien rajalla, koska ensimmäisinä vuosina suomalaisten delegaatioiden oli käytävä sekä DDR:ssä että BRD:ssä (ei aina, toim. huom.). Myös seminaareissa ja poliittisissa keskusteluissa kävi joka kerta ilmi, että suomalaiset nuoriso-järjestöt pitivät roolinaan välittää viestiä idän ja lännen välillä, eivätkä he missään nimessä lukeutuneet täysin ”länsileiriin”.

Minun on lisättävä tähän, että pidin silloin ja myöhemmissäkin vaiheissa kiintoisana sitä, miten kyseinen välittäjän rooli tuli esiin Suomen tiedotusvälineissä. Mielestäni oli ilmeistä, että suomalaisilla oli paljon enemmän yksityisiä ja myös poliittisia kontakteja Länsi-Saksaan, mutta niistäpä ei lehdissä kirjoitettu. Täten meidän vierailuistaimme kirjoitettiin useimmiten ainoastaan paikallistason julkaisuissa, kun taas DDR:stä tehdyistä vierailuista, joissa oli usein mukana korkean tason pioneeri-johtajia, kerrottiin valtakunnallisissa lehdissä. Suomi oli joillekin nuorille DDR:n kansalaisille kiinnostava mahdollisena ponnahduslautana länteen, joten Suomeen pääsivät vierailulle vain aatteelle uskolliset. Tästä syystä Suomi ei ollut meille länsisaksalaisille mahdollinen tapaamispaikka DDR:n asukkaiden kanssa, kun taas Unkarissa tapaamiset olivat mahdollisia.

Saksalais-suomalaisten nuorisovaihtosuhteiden tärkeimmät tilaisuudet vuosina 1968 ja 1969 olivat kaksi suurta tapahtumaa, saksalais-suomalainen nuorisoviikko

Haluamme tutustua
maahanne, etenkin
sen nuoriin,
ja olla heidän
kanssaan yhdessä
tämän viikon ajan.

6.–22. kesäkuuta 1968 Suomessa ja suomalais-saksalainen nuorisoviikko 2.–9. kesäkuuta 1969 Länsi-Saksassa. Jälkimmäinen organisoitiin yhdessä opetusministeriön Taisto Kärkkäisen sekä valtion nuorisolautakunnan puheenjohtaja Martti Pöysälän kanssa. Heidät oli kutsuttu esivierailulle 3.–11.5.1969 tutustumaan paikkoihin ja henkilöihin, jotka olisivat nuorisoviikon ohjelmassa mukana. Kärkkäinen oli käynyt vastaavalla esivierailulla jo 5.–11.5.1968. Olin hänen oppaanaan viikon ajan ja tutustutin hänet maamme johtaviin nuorisotoimen henkilöihin. Hän tapasi myös Dr. Hanns Ottin, joka oli kansainvälisen nuorisovaihdon osaston johtaja Länsi-Saksan nuoriso-, perhe- ja terveysministeriössä ja myös verrattoman kiinnostunut Suomesta. Tuolla matkalla selvitin Taisto Kärkkäiselle suunnitelmia, joita meillä oli Suomen nuorisoviikon suhteen. Nuorisoviikon kokonaiskesto oli yllä mainitut 16 päivää, mutta siihen sisältyi myös yksi valmistelupäivä sekä meno- ja paluumatka laivalla, ja varsinaista viikkoa vietettiin kymmenen päivää.

Silloisen ryhmämme esittelyteksti kuului näin: ”Me olemme 35 nuorta työläistä, koululaista ja opiskelijaa Saksan liittotasavallan eri puolilta ja puoli tusinaa ei enää ihan nuorta ohjaajaa, joiden tehtävä on paimentaa iloista joukkiotamme. Haluamme näyttää Kymen läänissä pidettävällä nuorisoviikolla laulun, tanssin, pelien, urheilun ja musiikin avulla, miten saksalaisnuoret viettävät vapaa-aikaansa. Haluamme tutustua maahanne, etenkin sen nuoriin, ja olla heidän kanssaan yhdessä tämän viikon ajan. Haluamme osaltamme olla vahvistamassa ”ystävyyden verkkoa” Suomen ja Saksan liittotasavallan nuorten välillä.”

Oleskelupaikkamme oli Kouvolan Ammatillinen koulukeskus. Kouvolan nuorisosihteeri Pekka Vihervuori oli mitä luotettavin järjestelykumppani. Eeva Ojala, vilkas sosiaalityöntekijä, oli oppaanamme koko ajan. Meillä oli esityksiä eri puolilla, saksalais-suomalaisia nuorisokohtauksia, vierailuja Kuusankoskelle, Valkealaan, Lappeenrantaan (jossa oli kesäyön vietto Päiviön saarella), Kotkaan (josta retki Kaunissaareen) ja Imatralle koskineen. Kymen alueen lehdissä oli useita artikkeleita tästä nuorisoviikosta. Linaan tässä erästä artikkelia: ”Jo useiden vuosien aikana on Suomen ja Saksan liittotasavallan nuorison välillä ollut yhteistyötä. Nyt alkava viikko on kuitenkin ensimmäinen laajempi ohjelmallinen yhteistyön muoto, totesi opetusministeriön nuorisoasiain esittelijä Taisto Kärkkäinen eilen pidetyssä lehdistötilaisuudessa Kouvolan Ammatillisessa koulukeskuksessa.”

Tähän liitän vielä otteen Kymen nuorisoviikon loppuraportistani: ”Jokaisella vierailupaikkakunnalla paikallinen nuorisosihteeri liittyi mukaan ohjelman vetoon,

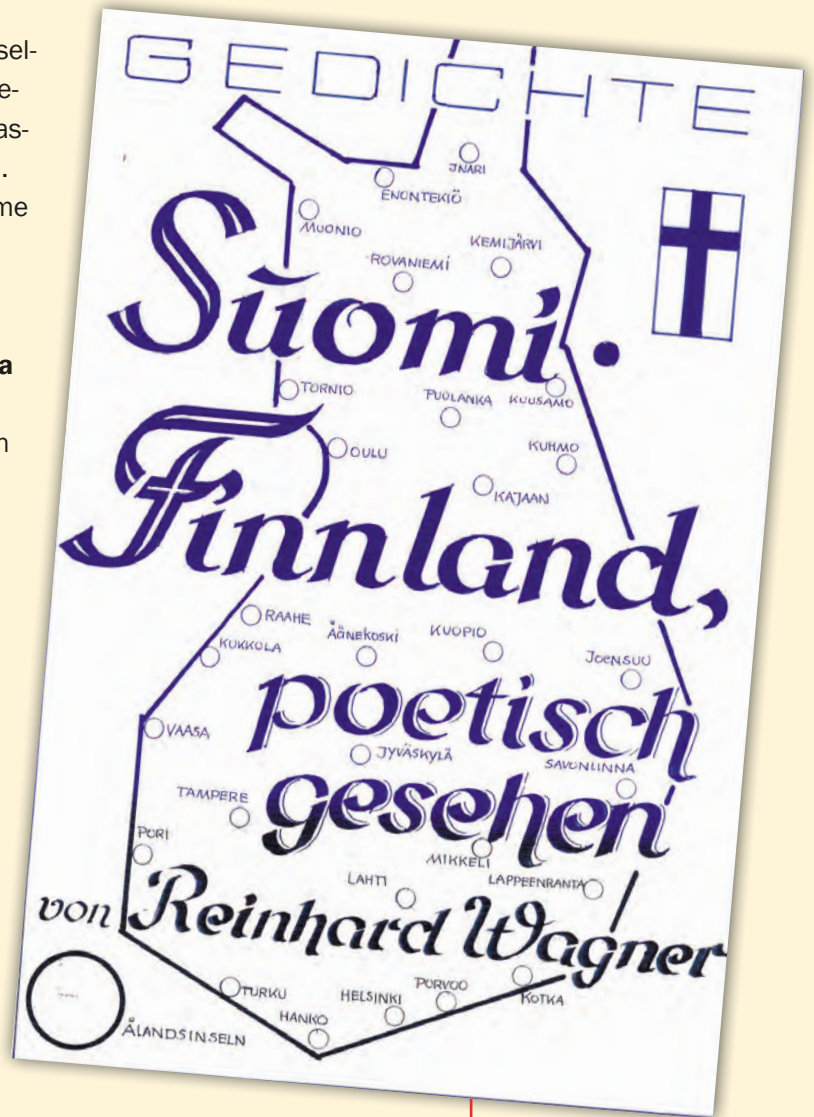
eikä aina ollut ihan yksinkertaista suomalaisten selvittää, kuka milloinkin oli vastuussa mistäkin aihealueesta. Sydämellisyys, jolla meitä aina tultiin vastaan, lievensi tämän kuitenkin aivan sivuseikaksi. Suomalaiset tekivät kaikkensa meidän toiveidemme toteuttamiseksi. He myös ottivat tosissaan kaikki ohjelmanmuutostoiveemme, joita joskus oli ryhmän tarpeiden vuoksi pakko esittää.”

Eräessä saksalais-suomalaisessa tapaamisessa

Taisto Kärkkäisen apuna oli nuori ja varsin sympaattinen tulkki Sirkka Oehlandt, joka tuli kahden vuosikymmenen ajan olemaan saksalais-suomalaisten tapaamisten tärkeä hahmo, ei vain nuorisotapaamisten, vaan myös korkeimman poliittisen johdon tapaamisten. Hän tulkkasi alkuvaiheessa myös meidän ryhmiämme Suomessa ja oli sittemmin lähes aina meidän tulkkimme suomalaisten ryhmien tullessa vierailuille liittotasavaltaan. Hän omaksui niin syvälliset tiedot nuoriso- ja sosiaalialasta Saksassa, että häntä pystyi pitämään asiantuntijoiden veroisena. Häneen minä ja myös perheeni loimme lämpimät suhteet, ja hänen varhainen kuolemansa kosketti meitä syvästi.

Vastavierailuna meidän vuoden 1968

Suomen-retkeemme tuli 2.–9. kesäkuuta 1969 suomalainen nuorisoryhmä nuorisoviikolle Länsi-Saksaan. Ryhmä koostui 30 nuoresta, ja kokoonpanossa oli tanssiryhmä, musiikkiryhmä, voimisteluryhmä, kanteleensoittajatar, viulua soittavat sisarukset sekä laulajatar. Ryhmää veti Pekka Saarnio (SKDL). Tulkkina toimi Sirkka Oehlandt, jolle tämä oli ensimmäinen Saksaan suuntautunut suomalaisryhmän vierailu. Kiertuepaikkoja olivat Essen, jossa majoituttiin kansainväliseen tapaamispaikkaan, läheinen Meisenburg sekä Weinheim Odenwaldissa Heidelbergin läheisyydessä Etelä-Saksassa,

Wagnerin näkemys Suomesta.
Kuva: Nuoperi/Wagner.

**On selvää,
että nuorisoviikot olivat
uraaurtavia saksalais-
suomalaisisten nuoriso-
suhteiden kannalta.**

jossa tuolloin oli käynnissä kansainvälinen nuorisoviikko. Matkalla kohti etelää ryhmä tapasi ministeriössä alivaltiosihteeri Philipp Ludwigin. Suomalaisten esiintyjien näytökset olivat hyvin suosittuja kaikkialla, mm. Essenin nuorison vapaa-ajankeskuksessa. Ylitse muiden oli Hämmäläisen sisarusten virtuoosimainen näyte viulunsoittotaidosta. Kaikkialla käytiin myös poliittista keskustelua, sillä olihan 1960-luvun jälkipuolisko tunnetusti nuorison ja opiskelijamielenilmausten aikakautta, myös Suomessa. Seuraavassa on ote weinheimiläisen lehden nuorisoviikkoiheisesta kirjoituksesta. ”Myös Suomessa nuorison poliittisesti aktiivisin ja osallistuvin osa on opiskelijasiipi. Siksi heilläkin on eniten konflikteja vanhempiensa sukupolven kanssa. Nuorisojärjestöt näkevät olevansa välittäjiä, joiden tehtävä on täyttää syntynyttä sukupolvien välistä kuilua. Suomalaisten mukaan poliittisesti aktiivisimmat nuoret saavat heilläkin muiden kannatusta, mikä näyttäisi heistä olevan Saksassa samoin. Keskusteluissa pohdittiin mahdollisuuksia demokratisoida yhteiskuntaa nuorison kokemuspäiriin alueilla, kuten esimerkiksi koulussa. Suomessa halutaan mahdollistaa kolmikantaisuus ja (nuorison) äänen kuuluuus komiteoiden keinoin. Sitä saksalaiset pitivät kannatettavan uraaurtavana ajatuksena.”

On selvää, että nuorisoviikot olivat uraaurtavia saksalais-suomalaisisten nuorisosuhteiden kannalta. Niitä ei kuitenkaan jatkettu, koska ne tulivat molemmille osapuolille liian kalliiksi. Vuodesta 1970 alkaen katsottiin edullisemmaksi panostaa nuoriso- ja sosiaalityöntekijöiden kokemusvaihtoon. Tällöin henkilömäärä rajattiin 4–5 osallistujaan sekä matkanjohtajaan ja tulkkiin, jotta siirtymiset voitiin tehdä minibusseilla. Jokaisella vierailuryhmällä oli myös oma painopisteaihe, jota käsiteltiin myös samana tai seuraavana vuonna tehtävän vastavierailun aikana. Kun painopisteaiheita valittiin, oli tavoitteena poimia toisen maan ajankohtainen erityispiirre, joka kiinnostaisi myös toisen maan edustajia. Aihepiirejä, joita käytiin läpi, olivat mm. aputoimenpiteet työttömille nuorille, nuorison vapaa-ajankeskusten työnkuvat, nuorten suojelu ja huumeiden vastainen taistelu, luonnonsuojelu nuorison aktiviteettina, nuorisotilojen toimivuus, nuorisovirastojen ja vapaa-aikapedagogien kokemusten vaihto, kansainvälisiin tapaamispaikkoihin tutustuminen, nuorisotyö maaseudulla, nuorisojärjestöjen toiminta, nuoriso- ja sosiaalityö kouluissa ja nuorisotietopisteet.

Olisi liian yksityiskohtaista eritellä näiden aihealueiden ohjelmia tässä, mutta ne vaikuttivat nuoriso- ja sosiaalityöhön molemmissa maissa erittäin paljon, ja ideoita

poimittiin kumpaankin suuntaan. On kuitenkin syytä käydä tässä läpi viisi aihe-
aluetta, jotka olivat luonteenomaisia kaikelle yhteistyöllemme: nuorisotyön ja
nuorisovaihto kulttuurin alueella, kielikurssit Saksassa ja Suomessa, nuoriso- ja
sosiaalialan harjoittelijavaihto, maidemme nuorisotoimialan poliitikkojen tapaami-
set sekä nuorisotapaamiset Suomen ja Saksan ystävyyskaupunkien kesken.

Kulttuuri ja nuorisotyö

Erytisen ilahduttavaa oli nuoriso- ja ammattilaisvaihto kulttuurin alueella. Musiikin,
tanssin, pelien ja teatterin keinoin päästiin helpoimmin kielivaikeuksien yli ja intou-
duttiin yhteiseen luomiseen. Sekä Suomessa että Saksassa oli erittäin sitoutuneita
järjestäjiä. Suomessa tällainen oli erityisesti Suomen Nuorison Liitto. Liiton puheen-
johtaja Juhani Yli-Rantala kävi useaan otteeseen maassamme, ja hänen ryhmänsä
olivat aina hyvin tervetulleita. Saksan puolella vastaava järjestö oli Akademie

Reinhard Wagner (oik.),
Aila Kruus ja Manfred
Grüttgen vuoden 1979
taidetapahtumassa Valkea-
koskella. Kuvaaja: Tuure
Hietanen. Kuva: Nuoperi/
Nuorison taidetapahtuma.

Remscheid für kulturelle Jugendbildung (Nuorison kulttuurikasvatuksen Remscheid-Akatemia). Sen johtaja Bruno Tetzner oli ollut vastuussa Saksan kulttuuri-ryhmän kokoonpanosta jo Helsingin ”Nuoriso ’67” -suurnäyttelyssä, ja suomalaiset ryhmät saivat aina lämpimän vastaanoton. Toinen Suomen ystävä oli Dr. Gerhard Rohlf, joka kuului kansallisen musiikkikilpailun Jugend musiziert (Nuoriso musisoi) johtoon. Kerran Berliinissä pidetyssä loppukilpailussa oli vierailevana esiintyjänä pieni ryhmä. Opiskelija Ritva Koistinen ihastutti tuolloin kanteleen ja viulun soitolla asiantuntijayleisöä. Ollessamme vastavierailulla Suomessa kävimme Yli-Rantalán kanssa Kauhavalla ja tutustuimme Suomen nuorisotyön alkusijoihin, sillä Suomen Nuorison Liiton edeltäjä perustettiin vuonna 1881 Kauhavalla. Erityistä kiinnostusta meidän kulttuurialan edustajissamme herätti Nuorison taidetapahtuma. Vieraina me pääsimme monesti seuraamaan kansallisen tason kilpailuja, ja olimme aina lumoutuneita kilpailujen monipuolisuudesta ja tasosta. Kerran osallistuimme taidetapahtumaan nuorisoteatteriryhmä ”Theaterküche Heidelbergsin” kanssa. Ryhmästä pidettiin kovasti, koska sen pantomiimiesitys ylitti kielirajat.

Juhani Yli-Rantalán ansiosta minulle myönnettiin ensimmäisenä ulkomaalaisena Suomen Nuorison Liiton Hermannin arvo. Myös myöhemmin sain varsin usein ihastella taitavia suomalaisia nuoria muusikoita sekä suomalaista kulttuurin edistämistä toimiessani nuorten parissa Bonnissa saksalais-suomalaisessa yhdistyksessä ja käydessäni Suomessa, myös yksityishenkilönä.

Kielikurssit

Kielikursseilla oli suuri merkitys saksalaisten ja suomalaisten vuorovaikutukselle. Suomessa tarvittiin ammattilaisvaihdon alkuaikoina lähes aina tulkkia myös yksityisissä keskusteluissa. Vain vanhempien suomalaisten keskuudessa monet puhuivat vielä hyvää saksaa. Koska suomalaiset nuoret oppivat enenevässä määrin englantia, tuli siitä hyvä välittäjäkieli. Saksassa ei paljon osattu suomea, mutta 1960-luvulla meille saapui paljon suomalaisia naisia kotiapulaisiksi; monet menivät sitten täällä avioonkin, ja heistä saatiin näin myös kieliapulaisia, aina välttämättömien tulkkien rinnalle. Ensimmäisen kielikurssin, johon osallistui suomalaisia, järjestin Arolsenin Goethe-instituutissa. Seuraavat IJAB:in järjestämät kurssit pidettiin 15 vuoden ajan aina Kasselin Europa-Kollegissa. Näinä vuosina kurssin kävi yhteensä 70 suomalaista. Saksalaiset käyttivät vähemmän hyväkseen mahdollisuutta opetella suomea. Kielen vaikeus kai pelotti monia. Itse uskaltauduin

neliviikkoiselle suomen kurssille Kuopioon vuonna 1970, enkä ole sitä katunut. Jäin toki ainaiseksi kielipuoleksi, mutta silti nuo neljä viikkoa suomenkielisessä ympäristössä, missä sain kokea paikallista kulttuuria ja historiaa, auttoivat minua erittäin paljon myöhemmin. Pystyin myös auttamaan suomalaisia lapsia Kuopion lähellä järjestetyillä leireillä. Olin kielikurssin 40:stä osallistujasta vanhin, 52-vuotias, mutta sopeuduin joukkoon mainiosti.

Vuonna 1984 järjestin saksalais-suomalaisen ammattiala- ja kieliaiheisen tapaamisen, johon osallistui saksaa lukeneita suomalaisia (kaksi miestä ja kuusi naista) ja useita saksalaisia, jotka olivat aikaisemmin käyneet Suomessa. Tarkoituksena oli vahvistaa ammatti- ja kielivalmiuksia. Saksassa pidetyssä kymmenen päivää kestäneessä koulutuksessa oli osallistujia kahdesta saksalaisesta kuntapiiristä, Schwalm-Eder-Kreisista ja Landkreis Rastattista, joiden ystävyyskunnat ovat Kajaani ja Vantaa.

Nuorisoalan harjoittelijavaihto

Harjoittelijavaihto oli valitettavasti melko yksipuolista, koska saksalaisten opiskelijoiden kielivaikeudet Suomessa osoittautuivat käytännön työtehtävissä melkoiseksi hidasteeksi. Saksaan kolmeksi kuukaudeksi kesäharjoitteluun tulleet nuoret suomalaiset harjoittelijat, jotka olivat useimmiten naisia, olivat valmistautuneet hyvin. He kaikki tulivat Tampereen yliopiston nuorisotyön koulutuslinjalta. Minulla oli hyvä yhteistyö linjan johtajan, opetusneuvos Kerttu Varjon sekä hänen seuraajansa Terhikki Haapalinnan kanssa. Kävin kahdesti Tampereella kertomassa Saksan nuoriso- ja sosiaalialasta ja myös harjoittelumahdollisuudesta meillä. Kiinnostuneiden tuli osata tarpeeksi saksaa. Useimmiten minä otin nämä harjoittelijat vastaan heidän saapuessaan joko Lyypekkiin tai Bonniin ja selostin heille tämän alan saksalaiset rakenteet ennen kuin he matkustivat harjoituspaikkakunnilleen. Tavoitteenani oli myös käydä jokaisen luona kerran tuon kolmen kuukauden aikana, jotta saisin kuvan harjoittelun toimivuudesta. Tässä kohdin haluan jälleen siteerata Niels Meggersiä, joka hoiti kyseistä toimintaa seuraajanani:

” Vuonna 1969 alkanut harjoitteluojelma jatkui keskeytyksettä (ainoana poikkeuksena vuosi 1985), koska meillä oli hyvä kontakti Tampereen yliopiston nuorisotyön linjan kanssa, ja myös, koska harjoittelun hyvä maine oli kiirinyt Suomessa suusta suuhun, joten saimme lähes aina tarpeeksi hyvin saksaa

Harjoittelijavaihto oli valitettavasti melko yksipuolista, koska saksalaisten opiskelijoiden kielivaikeudet Suomessa osoittautuivat käytännön työtehtävissä melkoiseksi hidasteeksi.

Saksalainen lehdistö kirjoitti innokkaasti suomalaisista vieraista. Kuva: Nuoperi/Turku.

osaavia hakijoita. Saksan päässä meillä oli vakiintuneet hyvät harjoittelupaikat mm. Freiburgissa, Siegenissä, Ludwigshafenissa ja Schweinfurtissa. Olisi hyvä ajatus koota näitä entisiä harjoittelijoita yhteiseen tapaamiseen Saksassa nyt, kun he toimivat omalla alallaan Suomessa, jotta voitaisiin tarkastella, mitä silloin opituista käytännöistä he yhä soveltavat työssään.”

Auf der Treppe im Rathausinnenhof begrüßten Oberbürgermeister Kurt Petzold, Bürgermeister Herbert Müller, die Schweinfurter Jugendbetreuer und die Mitglieder des Jugendwohlfahrtsausschusses die Gäste aus Finnland. Links neben OB Petzold der Leiter der Studiengruppe, Erkki Kettunen, der in seiner Heimat als Vorsitzender des Verbandes finnischer Jugendpfleger fungiert. Foto: Rost

Finnen zeigten großes Interesse

Vertreter der Jugendarbeit aus Finnland in Schweinfurt

Für zwei Tage besuchte in dieser Woche eine Gruppe von führenden Vertretern der Jugendarbeit in finnischen Städten Schweinfurt und wurde gestern vormittag von Oberbürgermeister Kurt Petzold im kleinen Sitzungssaal des Rathauses empfangen. Petzold nannte es eine Auszeichnung, daß die Studiengruppe während ihres Deutschlandaufenthaltes nach Hamburg, der ersten Station ihrer Reise, Schweinfurt aufgesucht habe, und versicherte, daß man hier große Zuneigung und Hoch-

Am ersten Tag ihres Aufenthaltes besichtigten die zwölf finnischen Gäste — Vorsitzende und Mitglieder von Jugendausschüssen aus neun finnischen Städten — die Lehrlingswerkstätten und den Produktionsbetrieb der Firma SKF und die Einrichtungen des Rückertbaus. Stadtjugendpfleger Ludwig Vogel gab ihnen dabei erste Einblicke in die Organisation und die Maßnahmen der Schweinfurter Jugendarbeit. Am Donnerstagabend fand im Haus „Sonnenleite“ eine Zusammenkunft mit der Schweinfurter Jugendgruppe statt, die im

In den DAG-Landesvorstand

Als Delegierte der DAG Schweinfurt nahmen am Landesverbandstag der DAG in Bamberg Manfred Urbanetz, Egon Thyre und Heinrich Zimmermann teil, als Gastdelegierte Frau Marianne Hein und Erwin Speyer. Reinhold Brand war in seiner Eigenschaft als Mitglied des Landesverbandsvorstandes anwesend. Unter den 130 Anträgen für den Landesverbandstag waren auch eine Reihe Schweinfurter Anträge, die sich u. a. mit Flugblattaktionen der Aktionsgemeinschaft für evang.-luth. Arbeitnehmer anlässlich der Betriebsratswahlen oder der Tarifierung von Leistungszulagen in der Industrie beschäftigten. Zum Vorsitzenden des Landesverbandsvorstandes der DAG, als dem höchsten Gremium der DAG in Bayern, wählten die Dele-

Maidemme nuorisotoimialan poliitikkojen tapaamiset

Maidemme välisiä nuorisopoliittisia kysymyksiä ei niinkään käsitelty poliittisesti korkealla tasolla – toisin kuin Suomen ja DDR:n suhteissa aina vuoteen 1989 asti – vaan enemmänkin ammattilaisten ja kuntien tasolla, siis ”lähellä kansalaista”. Siksi tässä mainitut tapaamiset ovat tavallaan poikkeus muuhun toimintaan nähden.

Suomen sosiaali- ja terveysministeri Olavi Martikainen vieraili Länsi-Saksassa 18.–24. huhtikuuta 1979 Saksan nuoriso-, perhe- ja terveysministeriön kutsusta. Hänen seurassaan matkustivat opetusministeriön osastopäällikkö Heikki Klemola ja valtion nuorisoneuvoston jäsenet Anders Blom, Erkki Helsten, Reijo Lahdenperä ja Björn Månsson. Sirkka Oehlandt tulkkasi, ja minä opastin ryhmää koko ajan. Poliittisessa ja edustusmielessä huippukohtia olivat vastaanotot ministeriössä, Suomen suurlähetystössä suurlähettiläs Arvo Rytkösen vieraana sekä Bonnin kaupungin raatihuoneella ylipormestari Dr. Danielsin vieraana, samoin keskustelu ulko-ministeriössä valtiosihteeri Dr. Hildegard Hamm-Brücherin kanssa. Parlamentissa suomalaiset vieraat saivat keskustella nuorisoasioiden kannalta keskeisten poliitikkojen kanssa. Sitten lennettiin Müncheniin tutustumaan Olympiapuistoon ja käymään keskusteluja Saksan Nuorisoinstituutissa (Deutsches Jugendinstitut). Ohjelman lopussa tutustuttiin vielä Benediktbeuernin koulutuslaitokseen.

Vastavierailun Suomeen teki joukko saksalaisia nuorisoasioista vastaavia kansanedustajia. Mukana olivat Dr. Norbert Eimer (FDP), Manfred Marschall (SPD), Dr. Stephan Reimers (CDU) ja neljä johtavaa nuorisoalan virkamiestä. Minäkin olin mukana ryhmän oppaana. Tärkeimpiä kohtia ohjelmassa olivat keskustelut opetusministeriössä sekä eduskunnassa suomalaisten nuorisoasioista vastaavien poliitikkojen kanssa. Osan tai koko vierailun ajan olimme tekemisissä Olavi Martikaisen, Heikki Klemolan, Taisto Kärkkäisen, Ulla Helsingiuksen – hän oli ryhmän oppaana koko ajan –, Pentti Saarniston, Olli Saarelan ja Juhani Yli-Rantalan kanssa. Suomalaista luontoa ryhmä pääsi näkemään Saimaan-risteilyllä. Kaikki saksalaiset olivat kovin vaikuttuneita ohjelman korkeatasoisuudesta ja isäntien sydämellisyydestä.

Ystävyyskaupunkien välinen kokemustenvaihto

Saksalais-suomalaisissa nuorisoalan suhteissa oli eräs omaleimainen työskentelytapa, nimittäin ystävyyskaupunkien välinen kokemustenvaihto. Jotakuinkin puolet senaikaisista ystävyyskaupunkipareista osallistui tähän yhteistyöhön. Parit olivat seuraavat: Schweinfurt–Seinäjoki, Essen–Tampere, Köln–Turku, Leverkusen–Oulu,

Vastavierailun Suomeen teki joukko saksalaisia nuorisoasioista vastaavia kansanedustajia.

Rüsselsheim–Varkaus, Rastatt–Vantaa, Castrop-Rauxel–Kuopio, Dinkelsbühl–Porvoo, Cellen kuntapiiri–Tuusula ja Zülpich–Kangasala. Kaksi jälkimmäistä paria syntyivät itse asiassa tämän toiminnan tuloksena. Ensimmäinen Suomen opetusministeriön ja IJAB:n järjestämä tapaaminen ystävyyskuntatoiminnan kehittämiseksi nuorisotyössä pidettiin 25.–31.3.1980 Schweinfurtissa. Tällöin käsiteltiin kysymyksiä, jotka piti selvittää, ennen kuin menestyksekkäs nuorisovaihto ystävyyskuntien välillä onnistuu. Niitä olivat: Mitä valmisteluja tarvitaan, kielellisten yhteistyön edellytysten varmistaminen, mahdollinen vanhempien mukanaolo ja majoitukset perheissä, paikallisten olojen ja kulttuurin erityispiirteiden huomioiminen. ohjelman huomiointi tiedotusvälineissä ja ryhmän sisäinen jälkiarviointi ja -tapaamiset. Tässä tapaamisessa olivat mukana Dinkelsbühlin ja Rastattin kaupungit. Suomalaisten ryhmää johti kulttuuriasianneuvos Ulla Helsingius opetusministeriöstä.

Toinen tapaaminen järjestettiin 12.–18.9.1985. Saksalaisia osallistujia valmisteltiin tapaamiseen ensin Hampurissa, sitten Helsingin kautta matkustettiin kunkin suomalaiseen ystävyyskaupunkiin. Viimeiset päivät 16.–18.9. vietettiin yhdessä suomalaisten edustajien kanssa Hämeenlinnan lähellä Hattulan Petäys-Tyrvännössä. Siellä keskusteltiin kaikkiaan 35 osallistujan kesken yhteisistä kokemuksista.

Valtion nuorisoneuvoston vierailu Saksan liittotasavaltaan vuonna 1987. Kuulokkeet korvilla Taisto Kärkkäinen ja kolmas oikealta Reinhard Wagner. Kuva: Nuoperi/Kärkkäinen.

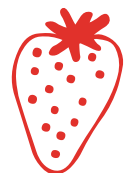
Valtion nuorisoneuvoston Pentti Saarnisto ja minä johdimme tätä tapaamista. Varmaankin tämän projektin järjestely on toiminut esimerkkinä monille muille kokoon-tumisille. On aihetta mainita, että ystävyyskaupunkien parista oli koottu myös pieni toimituskunta, joka tapasi joitakin kertoja laatiakseen oppaan saksalais-suomalai-sia nuorisotapaamisia varten.

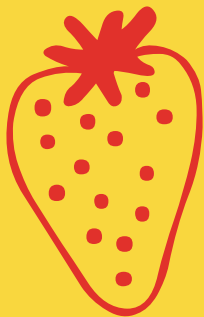
20 vuotta saksalais-suomalaista nuorisovaihtoa

Saksalais-suomalaisen nuorisovaihdon 20-vuotista olemassaoloa juhlittiin Seinä-joella 9.–17. elokuuta 1987. Saksan edustajat olivat hyviä saksalais-suomalaisen nuorisoalan vaihdon tuntijoita: nuoriso-, perhe- ja terveysministeriön kansainväli-sen nuorisovaihdon osaston johtaja Dr. Wolfgang Linckelmann, IJAB:in valtuus-kunnan puheenjohtaja sekä Nuorison kulttuurikasvatuksen Remscheid-Akatemian johtaja prof. Bruno Tetzner ja saksalais-suomalaisen nuorisovaihdon asiantuntija-komission jäsen Kurt Pagels. Suomalaisten puolelta mukana oli suomalaisen nuorisotyön ”triumviraatti”: Heikki Klemola, Taisto Kärkkäinen ja Ulla Helsingius. Tilaisuus aloitettiin juhlallisesti Helsingin kaupunginteatterissa suuren yleisön edes-sä, minkä jälkeen kaupunginjohtaja kutsui osallistujat juhlaillalliselle. Olin valmis-tellut kirjallisen muistion kaksikymmenvuotisesta nuorisoalan vaihdosta.

Minulle tapahtuma oli toiseksi viimeinen vierailu IJAB:in edustajana, sillä vuonna 1988 jäin eläkkeelle. Silloin IJAB sai Niels Meggersistä työntekijän, joka jatkoi in-nolla yhteistyötä Suomen kanssa ja kehitti sitä edelleen. Hänen raporttinsa vuodel-ta 2006, jota olen jo siteerannut, dokumentoi lähes 40-vuotisen yhteistyön vaihei-ta. Se todistaa, että kontakteja on hoidettu hyvin, sillä vuosien 1965 ja 2006 välille mahtuu 118 saksalais-suomalaista projektia. Olen pystynyt seuraamaan suhteiden kehitystä eläkkeelläkin, sillä olen edelleen ollut yhteydessä IJAB:iin, ja olen oleskel-lut yksityishenkilönä monesti Suomessa ja tavannut Helsingin nuorisoasiainkeskuk-sen ja opetusministeriön väkeä. Lisäksi minut kutsuttiin vuonna 2005 nuorisotyö-päiville Turkuun, jossa esiteltiin piirustuksiani. Useat Bonniin tulleista IJAB:in vieras-ryhmistä ovat kyläilleet myös minun luonani. Lisäksi olen pitänyt esitelmää aiheesta ”Miksi suomalaiset ovat niin hyviä?” sekä valmistanut samasta aiheesta radiolähe-tyksen Rhein-Sieg-Radioon eli Bonnin alueradioon. Näin olen pysynyt ajan tasalla Suomen-suhteista. Tiedän, että Pisa-tutkimuksesta alkoi mahdoton ryntäys Suomeen ja että siihen osallistuivat myös korkeimmat virkamiehet ja nuoriso- sekä koulupoliit-ikot.

Saksalais-suomalaisen
nuorisovaihdon
20-vuotista olemassa-
oloa juhlittiin Seinäjoella
elokuussa 1987.

Veli-Matti Pyhänniska syntyi vuonna 1960 Oulussa. Hän on siis palijasjalakanen oululainen. Järjestötoiminnassa hän on ollut mukana 1970-luvulta lähtien. 1980-luvun alussa Pyhänniska opiskeli nuorisoliikunta-raittiussihteerin täydet pätevyudet, ja hän on ollut Oulun kaupungissa kunnallisessa nuorisotyössä vuodesta 1991 alkaen. Yhteisöpedagogin tutkinto tuli valmiiksi Humakissa vuonna 2010. Tällä hetkellä Pyhänniska on virkamiehenä Oulun kaupungin nuorisosiainkeskuksessa kansalaistoiminnan koordinaattori -nimikkeellä. Vastuualueina ovat järjestöjen parissa tehtävä työ ja viraston kansainväliset kontaktit. Lisäksi hän on työsuojelupäällikkö. Kansainvälisyys on kiinnostanut kauan sekä työssä että vapaa-aikana. Leverkusenin kontaktien määrää Pyhänniska ei osaa arvioida, mutta joka tapauksessa niitä on ollut paljon, eivätkä läheskään kaikki niistä ole liittyneet nuorisotyöhön.

Veli-Matti Pyhänniska

Ystävyyskaupunkitoiminta minun näkökulmastani

Prologi

Ystävyyskaupunkitoiminta mielletään usein kuntapäätäjien viinanhöyryisiksi lahjusmatkoiksi. Matkoille valitaan ryhmä, joka reissaa eri puolilla maailmaa hyvillä mielin ystävyyskaupunkitoiminnan nimissä, palkkiona tehdyistä säästöistä ja leikkauksista. Kaupungilla riittää rahaa ystävyyskaupunkitoimintaan eikä matkoilla suinkaan olla kuivin suin. Ystävyyskaupunkitoiminnasta tulee vain kuluja, ja virkamiehet nostavat palkan ja kalliit päivärahat vieraiden ja ennen kaikkea itsensä viihdyttämisestä. Ei ole mitään väliä mihin rahaa hukkaa, pääasia on, että maine maailmalla kasvaa. Tavallinen veronmaksaja ei tästä tietenkään hyödy millään tavalla.

Ystävyyskaupunkitietoa virallisesti

Oulun kaupungin ystävyyskaupungit ovat Boden (vuodesta 1948), Alta (vuodesta 1948), Odessa (vuodesta 1957), Leverkusen (vuodesta 1968), Halle (vuodesta 1968), Siofok (vuodesta 1978), Bursa (vuodesta 1978) ja Arkangel (vuodesta 1993).

Leverkusen – Saksa

Leverkusen on yli 160 000 asukkaan kaupunki Nordrhein-Westfalenin osavaltiossa, suurkaupunkien Kölnin ja Düsseldorfin välillä. Reinin varrella sijaitseva kaupunki on nuori, sillä se perustettiin vuonna 1930 yhdistämällä läheiset kunnat kaupungiksi. Leverkusen on kasvanut kemian teollisuuden ansiosta, ja Bayer AG:n päätoimisto on edelleen kaupungissa. Leverkusenin ja Oulun välinen ystävyyskaupunkisopimus solmittiin vuonna 1968. Lisätietoja löytyy osoitteesta www.leverkusen.de.

Halle – Saksa

Halle on Saksi-Anhaltin osavaltion suurin kaupunki, jossa on 240 000 asukasta. Hallen kaupunki perustettiin keskiajalta, ja se sai vaurautensa suolan valmistuksesta. Myöhemmin Halle kehittyi kemianteollisuuden kaupungiksi. Nykyisin Halle on tieteen ja teknologian keskus alueellaan. Kaupungissa toimii Halle-Wittenbergin Martin Luther -yliopisto. Säveltäjä Friedrich Händel syntyi Hallessa 1685, ja hänen kunniakseen pidetään joka vuosi musiikkifestivaali. Oulun ja Hallen ystävyyskaupunkisuhde alkoi vuonna 1968. Lisätietoja löytyy osoitteesta www.halle.de.

Minä

Olin hieman yllättynyt, kun 22.2.2010 sain sähköpostiviestin Minna Heikkiseltä. Hän halusi minun osallistuvan Nuoperin seuraavan kirjan tekemiseen. Vastasin hänelle sen kummempia ajattelematta, että oma osuuteni onnistuu kyllä. Minulla on vielä muistissa monia mielenkiintoisia asioita ja tarinoita koskien toimintaa erityisesti Leverkusenin kaupungin kanssa. Heidän kanssaan olen ollut tekemisissä 1970-luvun loppupuolelta saakka. Toisessa, entisen Itä-Saksan puolella sijainneessa ystävyyskaupungissa Hallessa en ole koskaan käynyt enkä ole heitä juurikaan tavannut.

Aika pian minulle selveni tämän aiheen haastavuus. Aiheesta löytyi aineistoa todella vähän. Onneksi nuorisotoimen arkistoista löytyi hieman kuvia ja lehtiartikke-

**Ystävyyskaupunki-
toiminta on ollut
joustavampaa, laaja-
alaisempaa ja
aktiivisempaa kuin
tänään projekteihin
perustuva kansain-
välinen toiminta.**

leita oman muistini tueksi. Huomasin myös, että koskaan ennen ei ystävyyskaupunkitoimintaa ainakaan nuorisotoimen näkökulmasta ole määritelty eikä sitä ole kirjoitettu auki. Ehkä siitä on hyvä aloittaa. Asiaa pohtiessani ja tätä kirjoittaessani vasta ymmärsin, että ystävyyskaupunkitoiminta on ollut eri kaupunkien välisen kansainvälisen toiminnan esiaste. Pysyvät perusteet on luotu ajalla, jolloin maailma kokonaisuudessaan oli kovin erilainen kuin se on nykyään. Ystävyyskaupunkitoiminta on ollut joustavampaa, laaja-alaisempaa ja aktiivisempaa kuin tänään projekteihin perustuva kansainvälinen toiminta.

Työn ja vapaa-ajan olen onnistunut yleensä erottamaan oikein hyvin, mutta ystävyyskaupunkitoiminnasta Leverkusenin kanssa on vuosien saatossa tullut minulle jonkinlainen henkilökohtainen asia, joka on tuottanut mielihyvää ja paljon pitkään kestäneitä mielenkiintoisia ja aktiivisia ystävyysuhteita.

Määritelmä

Jostain muistelen lukeneeni, että Suomen kunnilla ja maakunnilla on 1 500 ystävyyskuntasuhdetta. Se on siis merkittävä resurssi ja toiminnan pirstäjä. Ystävyyskaupunkitoiminta voi tarkoittaa säännöllistä ja jatkuvaa yhteistyötä ulkomailla sijaitsevan kunnan tai kaupungin kanssa. Se on kahden kaupungin virallisesti, julkisesti ja juhlallisesti solmittu ystävyysuhte, joka perustuu keskinäiseen luottamukseen ja ymmärrykseen. Saksankielinen termi partnerstadt kuvaa hyvin toiminnan luonnetta.

Oulun ystävyyskaupunkien valinnoissa on ollut voimakkaasti mukana politiikka. Kahteen osaan jaettu Saksa oli vahva talousmahti, ja sen ainutlaatuinen poliittinen historia ja maantieteellinen sijainti Euroopassa ovat kiinnostaneet poliittisesti ja erityisesti kaupallisesti myös Oulua. Molemmilla Oulun ystävyyskaupungeilla on jonkinlainen yhteinen tausta, yhteys ja muita yhteisiä erityistuntemerkkejä. Oulun, Hallen ja Leverkusenin yhdistää ainakin kemianteollisuus. Oulussa kemianteollisuuden lippulaivana on pitkään ollut erityisesti lannoitteistaan tunnettu Kemira (1960-luvulla Typpi). Halle on tunnettu suolastaan, ja kemianteollisuudella on ollut alueelle suuri merkitys (Chemie Halle). Leverkusenin puolestaan on tunnettu Bayerin tehtaan kotipaikkana ja Asperinin synnyinpaikkana. Leverkusenin Oulustrasse on näkyvä merkki pitkään jatkuneesta kumppanuudesta.

Leverkuseniin tehdyt opinto- ja tutustumismatkat ovat olleet yleisiä, ja ystävyyskaupunkisuhteet ovat erinomainen tapa perehtyä kohdemaan kulttuuriin, elintapoihin,

Puistotkin ovat
Saksassa erilaisia.

Usein matkoilla on ollut mukana myös sellaisia nuoria, joilla ei muuten ole ollut mahdollisuutta matkustamiseen ja jotka eivät ole aiemmin olleet ulkomailla.

ongelmiin ja olosuhteisiin. Se on tarjonnut mahdollisuuden myös hallinnollisten kokemusten vaihtoon. Yhteistyö on ruohonjuuritason konkretiaa, joka on myös yksittäistä kuntalaista hyödyntävä tapa laajentaa omaa maailmankatsomustaan. Sekä Oulu että Leverkusenin ovat luoneet ystävyyskaupunkitoimintaan vakaan pohjan, jota on tuettu huomattavasti myös taloudellisesti. Matkat ovat olleet varsin edullisia: osallistujan maksettavaksi on jäänyt vain osa matkakustannuksista, ja matkat ovat olleet mahdollisia koko ikäryhmälle. Oululaisten nuorten omavastuu-hinta 2000-luvulla on ollut noin 200 euroa. Usein matkoilla on ollut mukana myös sellaisia nuoria, joilla ei muuten ole ollut mahdollisuutta matkustamiseen ja jotka eivät ole aiemmin olleet ulkomailla.

1970-luvun lopulla Leverkusenin kaupunki myönsi jokaiselle Ouluun matkustavalle nuorelle 274 DM:n avustuksen matkakustannuksiin. Tämä vastasi noin 50:tä prosenttia aiheutuvista matkakustannuksista. Näin kertoi Leverkusenin kaupungin nuorisotoimiston johtaja Orth Oulussa 29.8.–4.9.1979 pidetyssä ystävyyskaupunki-tapaamisessa.

Opiskelu, musiikki, urheilu ja kulttuuri mukana ystävyyskaupunkitoiminnassa

Ystävyyskaupunkitoiminta ei ole jäänyt pelkästään virallisten delegaatioiden varaan. Käytännön ystävyyskaupunkitoimintaan ovat osallistuneet koko toiminnan ajan useat paikalliset yhdistykset, yhteisöt ja ryhmät. Nuorisovaihto on ollut yleinen toimintamuoto, ja vielä yleisempää on ollut yhteistoiminta urheilun ja kulttuurin alueilla. Aivan ystävyyskaupunkitoiminnan alussa yhteistoiminta Leverkusenin kanssa oli suurella osin opiskelijavaihtoa lähinnä kemiaa yliopistossa opiskeleville. Bayerin tehtailta löytyi aina jotain tekemistä, ja monet oululaiset ovat aloittaneet kansainvälisen työuran juuri tämän toiminnan kautta. 1970-luvulla jopa 40 oululaista opiskelijaa sai harjoittelupaikan Leverkuseniin (Orth 1979).

Arkistosta löysin 18. elokuuta 1969 Leverkuseniin Bayerin vanhan pääkonttorin edessä otetun valokuvan, josta erottuu oululaisia nuoria kansallispuvuissaan. Kuvassa on myös minulle muutama tuttu. Kyseessä oli ensimmäinen nuorisoryhmän vierailu Leverkuseniin. Kansantanssiryhmien vierailut olivat alkuaikoina varsin yleisiä. Oululainen ylpeydenaihe tiernapojat ovat olleet oululaisen kulttuurin lähettäjiä ja vierailleet ystävyyskaupungeissa säännöllisesti. Vuonna 1981 syksyllä Oulussa vieraili nuorten valtuuskunta Leverkuseniin. Saksalaisnuoret tutustuivat käytännönläheisellä tavalla oululaiseen musiikkimakuun diskovierailun muodossa.

Vierailu oli heille suuri pettymys. Kontakteja luotiin puolin ja toisin, mutta musiikki oli aivan kamalaa. Diskossa soitettiin jotain aivan muuta kuin mitä he olivat odottaneet. Discohuvan vallassa olevat saksalaiset olivat kovasti yllättyneitä Suomessa vallitsevasta rockabilly-innostuksesta. Moni muistaa varmaankin Teddy and the Tigersit, Crazy Cavanin, Stray Catsit tai Matchboxin, mutta millainen on Falcon listahitti Der Kommissar?

Musiikki ja kulttuuri eivät tarvitse yhteistä kieltä, ja kaikessa urheilussa pelin säännöt ovat samat. Liikuntaan liittyvänä käytännön esimerkkinä voi mainita 1970-luvulla Oulussa järjestetyt korkeatasoiset kansainväliset uintikilpailut. Entisen Itä-Saksan puolella sijaitsevasta Hallen ystävyyskaupungista saapui Ouluun kovatasoinen uintijoukkue, joka puhdisti tehokkaasti palkintopöydän. Paljon myöhemmin selvisi syy itäsaksalaisten isokokoisten ja leveäharteisten naisurheilijoiden ylivoimaisuuteen. Ystävyyskaupunkisuhteet Halleen avasivat suomalaisille mahdollisuuden käydä paikoissa, jotka muuten olivat ulkomaalaisilta suljettuja.

Oulun nuorisotyölaulun nuorisojärjestöjen matka Leverkuseniin vuonna 1969. Retken johtaja herra Ort tummissa silmälaseissa.

Viimeisin liikuntaan liittyvä tapahtuma on toteutettu hiihtolomalla 2010, kun OLS 96 -jalkapallojuniorit kävivät tutustumassa Bundesliigassa pelaavan Bayern Leverkusenin jalkapallotoimintaan. Joukkueessa pelaa mm. Sami Hyypiä.

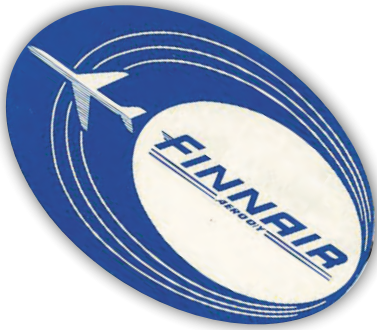
Kieliongelmia?

Varsinkin ystävyyskaupunkitoiminnan alkuvuosina kummallakin puolella ongelmana oli kielimuuri. Suomalaiset eivät puhuneet kovinkaan paljoa saksaa, ja saksalaiset eivät puhuneet englantia. Muistan jostain kuulleen, että 1960-luvulla kielen oppiminen Saksassa oli enimmäkseen etuoikeus, ja vain pieni osa opiskelijoista luki vieraita kieliä. Pienoisia ongelmia saksan kielen ymmärtämisessä on ollut myös meillä. Muistan elävästi 1990-luvulla tehdyn matkan, jolloin eräs saksaa puhumaton nuori joutui perheeseen, jossa kukaan ei puhunut muuta kieltä kuin saksaa. Jossain vaiheessa asia tuli meille selville, ja minä kysyin, haluaako nuori vaihtaa perhettä. Nuori vastasi minulle topakasti: ”En halua lähteä minnekään. Mitä enemmän he puhuvat minulle, sitä enemmän minä heille hymyilen.” Jollakin tavalla heidän kommunikaationsa toimi hyvin ilman yhteistä kieltä. Viime kesänä näin edellä mainitun henkilön Oulun torilla, ja lyhyesti vaihdettiin kuulumisia. Hän kertoi työskentelevänsä Düsseldorfissa Nokia-Siemensin palveluksessa ja puhuu nyt ilmeisesti erinomaista saksaa. Olisiko osallistuminen ystävyyskaupunkimatalle voinut antaa kimmokkeen vieraan kielen opiskeluun ja työntekoon ulkomailla?

Oululaiset Leverkusenessä – kaikkea sattuu ja tapahtuu

Aina vuoteen 1992 matkat Leverkuseniin tehtiin bussilla. Kokonaisuudessaan ne kestivät yli kaksi viikkoa, ja kilometrejä bussin mittariin tuli yli 6 000. Leverkusen, Saksa ja Eurooppa lähentyivät Oulua huomattavasti, kun vuonna 1994 matkaan ensi kertaa käytettiin lentokonetta, tosin vain Helsingistä eteenpäin.

Matkaohjelmat ovat noudattaneet tiettyä kaavaa. Majoitukset on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta järjestetty pääosin paikallisissa kodeissa, ja asiasta on tullut pelkästään positiivista palautetta. Muistan oikein hyvin, kun menin perhemajoitukseen ensimmäistä kertaa. Tuntui todella oudolta mennä vieraaseen saksalaiseen kotiin, sillä suomalaisen kulttuuriin ei kuulu päästää täysin vierasta ihmistä kotiinsa. Kotimajoitus on palvellut käytännön kansainvälisyyskasvatusta erittäin hyvin. Kodeissa asumista ei ole pidetty kustannuksia säästävänä vaihtoehtona, vaan ennen kaikkea erinomaisena tapana jakaa arkielämää ystävyyskaupungissa

asuvien isäntäperheiden kanssa. Se on tarjonnut tilaisuuden tutustua paremmin saksalaisten elämään sekä on luonut ihanteelliset edellytykset uusien ystävyys-suhteiden solmimiseen.

Vierailujen ensimmäisenä päivänä Leverkuseniassa ovat vastassa olleet yleensä niin isäntäperheet kuin myös lämmin ja kesäinen sää. Ystävyyskaupunkimatkoihin on aina kuulunut myös tietynlainen etiketti, virallisuus. Viimeistään silloin on osallistujille selvinnyt, että kyse ei ole mistään seuramatkasta. Vierailun alussa suomalaisille on järjestetty tervetuliaisseremonia. Moni varmasti muistaa Leverkusenin vanhan kaupungintalon Oulu-huoneen, jossa perinteisesti pormestari on toivottanut ryhmän kaupungin puolesta virallisesti tervetulleeksi. Erilaisiin nuorisotiloihin ja työpajoihin on myös tutustuttu. Pojat ovat saaneet ylimääräistä vapaa-aikaa tyttöjen käydessä vierailulla Tyttöjen talossa. Tutustumiskäyntejä ja kiertoajeluja on tehty Düsseldorfin, Bonniin ja Kölniin. On risteilty jokilaivalla Reinillä. Paikalliset museot ja nähtävyydet on katsottu, mm. Morsbroichin linna on tuttu jokaiselle Leverkuseniassa vierailleelle. Tutustuminen Bayerin tehtaaseen on ollut mukana varmaankin jokaisessa ohjelmassa. Valtavan suuren valaistun Bayerin logon mukaan on aina ollut helppo suunnistaa, jos jostain syystä on jouduttu eksyksiin. Ostosaikaa on ollut sen verran, että mukana olleet rahat on ehditty kuluttamaan alennusmyynteihin. Joissakin ohjelmissa kilpailuhenki on ollut mukana, ja jostain kumman syystä saksalaisilla isännillä on usein ollut tapana järjestää jalkapallomaatottelu.

Vuonna 2000 käynti Hannoverin maailmannäyttelyssä (EXPO 2000) on jäänyt hyvin minun mieleeni. Suomen paviljonkiin jonottivat monet muutkin meidän lisäksemme. Muistan, että ihailimme Suomesta tuotua komeaa koivikkoa ja luonnontunnelmaa, joka oli hienosti läsnä. Vierailun lopuksi kirjoitimme terveisemme maailman pisimpään vieraskirjaan. Maailmannäyttelyssä oli niin paljon nähtävää, että läheskään kaikkea ei mitenkään yhdessä päivässä voitu kokea.

Varsinkin nuorilla pojilla on usein kova nälkä, mutta Leverkuseniassa nälkä ei ole ollut kellään. Jokaisella reissulla on saatu syödä riittävästi perinteistä saksalaista ruokaa eli makkaraa. Kölnin vanhan kaupungin perinneravintolan eväät eivät unohdu. Muistan erittäin hyvin, kun erään kerran siellä tilattiin Eisbein ja juomaa. Saimme valtavan annoksen hapankaalia ja annoksen keskellä pystyssä oli hyvin paistettu sianjalka. Juotavaksi tuotiin isossa savituopissa paikallista tummaa perinneolutta. Annoksen ja juoman suuri koko herätti monia kysymyksiä, ja menin kysymään an-

Jostain kumman syystä saksalaisilla isännillä on usein ollut tapana järjestää jalkapallomaatottelu.

noksen taustaa, joka selvisi pian. Keskiajalla tehtiin kovaa työtä, ja ravintola tarjosi Reiniä pitkin kulkeville majapaikan ja ruoan. Annoskoko tehtiin varmuuden vuoksi niin suureksi, että kukaan ei jaksanut syödä kaikkea ruokaa eikä siis lähtenyt nälkäisenä pois ravintolasta. Looginen selitys oli myös juoman kohdalla. Oli tapana, että ruoan lisäksi työnantaja maksoi myös yhden ruokajuoman. Sen takia juoman annoskoko kasvatettiin lähelle kolmea litraa, jonka katsottiin riittävän.

Kaikki hyvä loppuu aikanaan, ja vierailut päättyvät perinteisesti isäntien järjestämiin läksiäisjuhliin, saksalais-suomalaiseen iltaan. Ohjelmaan on mahtunut huumoria, näytelmää, tanssi- ja musiikkiesityksiä, kiitospuheita ja hyvää ruokaa. Ilta on päättynyt kyyneliin. Seuravana aamuna on aina ollut varhainen herätys, ja kotimatka on alkanut.

Leverkusenilainen
tapa matkustaa!

Koottuja kommentteja palautteista:

- Hieno reissu, kiitos, muuta ei voi sanoa.
- Matka avarsi maailmankuvaani, opin paljon saksalaisesta kulttuurista.
- Outoa olla asunnossa, jossa ollaan kengät jalassa ja tupakoidaan sisällä.
- Suihkut toimivat epäloogisesti.
- Solmin matkan aikana kaksi ystävyysuhdetta, joiden toivon kestävän pitkään.
- Matkasta jäi käteen mukavia muistoja ja kaipaus takaisin Saksaan isäntiemme luo.
- Jaksoin kiivetä Kölnin tuomiokirkon 500 porrasta ylös asti ja se palkittiin hienolla näköalalla.
- Parasta oli isäntien vieraanvaraisuus.
- Minun oveni Eurooppaan on nyt enemmän raollaan.
- Reissuun ei päätenyt Seppo Rädyn kuuluisa lausahdus paskasta maasta, vaan Saksa oli mahtava maa.
- Kumma homma, kun kaljaa saa ostaa kuka vaan, mutta humalaisia nuoria ei näy missään.
- Isäntäperheeni oli ihana.
- Paljon piti kävellä, olisi pitänyt uskoa leirikirjettä ja ottaa mukaan kunnon kengät.

Leverkusenilaiset nuoret Oulussa

Ystävyysmatkat on tehty aina vuorovuosina, ja parittomina vuosina on leverkusenilaisten nuorten vuoro tulla vieraaksemme Ouluun. Oulussa järjestetty ohjelma on ollut aivan erilainen kuin saksalaisten järjestämä. Se on perustunut yhteiseen leiriin, jossa oululaiset ja saksalaiset nuoret ovat olleet yhdessä leirikeskuksessa ympäri vuorokauden. Ohjelmassa on ollut Oulun kaupungin nähtävyyksien lisäksi perinteisiä vierailuja, joita on tehty hyvin usein Rovaniemelle asti. Joulupukki on aina ollut ryhmää tapaamassa, ja monille napapiirin ylittäminen on jäänyt mieleen. Ainakin saksalaisiin ns. lappilaiskulttuuri on tehonnut erinomaisesti. Joka matkan tavoitteena on lisäksi ollut, että kaikkien saksalaisten pitää nähdä poro ainakin yhden kerran matkansa aikana.

Ruoka on ollut yhdistävä tekijä. Sitä on leireillä ollut aina riittävästi ja se on ollut yhdessä valmistettua. Ruoan valmistaminen on ryhmäyttänyt porukkaa mukavalla tavalla. Tikkupullan resepti on levinnyt ainakin Leverkuseniin, eivätkä monen saksalaisen suosikit karjalanpiirakka ja mansikkahillo suomalaisen suussa kovinkaan

**Ystävyysmatkat on tehty
aina vuorovuosina.**

Lista pahimmista leirikokemuksista on ollut varsin lyhyt: sääskiä ei juuri kukaan kaipaa, ja leirin loppuminen on aiheuttanut syvää surua monelle nuorelle.

pahalta maistu. Lähes joka kesä on sattunut pari pientä haaveria, ja suurimmaksi osaksi ne ovat liittyneet sääskiin. Asiasta on ilmeisesti puhuttu ennakkoinfoissa, sillä nuorilla on ollut mukanaan moskiittoverkot ja sääskimyrkyt. Jostain syystä sak-salaisia nuoria on joskus sääskien pistojen takia pitänyt välttämättä viedä sairaalan päivystykseen hakemaan apua. Myös Suomen valoisa kesä on aiheuttanut ihastuksen lisäksi myös ongelmia. Nukkuminen on ollut vaikeaa. Ei osata nukkua valoisassa eikä ymmärretä mennä nukkumaan, kun ei ole pimeää. Varhain aamulla alkanut lintujen laulu on herättänyt monet herkkäunisiet. Riittävä määrä mustaa jätessäkkimuovia ja ilmastointiteippi ovat jo pitkään kuuluneet kv-leirien työkalupakin vakiovarusteisiin. Kerätyissä palautteissa parhaimpina leirikokemuksina on mainittu ihmisten kohtaamiset, yhteinen tekeminen, vapaa-aika, illat, sauna, keskustelut, suomalainen puhdas luonto, puhdas vesi, hiljaisuus ja toistensa tunteminen. Lista pahimmista leirikokemuksista on ollut varsin lyhyt: sääskiä ei juuri kukaan kaipaa, ja leirin loppuminen on aiheuttanut syvää surua monelle nuorelle.

Ihmiset toiminnan takana

Kokemukset ystävyyskaupunkitoiminnasta ovat olleet yksinomaan myönteisiä ja kaikissa tilaisuuksissa ja tapaamisissa on vallinnut sydämellinen tunnelma. Vierailujen yhteydessä kummankin kaupungin edustajat ovat saaneet monipuolisesti tutustua toistensa elämään ja työhön.

Ystävyyskaupunkitoiminnan alkupuolella herra Berndt Orth toimi pitkään Leverkusenin nuorisotoimiston johtajana, ja hän oli suuri Suomen ystävä. Hänen aikanaan vierailut olivat näyttäviä, enemmän muodollisia ja edustuksellisia. Matkat olivat tärkeitä näyttätymistilaisuuksia myös poliitikoille. Oulusta nuorisolautakunnan puheenjohtaja ja nuorisotoimenjohtaja olivat nuorisoryhmän matkoilla usein mukana. Leverkusenin vanhan kaupungintalon Oulu-huone oli koristeltu Oulusta saaduilla lahjoilta. Rainer Gurkin tultua johtamaan Leverkusenin nuorisotoimea vierailut muuttuivat rennommiksi ja vähemmän muodollisiksi, eikä tapaamisiin tarvittu tulkkeja mukaan. Leverkusenin nuorisotoimesta pitää erikseen ja isolla kiitoksella mainita todella pitkään oululaisia vieraita isännöineet Angela Hillen, Sabine Nies ja Hermann Nimtz, joka syksyllä 2010 täytti 60 vuotta. Nuorisoasiankeskus muisti Hermannia persoonallisella yllätyksellä. Rainer ja Hermann ovat edelleen toiminnassa vahvana taustatukena, ja viimeisimpinä vuosina käytännön toiminnoissa ovat mukana olleet Christine Steinbach ja Ingrid Baare.

Ystävyyskaupunkitoimintaa Leverkusenin kanssa ei voi kuvitella olevan ilman Bernhard Marewskia eli Karhua (www.karhu.de). Karhu-nimen annoin hänelle tavatessamme ensi kertaa Kuusamon maisemissa 1980-luvun alussa. Hän tutustui Suomeen nuorena opiskelijana ensi kertaa vuonna 1969 ja ihastui maahan täysin. Suomesta tuli hänelle harrastus ja elämäntapa. Siitä lähtien hän on ollut mukana monissa käytännön järjestelyissä ystävyyskaupunkitoiminnan kaikilla osa-alueilla. Opettajan työn ohessa hän on toiminut pitkäaikaisena kaupunginvaltuutettuna, Saksa–Suomi-seuran puheenjohtajana ja aina kaikkeen valmiina puuhamiehenä. Hänen vaimonsa Angelika on loistava kokki, ja Marewskien kellariin on rakennettu erinomainen suomalainen sauna. Lyhyesti häntä kuvaa seuraava lause: Karhu on enemmän suomalainen kuin suomalainen itse voi olla. Hänelle on myönnetty Oulun mitali n:o 27.

Pitkään kestäneitä suhteita on pitänyt huolta ja arvioida aika ajoin. Syyskuussa 2008 nuorisosiainlautakunta ja osa nuorisosiainkeskuksen hallinnon viranhaltijoita, yhteensä 12 hengen seurue, kävi tutustumisvierailulla Leverkuseninissä.

Kölnin tuomiokirkon edustalla vuonna 2008 Sabine Nies, Ingrid Baare, Veli-Matti Pyhänniska, Anneli Koistinen, Outi Ervasti, Rainer Gurk, Sampsa Aro, Paula Kari-niemi, Jarmo Laitinen, Tiina Rakennuskoski, Juha Laukka ja Jaana Valtanen.

Yllättävää oli todeta, että olemme tekemisissä samanlaisten ongelmien kanssa. Vierailu oli ilmeisen merkittävä ja hyvä osoitus ystävyyskaupunkitapaamisten tärkeydestä, koska se sai yllättävän paljon julkisuutta. Leverkusener Anzeiger -lehti huomioi vierailumme 25.9.2008 ilmestyneessä numerossaan. "Gäste aus Oulu" -juttu oli laitettu samalla sivulle Angela Merkelin artikkelin kanssa. Vierailustamme oli kolmen palstan levyinen kuva, kun taas Angela Merkelin kuva oli vain kahden palstan levyinen. Myös tekstissä meidän vierailumme mainittiin ensiksi, ja vasta sen jälkeen tuli Angela Merkelin teksti.

Joulukuussa 2008 nuorisosiainkeskuksessa Byströmin talossa vieraili valtuuskunta Leverkusenista. Vierailu liittyi osana Oulun, Hallen ja Leverkusenin ystävyyskaupunkitoiminnan 40-vuotisjuhlaan. Vieraat otettiin vastaan Byströmin talon sisäpihalla, jonne ilmestyi saksaa puhuva joulupukki, joka laulatti vierailu joululauluja suomeksi ja saksaksi sekä jakoi lahjoja. Joulupukin vierailun jälkeen ohjelma jatkui nuorisosiainkeskuksen toiminnan esittelyllä.

Ystävyydensilta-teos kuvastaa kaupunkien 40 vuotta kestänyttä yhteistyötä.

Ystävyyskaupunkitoiminta Hallen kanssa elpyy

IdA-projektilla käydään nuorisotyöttömyyden kimppuun. Ystävyyskaupunkitoiminnan juhlatapaamisissa joulukuussa 2008 puhuttiin myös yhteisistä ja ikävistä ongelmista. Suuri nuorisotyöttömyys oli Oulua, Hallea ja Leverkusenia yhdistävä tekijä. Kesällä 2009 Oulun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen työpajatoiminta solmi ESR-rahoitteisen kumppanuusprojektin IdA:n (Intergration durch Austausch). Saksalaisena kumppanina on hallelainen nuorten työpaja Frohe Zukunft. Tavoitteena on sosiaalisesti heikompiosaisten ja työttömien nuorten työnsaantimahdollisuuksien parantaminen. Projektin tarkoitus on lisätä mahdollisuuksia tarjoamalla nuorille kansainvälistä vaihtoa ja liikkuvuutta. Lisäksi nuorille annetaan mahdollisuus löytää elämyksiä ja hankkia ammattitaitoa muissa EU-maissa. Marraskuussa 2009 ensimmäinen ryhmä Hallesta oli neljän viikon jaksolla Oulussa, ja hanke on jatkunut vuonna 2010. Tähän välin on mahtunut suunnittelutapaamisia hallelaisen kumppanin kanssa.

Hallesta on ollut EU:n nuoriso-ohjelman tuella vapaaehtoinen nuori Oulun nuorisotoimen apuna. Oululaista nuorta osaamista on ollut Hallen kaupunkimarkkinoinnissa. Kinderstadt Halle -tapahtumassa on Oulusta ollut monipuolisesti erilaista materiaalia esillä.

Tulevaisuus

Haukipudas, Kiiminki, Oulu, Oulunsalo ja Yli-Ii lakkaavat olemasta 31.12.2012, ja ne yhdistetään perustamalla uusi Oulu 1.1.2013. Se käyttää kaupunki-nimitystä ja ottaa vaakunakseen nykyisen Oulun kaupungin vaakunan. Kyseessä on asukasluvultaan Suomen suurin kuntaliitos, ja uuden Oulun yhteinen asukasmäärä tulee olemaan noin 183 000. Uudesta Oulusta tulee viidenneksi suurin kaupunki Suomessa.

Entisten ystävyyskuntakuntasuhteiden voidaan olettaa päättyvän samaan aikaan. Uusi Oulu erottuu, erikoistuu ja toimii kansainvälisesti. Toivon, että kumppanuusverkostoja tarkasteltaisiin ja suhteita arvioitaisiin ja että saavutettuja tuloksia mitattaisiin. Arvioinnit voidaan liittää palvelujen kehittämiseen ja tämän päivän kansainvälisyteen. Ystävyyskaupunkitoimintaan on mahdollista saada uusia teemoja ja yhteistyömuotoja, jotka palvelevat muuttuneita olosuhteita. Toisaalta, tässä yhteydessä voidaan aivan hyvin lakkauttaa toimimattomia kansainvälisiä ja ystävyyskuntasuhteita.

Oulun kaupungin
nuorisoasiainkeskuksen
työpajatoiminta solmi
ESR-rahoitteisen
kumppanuusprojektin
IdA:n.

Epilogi

Elokuussa 2010 keskustelin nuorisohjaajien kanssa, jotka olivat olleet kesällä ensimmäistä kertaa nuorisoryhmän kanssa Leverkusenissa. He olivat pitäneet aktiivisesti yhteyttä tuntemattomiin ihmisiin ja suunnitelleet ohjelmaa talvesta asti. Kyselin heidän kommenttejaan tehdystä matkasta. Ne olivat ennalta arvattavia: reissu oli ollut onnistunut kaikin puolin, säät suosivat, ohjelma oli monipuolinen ja perhemajoitukset olivat onnistuneet. Matka toi heidän normaaliin elämäänsä tervetullutta väriä, antoi virikkeitä ja uusia kokemuksia. Vierailun aikana saatettiin yhteen kansalaisia, niin vanhempia isäntäperheiden muodossa kuin nuoria ja heidän ohjaajiaan. He kaikki tulivat entistä tietoisemmiksi toisista kaupungeista ja maista, mikä auttaa heitä luomaan perustaa omalle tulevaisuudelleen muuttuvassa maailmassa. Tällä tavalla ihmiset oppivat suhtautumaan ennakkoluulottomasti toisten maiden kansalaisiin ja yhteiskuntaan, jossa kansainvälisillä suhteilla on yhä suurempi merkitys. Ystävyyskaupunkitoiminta saa uusia toimijoita, sieltä löytyy uusia kontakteja ja se on virkeänä elossa!

Saksalaistyylinen
rakentelupuisto.

Ystävyyskaupunkimatalla Hallessa 17–22.4.1994

Matkanjohtajana mukana ollut entinen nuorisosihteeri, nykyinen hallintopäällikkö Paula Kariniemi ja matkalla mukana ollut nuori, nykyinen nuoriso-ohjaaja Anna Kauppila (os. Mäntyniemi) muistelevat Hallen vierailuaan.

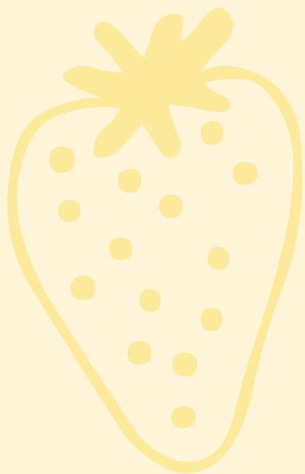
Paula muistelee:

Hallen kaupunki kutsui vuonna 1994 ystävyyskaupunkivierailulle oululaisten lukiodien toisen luokan oppilaita. Lehtori Ritva Rajala Oulun iltalukiosta ja nuorisosihteeri Paula Kariniemi lähtivät 18 nuoren kanssa viikon vierailulle huhtikuun puolessavälissä. Hallesta ei ollut tullut yhteydenottoja vuosiin, ja niinpä kutsu oli meille iloinen yllätys.

Ennen matkaa meillä oli ryhmän kanssa kolme tapaamista, joissa tutustuimme toisiimme ja sovimme yhteisistä säännöistä. Lensimme Helsingin kautta Berliiniin, josta jatkoimme matkaa bussilla kohti Hallea. Bussimatkan aikana ihmettelimme pieniä puutarhapalstoja moottoritien ja junaradan välissä. Meillä Suomessa vieteään vapaa-aikaa joko veden äärellä tai rauhallisilla alueilla siirtolapuutarhoissa, mutta Saksassa vilkkaimman liikenteen keskellä. Meille piti olla varattuna perhemajoitus, jotta voisimme tutustua myös sitä kautta saksalaiseen elämäntapaan, mutta kaikille ei ollut perheitä riittänyt, joten meitä Berliiniin vastaan tullut isäntämme kertoi, että toisen johtajista ja kolmen tytön majoitus oli järjestetty yläkoulun oppilaiden asuntolaan.

Halleen saavuimme illan jo pimettyä. Minä ja kolme tyttöä kävelimme sitten asuntolaan, jossa johtajan eli minun huoneeni oli neljännessä kerroksessa. Säälin niitä poikia, jotka kantoivat raskaan matkalaukkuni ullakkohuoneeseen kapeita portaita pitkin. Huoneessani oli iso uuni, jota lämmitettiin päivittäin koksilla, vaikka välillä jo kielsin lämmityksen, koska huoneessa oli aivan liian kuuma. Pienen ikkunan edessä

Minä olin tietenkin
matkalla nuoriamme
varten tukena ja turvana,
enkä suinkaan suurena
ja kunnioitettuna
johtajana.

oli ihastuttava pitsiverho ja lavuaarin yläpuolella lämminvesiboileri, joka olikin sitten meidän kaikkien pelastus sen viikon ajan. Tytöt kokoontuivat iltaisin huoneeseen peseytymään, sillä koko talossa ei ollut toimivaa suihkua.

Saksalaiset nuoret ihmettelivät, kuinka tytöt voivat mennä johtajan luo pesulle. Ja kyllä meillä naurua riitti, kun totesimme kuinka eri tavoin meillä koetaan ohjaajan ja nuoren välinen suhde. Minä olin tietenkin matkalla nuoriamme varten tukena ja turvana, enkä suinkaan suurena ja kunnioitettuna johtajana.

Ensimmäisenä päivänä saimme sitten todeta, että Halleen oli kutsuttu myös muiden ystävyyskaupunkien valtuuskuntia, mutta yhteiset tapaamiset ja keskustelut jäivät harmiksemme viikon aikana varsin vähäisiksi. Esittelytilaisuudessa meille sitten selvisi syy kutsuun: Halle oli ylpeä yliopistostaan, ja he halusivat ”markkinoida” oppilaitostaan myös suomalaisille tuleville korkeakouluopiskelijoille. Ohjelmamme alkoi tutustumisella kouluun, joka oli arvostettu oppilaitos Hallessa ja sen ympäristössä. Lapset tulivat sinne aina viikoksi opiskelemaan ja asumaan ja matkustivat sitten viikonlopuksi kotiin. Yliopiston ruokalassa syödyn lounaan jälkeen kuuntelimme yliopistolla saksankielistä luentoa yliopiston historiasta. Illalla oli vielä Theaterbesuch: Eine Mittsommernachts – Sex-Komödie.

Viikon aikana tutustuimme Hallen museoihin, kirjastoihin ja muihin nähtävyyksiin. Tapasimme myös pormestarin ja keskustelimme hänen kanssaan ympäristöongelmista. Matkaan sisältyi myös yhden päivän kiertoaajelu ympäröivällä maaseudulla. Näimme kauniita maisemia ja upeita linnoja sekä tutustuimme kirkkoihin, vanhaan teatteriin ja kylpylään. Viimeisenä päivänä meille jäi aikaa kuljeskella kaupungilla, kun toiset menivät perheisiinsä pakkaamaan ja hyvästelemään. Meille oli vierailun alussa annettu lippu, jolla sai ajella julkisilla ajoneuvoilla niin paljon kuin ehdimme. Liput olivat meillä käyttämättöminä, ja niinpä päätimme ajella raitiovaunulla pääte-pysäkillä ja takaisin. Varsin valaiseva ajelu oli tämäkin. Näimme keskustan lisäksi myös kaupungin laitaosien tyypilliset itäsaksalaiset asuinalueet.

Kuinka ollakaan: päällimmäisiksi muistoiksi Hallesta jäivät huhtikuun kylmä tuuli, heti pääkadulta poikettuamme nähdyt rauniomaiset korttelit ja se, ettei viikkoon päässyt pesulle. Toisaalta myös isäntiemme lämmin vastaanotto ja huolenpito lämmittivät mieliämme. Helsingin lentokentältä soitin kotiin, että laittakaa sauna lämpiämään, kun lähдете ajelemaan kentälle hakemaan äitiä kotiin.

Anna kirjoittaa:

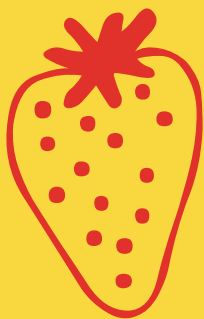
Olin mukana Oulun nuorisoasiainkeskuksen järjestämällä ystävyyskaupunkivierailulla Halleen. Vuosi oli 1994 ja olin tuolloin 17-vuotias. Meidän lukiosta oli paljon nuoria mukana, mikä oli oikein mukavaa. Muistikuvani matkasta ovat aika vähäiset. Sain matkan ohjelman vasta käsiini ja huomasin, että olen suurimman osan asioista unohtanut. Paula Kariniemen kanssa muistelimme matkaa, ja joitakin asioita palautui kyllä mieleeni.

Olin ensimmäistä kertaa lentokoneessa, kun lähdimme matkalle. Minua jännitti kovasti ja olin odottanut matkaa todella paljon. En ollut tuolloin käynyt Ruotsia kauempana, joten se teki asiasta vielä erityisemmän. Perillä selvisi, että kaikille nuorille ei oltu saatu perhettä majoitusta varten. Niinpä meistä kolme tyttöä ja ohjaaja sijoitettiin opiskelijoille tarkoitettuun asuntolaan. Samassa huoneessa kanssani oli kolme saksalaista tyttöä. He eivät juurikaan kanssani jutelleet tai seurustelleet. Heidän englanninkielentaitonsa oli huomattavasti heikompi kuin minun, ja saksantaitoni eivät olleet kovin hyvät. Tämä seikka rajoitti kommunikointia meidän välillämme. Tuloni oli ilmeisesti yllätys heille ja tunsin, että häiritsin heidän arkeaan. Paljoa emme kuitenkaan asuntolassa aikaa viettäneet vaan lähinnä kävimme siellä nukkumassa. Aamupaloilta mieleeni ovat jääneet ihanat sämpylät, joita olisi voinut syödä vaikka kuinka paljon.

Mieleeni on jäänyt erittäin hyvin ihmisten reaktiot, kun kysyimme, että saammeko käydä aamuisin suihkussa. Minun muistikuvani mukaan koko asuntolassa oli vain yksi suihku. Heti ensimmäisenä aamuna suihkun viemäri meni tukkoon tai suihku hajosi, emmekä voineet sitä enää käyttää. Koko loppumatkan ajan kävimmekin Paulan huoneen lavuaarissa peseytymässä. Jokapäiväinen peseytyminen ihmetytti huonetoveritani ja minä taas ihmettelin sitä, miten he voivat olla koko viikon ilman peseytymistä. Muistan matkalta erinäisiä asioita kuten vierailun koulussa, jossa olimme joillakin oppitunneilla mukana. Kävimme tutustumassa erääseen suolatehtaaseen, josta ostin pienen pussukan siellä valmistettua suolaa. Kävimme tyttöjen kanssa myös paljon kaupungilla ostelemassa vaatteita ja kenkiä. Kaupungista yleensä mieleeni ovat jääneet suuret erot rakennusten välillä. Keskustasta löytyi hienoja uusia ostoskeskuksia ja kauppoja, kun taas vähän matkan päässä oli hyvinkin ränsistyneitä taloja. Kohokohtana matkalla oli vanhassa linnassa pidetyt grillijuhlat, jossa oli myös disko.

Tässäpä nämä minun muistoni ovat. Aika vähäisiä, mutta mukavaa oli.

"Internationaler Jugendaustausch: Ein wichtiges Lernfeld der Persönlichkeitsentwicklung und Völkerverständigung"

Hermann Nimitz

Kansainvälinen nuorisovaihto: Tärkeä osa **persoonallisuuden kehittämistä** ja **kansojen välistä yhteisymmärrystä**

Hermann Nimitz syntyi vuonna 1950 itävaltalaisen äidin ja saksalaisen isän poikana Itävallan Innsbruckissa, Tiroolissa. Hän on naimisissa ja kahden aikuisen lapsen isä. Koulun ja armeijan jälkeen hän opiskeli sosiaalialaa Düsseldorfin ammattikorkeakoulussa (sosiaalityöntekijän tutkinto) ja sen jälkeen sosiologiaa, sosiaaliekonomiaa ja valtiooppia Bochumin yliopistossa (sosiaalitytieteiden tutkinto). Vuodesta 1986 Nimitz on johtanut Leverkusenin lasten ja nuorten toimen nuorisohuollon (Jugendförderung) osastoa, ja hän on ollut täten vastuussa nuorisotyöstä, nuorisososiaalityöstä ja lastensuojelusta. Työhön kuuluvat myös kaikki nuorisovaihto-ohjelmat.

Euroopan yhdistymisprosessin johtoajatuksena ovat toisen maailmansodan päätymisestä alkaen olleet ihmisoikeudet, rauha ja humanisuus. Tässä hengessä kansainvälinen nuorisovaihto edistää kansojen välistä yhteisymmärrystä ja sitä kautta vahvistaa rauhan pysyvyyttä. Eri maista tulevien nuorten kontaktit edistävät keskinäistä ymmärrystä, auttavat oppimaan ja suvaitsemaan muiden kansojen tapoja, tukevat Euroopan kansojen yhteen kasvamista sekä auttavat ymmärtämään jokaisen oman vastuun rauhantahtoisen ja oikeudenmukaisen maailman synnyssä. Kansainväliset tapaamiset avaavat luonnikasta kansainvälisyyden oppimista ja auttavat nuoria ihmisiä ottamaan maailman haltuun näyttämällä oman maan ulkopuolista todellisuutta. Tapaamisilla on myös painava rooli persoonallisuuden kehityksessä. Saksalaisen valokuvaajan Richard Hoffmannin hieman liioiteltu väite on ”Lyhin tie itseesi johtaa kiertämällä kerran maapallon ympäri”, ja ranskalainen kirjailija ja filosofi Albert Camus totesi tätä täydentäen: ”Matkustaminen tuo meidät itsemme luokse.”

Regensburgin yliopistossa julkaistiin vuonna 2006 tieteellinen tutkimus, joka toteaa, että samanikäisten erimaalaisten nuorten tapaaminen vaikuttaa positiivisesti sosialisointiin. Työn otsikko on ”Kansainvälisen nuorisovaihdon pitkäaikaisvaikutukset” (Langzeitwirkung internationaler Jugendbegegnungen). Tutkijat totesivat, että nuorisovaihtoon osallistuneilla itseluottamus kohoaa, avoimuus kehittyy ja sosiaalinen kompetenssi vahvistuu. Samalla näistä nuorista tulee luonteeltaan joustavampia ja rauhallisempia, ja myös kielitaito kohenee. Oman arvionsa

mukaan suurin osa kansainvälisiin nuorisovaihtoihin osallistuneista oli hyötynyt niistä monipuolisesti. Monille se oli antanut aloitteen lähteä mukaan erilaisiin vapaa-ajan toimintoihin tai se oli vaikuttanut myös opintoalan ja ammatin valintaan. Vastaavasti yli kaksi kolmasosaa piti kokemusta joko ”tärkeänä” tai ”erittäin tärkeänä”. Lisäksi tutkimuksesta kävi ilmi, että myös lyhytkestoiset vaihto-ohjelmat saivat aikaan pysyviä vaikutuksia.

Tästä syystä kansainvälinen nuorisovaihto on sivuuttamaton osa lasten ja nuorten kanssa tehtävää työtä. Tavoitteena on saada eri kulttuureista tulevat nuoret keskustelemaan nuorisoa koskevista aiheista ja siten lähentämään heidän keskinäistä vuorovaikutustaan ja kasvattamaan toleranssia. Järjestämällä nuorisovaihtoa kansainvälinen nuorisotoimi edistää kansojen välistä ymmärrystä ja samalla vähentää vihaa vieraita kohtaan ja ehkäisee rasismia ja väkivaltaa. Tästä syystä Leverkusenin kaupunki on panostanut nuorisotoimissaan kansainväliseen nuorisovaihtoon ja toteuttanut jo lukemattomia nuorisotapaamisia. Tässä ovat olleet mukana ystävyyskaupungeistamme Bracknell, Ljubljana, Nasaret Illit ja Oulu, sekä myös Kirgisiassa sijaitseva Frunse., nykyiseltä nimeltään Biškek.

Oulun kanssa järjestetty nuorisovaihto on jo pitkään ollut erityisasemassa. Ei vain siksi, että Oulun kanssa ystävyyskaupunkitoiminta on jatkunut jo yli neljäkymmenen vuoden ajan, vaan erityisesti siksi, että se on ainoa nuorisovaihto-ohjelma,

joka on toiminut katkoitta vuotuisten tapaamisten muodossa näin pitkän ajan. Tämä on ollut mahdollista vain, koska molemmissa kaupungeissa asiaa hoitavat henkilöt ovat vuosien varrella ystävästyneet. Tällainen yli neljä vuosikymmentä kestänyt nuorisovaihdon jatkuvuus ei ole mikään itsestäänselvyys vaan jokaisen mukana olleen henkilön innokkaan panoksen ansiota. Tätä kautta vuosien varrella on syntynyt ammattialan toimijoiden vakaa ja hyvin toimiva verkosto kaupunkiemme välille.

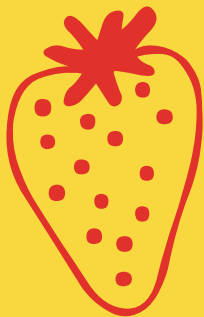
Ystävyyskaupunkisopimus allekirjoitettiin Morsbroichin linnassa Leverkusenissa 23. heinäkuuta 1968. Tuolloin asiakirjan allekirjoittaneet kaupunginjohtaja Arvo Heino ja ylipormestari Wilhelm Dopatka eivät voineet aavistaa, että säännöllinen nuorisovaihto tulisi toimimaan näin hienosti yli neljän vuosikymmenen ajan. Vaihdoihin on vuosien varrella osallistunut yli 600 nuorta kyseisistä kaupungeista vuoroitellen. Useat nuorista ovat kyenneet solmimaan vaihtojen aikana pysyviä kontakteja,

joista on tullut ystävyysuhteita. Jotkut ovat vierailleet toistensa luona uudelleen, tai he ovat käyttäneet näitä tapaamisia hyväkseen etsiessään yhteyksiä kaupungin toimijoihin (esim. päiväkoteihin) tai paikallisiin yrityksiin saadakseen harjoittelu-paikkoja tai kesätöitä tätä kautta. Useasti vaihtoihin osallistuneiden henkilöiden lista on sekin värikäs. Mukana on ollut jopa sittemmin Suomessa ministeriksi edennyt Suvi Lindén. Hän osallistui ensimmäisiin Leverkusenin kanssa järjestettyihin vaihtoihin.

Tulevaisuudessa toivon monien nuorten kaupungeissamme saavan mahdollisuuden hyötyä nuorisovaihdon tarjoamista monipuolisista kokemuksista ja eduista.

Oulun ja Leverkusenin nuorten jalkapallo-ottelu päättyi saksalaisten voittoon. Keskellä Hermann Nimtz. 1994.

Heikki Viitala

Paikallistason suomalais-saksalainen yhteistyö, **esimerkkinä Kuopio**

Ystävyyskaupunkisuhteiden synty

Suomi oli kansainvälisessä ystävyyskuntatoiminnassa ensimmäisten joukossa. Toiminta sai alkunsa Suomen talvisodan aikana. Tukholman kaupunki kutsui 10. helmikuuta 1940 Ruotsin kahdentoista suurimman kaupungin edustajat yhteiskokoukseen Suomen kaupunkien auttamiseksi. Apu oli konkreettista, laajaa ja merkittävää: Ruotsin avulla Kuopioon rakennettiin Niiralan ja Itkosenniemen kaupunginosien pientalot, Jönköpingin lastentalo, terveystalo Sunne ja Savon Lastenlinna. Tältä ajalta on peräisin myös Kuopion ja Jönköpingin ystävyysuhte. Toisen maailmansodan jälkeen ystävyyskaupunkitoiminta laajeni käsittämään koko Pohjolan. Vuonna 1948 Kuopio solmi ystävyyskaupunkisuhteen Norjan Bodøn ja Tanskan Svendborgin kanssa. Kiinnostavaa on, että kaikki neljä kaupunkia solmivat keskenäänkin ystävyysuhteet.

Suomen osalta toiminta laajeni vuonna 1953 Neuvostoliittoon; ensimmäisiä ystävyyskaupunkipareja olivat Lahti ja Zaporoshje sekä Turku ja Leningrad. Kuopion ja Pihkovan ystävyyskaupunkisuhte solmittiin vuonna 1966. Molempiin Saksoihin ystävyyskaupunkitoiminta laajeni 1960-luvun puolivälissä. Yleensä suomalaiset kaupungit solmivat suhteet molempiin Saksoihin, Kuopio Saksan liittotasavallan Castrop-Rauxeliin vuonna 1965 ja DDR:n Geraan vuonna 1967. Tilanne muuttui Saksojen yhdistymisen jälkeen. Yleensä suomalaiset kaupungit säilyttivät molemmat saksalaiset ystävyyskaupunkinsa. Näin teki myös Kuopio, joka ajoi valtakunnallisella tasolla molempien saksalaisten kaupunkisuhteiden säilyttämistä.

Heikki Viitala, kanslianeuvos, Kuopio. Viitala on vastannut 1980-luvun lopusta lähtien neljällä vuosikymmenellä Kuopion kaupungin kansainvälisestä toiminnasta. Hän on saanut molempien Saksojen korkean kunniamerkin.

Ystävyysseurat

Paikallistason kansainvälisessä toiminnassa keskeisiä vaikuttajia olivat ystävyysseurat. Suurimmat niistä olivat lähialueen maiden seuroja. Molempien Saksojen ystävyysseuroilla toimi paikallisia osastoja suurimmilla paikkakunnilla.

Jossain määrin osastoissa esiintyi myös päällekkäisjäsenyyttä. Kuopion suomalais-saksalainen yhdistys perustettiin valtakunnallisten Saksan liittotasavallan päivien yhteydessä 15.4.1971. Se oli kymmenes seura Suomessa. Suomi-DDR-seuran Kuopion osasto perustettiin DDR:n päivien yhteydessä 20.1.1972. Saksojen yhdistyminen aiheutti muutoksia ystävyysseurojen paikallisosastoissa ja Suomi-DDR-seuran toiminta loppui. Toisaalta suomalais-saksalaiset yhdistykset saivat varsin vähän uusia jäseniä. Kuopiossa suomalais-saksalainen yhdistys järjesti juhlatilaisuuden 22.10.1990. Se esitti Suomi-DDR-seuran Kuopion osastolle, että sen jäsenet voisivat vapaasti liittyä yhdistykseen. Näin saatiin kuitenkin vain yksi uusi jäsen. Ystävyyskuntavierailujen yhteydessä otettiin huomioon yleensä ko. maan paikallinen ystävyysyhdistys. Esimerkiksi Kuopiossa paikallisen ystävyysyhdistyksen tapaamiseen varattiin yksi iltapäivä ja yleensä myös yksi ilta.

Leiriportin pystytystä kansainvälisellä leirillä Kuopion Luhastensalossa vuonna 1963.
Kuva: Nuoperi/Laitinen.

Kansainvälinen
leiri Kuopion
Luhastensalossa
vuonna 1963.
Kuva: Nuoperi/
Laitinen.

Kuopiossa järjestettiin opetusministeriön ja kaupungin tuella kansainvälinen suomen kielen ja Suomen kulttuurin kurssi. Osanottajat olivat pääasiassa korkeakouluopiskelijoita. Ystävyysseurat järjestivät kurssilaisten saapuessa tervetuloilaisuuudet ja kurssin päättyessä jäähyväistilaisuudet. Suomi-DDR-seuran Kuopion osasto järjesti tilaisuudet DDR:n opiskelijoille ja Kuopion suomalais-saksalainen yhdistys kaikille muille saksaa puhuville eli Saksan liittotasavallan ja Itävallan opiskelijoille sekä alankomaalaisille.

Kuopion suomalais-saksalaisen yhdistyksen aloitteista merkittäväksi osoittautui saksalaisen leikkikoulun perustaminen. Hanke käynnistyi yhdistyksen vuosikokouksessa 18.3.1975. Se ei kuitenkaan heti edennyt. Vasta 31.10.1988 yhdistys kutsui koolle leikkikoulun perustamiskokouksen. Hankkeesta informoitiin myös Suomi-DDR-seuran Kuopion osastoa ja Sveitsin ystävät Suomessa -yhdistyksen Kuopion paikallisosastoa. Leikkikoulu on ollut menestyksekkäs.

Ystävyyskaupunkikongressit

Ystävyyskaupunkitoiminnassa aktiivisuutta pidettiin yllä erityisesti maakohtaisilla ystävyyskaupunkikongresseilla. Niitä järjestettiin niiden maiden kanssa, joilla oli runsaasti ystävyyskaupunkeja Suomessa. Ne pidettiin vuorotellen kummassakin maassa. Osallistumisaktiivisuus oli varsin korkea.

Suomen ja Saksan liittotasavallan ystävyyskaupunkikokoukset alkoivat Castrop-Rauxelin ja Kuopion kaupunkien yhteisin toimin. Ensimmäinen kokous järjestettiin Castrop-Rauxelissa vuonna 1985, toinen Kuopiossa vuonna 1987. Kuopion kokouksessa järjestelmä vakiintui: siellä päätettiin useiden seuraavien kokouksien aika ja paikka. Useimmat kokouksista järjestettiin ystävyyskaupunkipareissa vuoron perään.

Saksojen näkyvyys suomalaisilla paikkakunnilla

Ennen kuin Suomi tunnusti molemmat Saksat 24.11.1972, suomalaisilla paikkakunnilla, erityisesti aluekeskuksissa, järjestettiin runsaasti jompaankumpaan Saksaan liittyviä tilaisuuksia. Niitä organisoivat erityisesti ystävyyskaupungit ja molempien Saksojen Helsingissä toimineet kaupalliset edustustot sekä jossain määrin myös ystävyysseurat, Goethe-instituutti ja DDR:n Kulturzentrum. Esimerkiksi Kuopiossa järjestettiin vuosina 1968–1975 yhteensä yli 50 tilaisuutta Saksan liittotasavallan kanssa ja yli 40 DDR:n kanssa.

Suomen näkökulmasta maiden tunnustamisen mahdollisti senhetkinen kansainvälinen tilanne. DDR:n tunnustaminen vaati silti laajan kampanjan, liittotasavallan tunnustaminen oli itsestäänselvyys. Kuopiossa näyttävin tapahtuma oli Saksan liittotasavallan liittopresidentti Walter Scheelin ja rouva Mildred Scheelin valtiovierailu 17.6.1976.

Kuopiossa oli vuosina 1968–1975 nuorisotoimintaa jonkin verran Saksan liittotasavallan kanssa ja varsin vähän DDR:n kanssa.

Kuopion suomalais-saksalaisen yhdistyksen aloitteista merkittäväksi osoittautui saksalaisen leikkikoulun perustaminen.

Kansainvälisestä toiminnasta on myös julkaistu raportteja.

Leimallisia
suomalais-saksalaisissa
ystävyysskaupunki-
suhteissa ovat
olleet pysyvät
ulkomuistomerkit.

Castrop-Rauxelista Kuopioon saapuivat tuona ajanjaksona seuraavat ryhmät:

- 1968 Castrop-Rauxelin nuoria Kuopiossa
- 1970 Castrop-Rauxelin nuorten urheilujoukkue ja
Castrop-Rauxelin nuorten urheiluryhmä, 50 henkeä
- 1971 Castrop-Rauxelin uintijoukkue, 10 henkeä
- 1972 Castrop-Rauxelin nuorisoryhmä, 23 henkeä
- 1974 Castrop-Rauxelin uintijoukkue, 25 henkeä ja nuorisoryhmä, 22 henkeä

Geran kanssa ei ollut vastaavaa toimintaa. Mainittuina vuosina vain kaksi DDR:n vierailua sivusi nuorisosektoria: vuonna 1969 DDR:n mäkihyppääjien (20 henkeä) ja vuonna 1975 DDR:n nuorisooasiantuntijoiden vierailu.

Leimallisia suomalais-saksalaisissa ystävyysskaupunkisuhteissa ovat olleet pysyvät ulkomuistomerkit. Castrop-Rauxelissa toimiva kuvanveistäjä Jan Bormann toteutti vuonna 1983 Rauhalahden matkailualueelle Kuopion ja Castrop-Rauxelin ystävyysskaupunkipatsaan. Vuonna 1990 sama tekijä toteutti punalaavaveistoksen Kuopion Männistön kaupunginosaan. Castrop-Rauxelissa puolestaan on Kuopion mukaan nimetty katu ja aukio. Vuonna 1982 Kuopiossa pystytettiin sen kaikkien ystävyysskaupunkien ystävyyssveistos, tekijänä kuopiolainen kuvanveistäjä Erkki Korhonen.

Suomi ja Saksojen valtakunnalliset esittäytymispäivät

Suomessa järjestettiin eri paikkakunnilla erikseen kummankin Saksan esittäytymispäiviä. Kuopiossa Saksan liittotasavallan päivät järjestettiin 13.–19.4.1971. Ne eivät olleet Suomessa ensimmäiset, mutta Kuopion tapahtuma herätti laajaa keskustelua. Aluksi tapahtumaa kutsuttiin Saksan päiviksi, mutta nimeä jouduttiin muuttamaan, koska alkuperäinen nimi tulkittiin joissakin piireissä yksinedustusteorian kannattamiseksi. DDR:n päivät järjestettiin 18.–30.1972 ja ne olivat DDR:n ensimmäiset. Ne syntyivät vastapainona Kuopion Saksan liittotasavallan päiville. Saksan liittotasavallan päivillä Kuopiossa oli päävieraana Baijerin valtiosihteeri Erwin Lauerbach ja DDR:n päivillä lähettiläs Heinz Oelzner, joka puhui DDR:n ulkopoliitikasta. Saksan liittotasavallan päivillä pääkonsuli Otto Hauber puhui Saksan liittotasavallan idänpolitiikasta ja jännityksen lieventymisestä. Saksan liittotasavallan ja DDR:n Kuopion päivillä oli selkeä ohjelmallinen ero. DDR:n päivillä ei ollut nuoriso-osuutta. Saksan liittotasavallan päivillä sen sijaan oli kymmenhenkinen Castrop-Rauxelin uintijoukkue. Liittotasavallan tapahtumaan sisältyivät myös

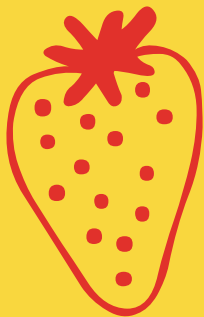
lastenkirjanäyttely, lasten piirustus- ja leikkikalunäyttelyt sekä esitelmä liittotasavallan korkeakoulujärjestelmästä.

Sportjugend-vaihto

Kuopion ja Castrop-Rauxelin kuntasuhdetta on leimannut alusta alkaen oma nuorisotoiminnallinen osuus. Vierailuihin ovat molempiin suuntiin osallistuneet suuret ryhmät. Alkuvuosina oli eri alojen nuorisoryhmiä, mutta toiminta vakiintui nopeasti urheilevan nuorison vaihdoksi, Sportjugend-vaihdoksi. Molemmat kaupungit lähettivät vuorovuosin nuorisoryhmän vierailulle. Tapahtumat järjestettiin kesäaikana leirimuotoisina. Vastaavat organisaatiot osallistuivat ohjelman toteuttamiseen. Kuopiossa tällaisina toimijoina olivat kulloisenkin vierailun kannalta sopivan urheiluseuran nuorisosaostot.

Reinhard Wagnerin näkemys Kuopion nähtävyydestä.
Kuva: Minna Heikkinen.

Heikki Hämäläinen

Kokemukseni

Saksan liittotasavallasta ja DDR:stä

Kokemukseni perustuvat DDR:n kolmanteen nuorisoviikkoon vuonna 1976 ja vuonna 1974 tehtyyn Kymen ja Mikkelin läänien nuorisolautakuntien järjestämään opintomatkaan DDR:ään. Länsi-Saksaan olen tehnyt nuorisoviikkomatkan vuonna 1969, ystävyyskaupunkiseminaarimatkan vuonna 1971 sekä useita yksityisiä matkoja. Kerron lyhyesti kustakin viikosta ja seminaarista matkakertomustyyliin ja liitän niiden yhteyteen anekdootteja eli kokemuksiani. Kuvaan matkoja omien näkemyksieni mukaan, ottamatta huomioon mitään kasvatuksellisia, yhteiskuntapoliittisia tai muita virallisiin raportteihin perustuvia näkökantoja. Kerron siis vain omia tuntejani ja kokemuksiani.

Saksan liittotasavallan ja Suomen nuorisoviikko vuonna 1969

Vuonna 1968 nuorisoviikkoa vietettiin Suomessa Kymen läänissä, joten nyt oli vastaavan viikon järjestelyvuoro Saksan liittotasavallassa. Nuorisoviikko järjestettiin 2.-9.6.1969. Päätapahtumat olivat Essenin 700 000 asukkaan teollisuuskaupungissa ja pienessä 30 000 asukkaan Weinheimin kaupungissa noin 70 kilometrin päässä Frankfurtista etelään viininviljelyalueella.

Matkaan lähdimme Helsingistä lentäen Hampuriin, josta jatkoimme bussilla Hannoveriin, Esseniin, Düsseldorfiin, Bonniin ja Weinheimiin. Essenissä oli kaupungin vastaanotto ja tutustuminen kaupunkiin sekä kansainvälinen illanvietto, jossa ohjelmaryhmämme esiintyi yhdessä paikallisten esiintyjien kanssa. Tapahtuma toimi samalla nuorisoviikon avajaisina. Kaupunkierroksesta jäivät erityisesti mieleen modernin taiteen näyttely ja hiilikaivostuseo sekä käynti TV-tornissa, jonka juurella sijaitsi vapaa-aikapuisto. Bonnissa vierailimme perhe- ja nuorisoasiainministeriössä, jossa myös ohjelmaryhmämme esiintyi. Ohjelmaryhmä koostui tanhuryhmästä,

Heikki Hämäläinen on nykyisin eläkkeellä oleva entisen Kuusankosken kaupungin nuorisotoimenjohtaja. Hän asuu tätä nykyä Kouvolan kaupungin Kuusankosken kaupunginosassa. Työuransa hän teki nuorisotyöntekijänä Varkauden ja Kuusankosken kaupungeissa vuosina 1956–1993. Pitkäaikaiset harrasteet liittyvät yhteiskuntapolitiikkaan, kulttuuriin, liikuntaan (judo, laskettelu, kalastus ja hyötyliikunta mökillä) ja matkailuun (Citroën 2CV:llä ympäri Eurooppaa). Myös valokuvaus ja kulttuuripolitiikka kiinnostavat.

kansanmusiikkiyhtyeestä ja naisvoimisteli-
joista sekä iskelmälaulajasta. Sieltä nuorisolehtien edustajat lähtivät Düsseldorfiin ja sitä tietä omiin kohteisiinsa. Ryhmäämme kuului

32 ihmistä, joista osa edusti poliittisia nuorisolehtiä ja osa kuului ohjelmaryhmään. Lisäksi oli kolme virallista edustajaa, joista minä olin yksi. Ryhmämme johtajana toimi Pekka Saarnio, joka edusti Suomen Demokraattista Nuorisoliittoa. Hän kulki nuorisolehtien edustajien mukana, minä johdin ohjelmaryhmää. Ohjelmaryhmän jäsenet majoitettiin yksityisiin perheisiin.

Minut majoitettiin yhdessä Ammattikoululaisten Liiton pääsihteerin Pertti Mattilan kanssa Doktor Horst Freudenbergin perheeseen. Hän toimi Weinheimin kaupungissa sijaitsevan 10 000 työntekijää käsittävän teollisuuskonsernin johtajana. Pääsimme tutustumaan miljonääriperheen elämään. Pertti Mattila oli matkalla kolmantena virallisena edustajana. Hänet oli pantu kaverikseni, koska hän puhui hyvää saksaa ja hän toimi myös tulkkinani. Sijoitusperheeseen kuuluivat rouva Liselotte ja kolme poikaa, joista nuorin asui vielä kotona. Hänen harrastuksinaan olivat tähtitiede ja raakajalokivien keruu. Lisäksi perhettä palvelivat italialainen kokki, espanjalainen sisäkkö ja puutarhuri. Varakkaiden saksalaisperheiden tapaan rouva oli kotona. Rouva toimi meidän autonkuljettajanamme. Perhe oli juuri ostanut uuden Mersun, koska suomalaisia vieraita oli tulossa. Me Pertin kanssa asuimme molemmat omissa huoneissamme, ja joka päivä oli huoneemme pöydällä kukkamaljakossa uusi orkidea, sillä pihalla olevassa kasvihuoneessa kasvoi 41 eri orkidealajiketta. Elämä tällaisessa perheessä oli ohjelmoitu säännölliseksi. Mutta nyt oli jouduttu ohjelmoimaan päivärytmi hieman toisin, koska rouva kuskaili

Lupa saapua
maahan
hankittu.

Teitittely Saksassa on edelleen yleinen tapa, ja sinutella saa vain läheisimpiä perheenjäseniä.

meitä nuorisoviikon ohjelman mukaisesti. Talon isäntää emme tavanneet kuin aamuisin vilaukselta, koska hän lähti tehtailleen meidän mennessämme aamupalalle. Tosin viikonloppuna teimme koko perheen kanssa retken Heidelbergin vanhaan kirjapainokaupunkiin, jossa tapasimme sijoitusperheemme vanhempien äidit, jotka olivat uteliaisuuttaan tulleet katsomaan suomalaisia vieraita.

Sijoitusperheessä oli tapana, että kättilimme, kun tulimme aamupalalle ja lähdimme aamupalalta, tai kun lähdimme ulos ja palasimme ulkoa, ja kättilimme taas, kun tulimme iltapalalle ja lähdimme nukkumaan. Se tapa vähän kiusasi meitä. Teitittely Saksassa on edelleen yleinen tapa, ja sinutella saa vain läheisimpiä perheenjäseniä.

Viikon aikana kävimme tutustumassa nähtävyyksiin lähiseudulla. Mielenkiintosiimpiin käynteihin kuului arkeologinen museo Landenburgin vanhassa roomalaiskaupungissa. Seudulta oli löydetty jopa mammutin luita, ja vanhaa asutusta oli kaivettu esiin kolmesta kerroksesta. Minulle museonjohtaja lahjoitti 2000 vuotta vanhan ruukunpohjan tuhkakupiksi. Jokilaivalla risteilimme Odenwaldin viininviljelyseutujen halki Heidelbergiin, jossa tutustuimme vanhaan linnaan. Sieltä teimme jokilaiva Olympialla risteilyn neljän linnan kaupunkiin Neckarsteinachiin. Laivalla suomalaisryhmä esitti ohjelmaa ja tanssista huolehti Limburghofin nuorisokylän orkesteri, joka edellisenä vuotena oli esiintynyt Kuusankosken Kettumäellä.

Weinheimin seurakuntanuoret olivat järjestäneet yhtenä iltana illanvieron heidän kokoontumispaikassaan vanhassa viinikellarissa. Meitä suomalaisia kyllä ihmetytti se, että siellä oli vapaasti myynnissä viiniä ja olutta. Nuorisopastori selitti, että on parempi tarjota nuorille alkoholijuomia seurakunnan tiloissa valvonnan alla kuin kadun toisella puolella olut- ja viinituvissa ilman mitään valvontaa. Heillä ei alkoholin käyttö aiheuttanut mitään häiriökäyttäytymistä.

Olin muutama vuosi aiemmin aloittanut judoharrastuksen, joten olin kiinnostunut paikkakunnan judotoiminnasta. Eräänä iltana pääsin seuraamaan harjoituksia. Sain heidän judo-ohjaajaltaan saksalaisen judolehden ja harjoituskirjan. Sovimme, että minä lähetän hänelle vastaavasti Suomen judoliiton julkaisun.

Mielenkiintoisimmaksi tilaisuudeksi muodostui Nuorison kulttuuripiiri K56:ssa järjestetty tilaisuus, jossa aiheena oli ”Nuorison osa nykyisessä yhteiskunnassa”. Siellä pidin alustuksen suomalaisten nuorten mahdollisuuksista vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin. Kerroin mm. Kuusankosken nuorison varjovaltuustotoiminnasta. Tilaisuudessa todettiin, että Suomessa nuorilla on paremmat mahdollisuudet

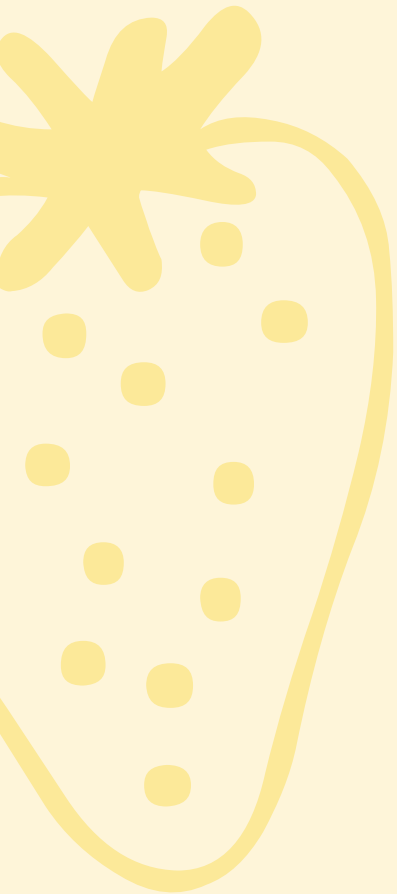
osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan kuin Saksassa. Mutta Saksassa nuoret osallistuvat aktiivisemmin harrastustoimintaan. Erittäin suosittua oli disko- teekkitoiminta, joka vastasi meillä nuorisokerhotoimintaa. Tilaisuuden jälkeen minut Pertin kanssa kutsuttiin vieraaksi erääseen ryhmään, joka osoittautui vasemmistoradikaaliryhmäksi. Menimme erään kerrostalon kellarissa sijaitsevaan salaiseen kokoontumistilaan monen mutkan ja hiilikellarin kautta. Siellä ryhmä esittäytyi ja selosti toimintaansa. Ryhmän muodostivat pitkälle opiskelleet nuoret. He selostivat meille Saksassa voimassa olevaa virkakielto lakia, jota olivat kaatamassa. Heidän mukaansa virkakielto kos-

ki kaikkia vasemmistolaisesta ajattelevia, jotka hakevat valtion tai kunnan virkoihin, koskien myös sosiaalidemokraatteja. Vastaavia ryhmiä toimi heidän mukaansa koko Saksan alueella. Ryhmällä oli tiloissaan vahamonistuskone, jolla he monistivat lentolehtisiä, joita jakoivat öisin postilaatikoihin. Näin he pyrkivät vaikuttamaan politiikkoihin ja kansaan virkakiellon kumoamiseksi. Ja kyllähän se aikanaan kumottiinkin.

Viikon päätapahtuma pidettiin Weinheimin kaupungin salissa. Tapahtumassa olivat mukana suomalaisten lisäksi amerikkalainen ja tšekkoslovakialainen ohjelma-ryhmä. Lisäksi siellä oli taidenäyttely, ja pienemmässä salissa näytettiin nuorten elokuvakerholaisten tekemiä filmejä. Juhlissa mukana olivat myös perheet, joissa olimme majoitettuna. Tosin meidän perheestä mukana oli vain rouva Liselotte, sillä herra oli liikematkalla. Tähän tilaisuuteen odotettiin myös nuorisolehtien edustajia ja ryhmämme virallista johtajaa Pekka Saarniota. Hänestä oli jo etukäteen ollut tietoa, että hän on kommunisti. Se kiinnosti paikkakuntalaisia: he pääsisivät näkemään ihan elävän kommunistin. Eivätkä siinä pettyneetkään, sillä Pekka näytti mustine partoineen ja tukkineen juuri sellaiselta, jonka mielikuvituksessa voi rinnastaa kunnan terroristiin. Ulkonäkönsä perusteella hän joutuikin tarkastukseen

Ilta palaa nautittiin majoitusperheen puutarhassa. Oikealla Heikki Hämäläinen vieressään rouva Liselotte Freudenberg. BRD, 1969.

molemmissa, sekä Saksan että Suomen tulleissa, menen tullen. Nuorisolehtien edustajat olivat myöhässä niin paljon, että ohjelmaryhmät olivat jo esiintyneet, mutta yleisö odotti kuitenkin kohteliaasti Pekka Saarnion puhetta. Tulihan se ryhmä sieltä vihdoinkin hyvin iloisessa kunnossa. Pekka johdatettiin heti puhujakorokkeelle ja ilmoitettiin, että hän pitää juhlan päätöspuheen. Puheen jälkeen yleisö ja esiintyjät lähtivät koteihinsa. Me jäimme jostain syystä viimeisten joukkoon ja ajoimme jyrkkää tietä kaupunkiin päin. Pekka käveli yksin tien reunassa. Pyysin rouvaa pysäyttämään autonsa, ja minä kysyin Pekalta, onko hänellä kyytiä kaupunkiin. Kun ei ollut, otimme hänet mukaamme ja veimme hänet hotelliinsa.

Saksan ja Suomen nuorisoviikko päättyi linnanpuistossa pidettyyn hootenanny-iltaan, jossa ohjelmasta huolehti Euroopan johtava folkduo Collin Wilkie ja Shirley Hart. Yleisöä oli puiston täydeltä. Seuraavana aamuna olikin jo kotiin lähtö. Ajoimme bussilla Travemündeeseen, josta matkustimme laivalla Helsinkiin.

Nuorison ystävyyskaupunkiseminaari Saksan liittotasavallassa vuonna 1971

Vuonna 1971 maalis–huhtikuun vaihteessa pidettiin Hampurissa ja Flensburgissa Saksan ja Suomen nuorison ystävyyskaupunkiseminaari. Ryhmämme lähti Helsingistä laivalla Tukholmaan ja sieltä junalla Hampuriin. Laiva juuttui Ahvenanmaan lähellä ahtojäihin, joista kuitenkin selvittiin pois omin voimin. Tosin hieman myöhässä saavuimme Tukholmaan. Ehdimme kuitenkin Hampuriin menevään junaan. Ryhmän johtajana toimi opetusministeriön osastopäällikkö Heikki Klemola. Hampurissa pidettiin varsinainen seminaari, jossa kartoitettiin tulevia ystävyyskaupunkitapahtumia ja kerrottiin kokemuksia aikaisemmasta toiminnasta. Seminaarin jälkeen oli tutustumismatka Flensburgin rajakaupunkiin Tanskan rajalla. Flensburg on pieni kalastajakaupunki, jonka läpi kulkee Pohjoismaista tuleva liikenne. Siihen aikaan liikenne ei vielä ollut niin suurta kuin myöhemmin. Ongelmana oli Saksan ja Tanskan välinen salakuljetus.

Flensburgissa ryhmämme tarkoitus oli tutustua antiautoritaariseen lastentaloon, mutta siitä olikin tullut autoritaarinen, joten tutustumiskohteeksi vaihtui Beta Uhtsenin seksipostimyyntitavaratalo. Beta Uhtsen oli sota-aikana hävittäjälentäjä yhdessä miehensä kanssa, mutta miehen kone ammuttiin alas ja hän kuoli. Sodan jälkeen Beta perusti seksikaupan, joka laajeni niin paljon, että siitä tuli Saksan liittotasavallan johtavin sen alan toimija. Liikkeellä oli postimyyntiasiakkaita kaikkiaan viisi miljoonaa. Tutustuimme tavaratalon toimintaan Betan lähimmän

osakkaan ja ystävän johdolla. Liikkeessä oli omat valokuva- ja filmistudiot, kirjapaino ja iso postitushalli, jossa lähetykset koottiin liukuhihnalle ja paketoitiin. Talon puolesta oli myös työpaikkaruokala, joka siihen aikaan oli aivan uutta, sekä muut sosiaalililat. Meille tarjottiin drinkit ja esiteltiin alan tuotteita. Liikkeessä oli parhailaan meneillään vitsikirjan kokoaminen ja meiltäkin haluttiin kuulla niin sanottuja kaksimielisiä vitsejä. Kerroin heille jutun yliopiston professorista, joka tutki temperamentin ja sukupuolisen aktiivisuuden vaikutuksia. Minun juttuni luvattiin julkais-ta, ja palkkiokseni sain kassillisen alan tuotteita.

Opintomatka DDR:ään vuonna 1974

Kymen ja Mikkelin läänin nuorisolautakuntien yhteinen opintomatka järjestettiin 29.8–5.9.1974 Saksan demokraattiseen tasavaltaan. Opetusministeriö myönsi matkaa varten 10 000 markan avustuksen. Opintomatalle osallistui kaikkiaan 23 nuorisotyöntekijää. Kymen läänistä mukana olivat Lasse Väre ja Sinikka Hurskainen Kuusankoskelta, Reijo Itävainio, Sinikka Manelius, Erkki Mutamäki ja Pirkko Peräkylä Kouvola, Briitta Saarinen Anjalasta ja Leo Hokkila Lappeenrannasta sekä Seppo Virta Kotkasta. Heikki Hämäläinen Kuusankoskelta ja Esko Ravinen Savonlinnasta olivat matkanjohtajina. Tulkkina toimi diplomikielenkääntäjä Leila Kettunen. Matkan aikana tutustuimme mm. Berliiniin, Dresdeniin, Leipzigiin ja Potsdamiin.

Matka tehtiin lentäen Helsingistä Berliiniin. Matka oli ns. nuorisomatka, joten majoituimme nuorisomajoissa. Berliinissä liikuimme paikallisjunilla, mutta pitemmillä matkoilla meillä oli bussi käytettävissämme. Berliinissä meille järjestettiin tapaaminen kulttuuriministeriön edustajan kanssa. Hän selvitti meille DDR:n nuorisokasvatustajärjestelmää, jossa lapsen omat taipumukset huomioidaan alusta alkaen. Näin lasta ja nuorta aletaan kasvattaa ja kouluttaa jo nuoresta alkaen niin pitkälle kuin kyvyt ja taipumukset riittävät, aina huipulle asti. Kasvatusjärjestelmän ansiosta DDR:n urheilijoita oli niin paljon maailman huipulla. Edustaja kertoi, että urheilusta on DDR:n valtiolle tullut jo taloudellinen rasite, koska kansa vaatii, että voittoja on tultava yhä enemmän. Meille taas tuli rasite bussikuskista, sillä hän oli saanut juuri uuden bussin, jossa oli muovisuojukset vielä penkkien päällä, eikä hän aikonutkaan niitä poistaa. Penkeillä istuttiin housut hiestä märkinä. Bussiin mennessä hän heitti oven eteen märän rätin, johon jokaisen oli hänen valvonnassaan pyyhittävä kenkensä. Tämä toistui aina, kun kävimme ulkona, satoi tai paistoi.

**Matkan aikana
tutustuimme mm.
Berliiniin, Dresdeniin,
Leipzigiin ja Potsdamiin.**

Aina kun pojat yksitellen juoksivat määrätyn matkan ja annetun tavoiteajan, valmentajat halusivat maaliin tulijan.

Seuraavana päivänä kävimme tutustumassa vapaa-aikapuistoon, jossa alle 15-vuotiaat hoitivat kapearaiteista rautatietä. He toimivat kuljettajina, asemapääällikköinä, vaihdemiehinä ja konduktööreinä. Nuorten ohjaajan mukaan suurimmasta osasta näitä nuoria tulee aikuisina rautatieläisiä. Urheilukentällä kävimme seuraamassa poikien juoksuharjoituksia. Silmiinpistävää oli, että valmentajina toimivat nuoret naiset ja tytöt. Aina kun pojat yksitellen juoksivat määrätyn matkan ja annetun tavoiteajan, valmentajat halusivat maaliin tulijan.

Berliinissä vietimme kolme päivää tutustuen erilaisiin nuorison kokoontumispaikkoihin. Matkamme jatkui Dresdeniin. Meidän ryhmämme piti majoittua Freiburgissa vuoristomajalla. Mutta kun illalla saavuimme sinne, maja olikin täynnä, joten oppaamme joutui hankkimaan meille uuden yösijan. Jouduimme ajamaan takaisin päin satakunta kilometriä jo kiinni olevalle kämpppärille. Tilanne tietenkin harmitti, mutta päätimme matkalla viihdyttää itseämme laulamalla. Kuljettajamme pysäytti kuitenkin autonsa kesken matkaa ja ilmoitti, että jos jatkamme laulamista, hän ei aja pätkeäkään. Loppumatka kului sitten hiljaisuudessa. Kämppäri oli vanhan kartanon puistossa, johon oli rakennettu 2–4 hengen pahvimajoja. Saavuimme majapaikkaan yömyöhään, mutta kämpppäriin hoitaja, vanha nainen, järjesti meille kuitenkin syötävää ja kuumaa juotavaa, ettei tarvinnut nälkäisenä käydä nukkumaan kylmiin ja kosteisiin majoihin.

Dresdenissä tutustuimme taidenäyttelyyn. Meille annettiin nauhuri, johon oli nauhoitettu suomenkielinen selostus näyttelyn kuuluisimmista tauluista. Kävellessä teimme myös kierroksen kaupungin keskustassa, johon oli sodan muistomeriksi jätetty pommitetun kirkon rauniot.

Seuraavan yön saimme viettää vuoristomajassa, johon olimme edellisenä iltana pyrkineet. Siellä tapasimme Dresdenin alueen nuorisojärjestön johdon. Meille ilmoitettiin, että tänään on kansainvälinen ilta, jossa olemme kunniavieraina. Salin keskellä oli pitkä pöytä, johon mahduimme kaikki. Ympäri salia olivat loosit, joissa istuivat muut vieraat. Siellä oli mm. ranskalaisia, italialaisia ja belgialaisia nuorisoryhmiä. Kun isäntien 12 hengen ryhmä saapui, he ilmoittivat, että istuimme heidän pöydässään, joten meidän oli siirryttävä looseihin. Jonkin ajan kuluttua he huomasivat, että kunniavieraat oli häädetty pöydästä. Asia ratkaistiin niin, että minut matkanjohtajana sekä tulkki kutsuttiin takaisin heidän pöytänsä. Siinä sitten pidettiin asiaan kuuluvat puheet, ja pöytään tuotiin olutpullojen lisäksi myöhemmin myös konjakkipullot. Muille tarjottiin vain olutta. Siinä se ilta kului rattoisasti.

Illanvietto vuoristomajassa
Dresdenin alueen nuorisojohdon kanssa. DDR, 1974.

Leipzigin yliopiston
kansainvälisen osaston
kahvitarjoilusta nauttimassa
Heikki Hämäläinen
(vas.), Briitta Saarinen ja
Lasse Väre. Oikealla yliopiston
edustaja, tulkki Leila
Kettunen ja Esko Ravinen.
DDR, 1974.

Leipzigissa olimme vieraana yliopistolla, jossa esiteltiin DDR:n koulutusjärjestelmää ja yliopiston kansainvälistä nuorisotoimintaa. Joimme yliopistolla heidän tarjoamansa kahvit, minkä jälkeen saimme tutustua yliopiston lähellä olevaan vapaa-ajanpuistoon, joka oli rakennettu entisen kaivoslouhoksen ympärille. Kuilu oli täytetty vedellä ja toimi uima- ja vesiurheilupaikkana. Leipzigista lähdimme Potsdamiin, missä pidettiin Potsdamin konferenssi elokuussa 1945. Konferenssin päätteeksi Iso-Britannia, Neuvostoliitto ja Yhdysvallat tekivät ns. Potsdamin sopimuksen, jossa Berliini jaettiin kolmeen miehitysvyöhykkeeseen. Tutustuimme Cesilienhofin linnaan, joka oli toiminut ko. konferenssin kokouspaikkana. Sieltä jatkoimme jälleen Berliiniin, josta lensimme Helsinkiin ja kotiin.

Kolmas Suomen nuorison viikko DDR:ssä

Suomen kolmatta nuorisoviikkoa Saksan demokraattisessa tasavallassa vietettiin 29.7–5.8.1976 Neubrandenburgissa. Lensimme Helsingistä Berliiniin Schönefeldin kentälle. Ruokailimme lentokentän ravintolassa, ja minä kävin vaihtamassa 1 000 Suomen markkaa DDR:n markkoihin, ihan vain sen takia, että saattaisimme rahaa tarvita. Sieltä siirryimme busseilla Neubrandenburgiin, jossa seuraavana päivänä pidimme nuorisoviikon avajaiset. Ryhmämme jakautui kahtia varsinaiseen viralliseen ryhmään ja ohjelmaryhmään. Koko ryhmän johtajana toimi Pekka Sarkkinen,

Suomalaiset osallistuivat Essenissä vuonna 1976 kolmansiin DDR:n ja Suomen nuorisoviikon avajaisiin, jossa he olivat kunniavieraina. Paikallinen puhallinyhtye aloitti ohjelman.

Suomen valtion nuorisoneuvoston varapuheenjohtaja ja Sosiaalidemokraattisen Nuorison Keskusliiton puheenjohtaja. Hänen tehtävänä oli edustaa Suomea kaikissa virallisissa tapaamisissa, kuten Berliinissä allekirjoittamassa tuleva päätöskommunikea. Minä vastasin lähinnä opetusministeriöltä saadun avustuksen turvin ryhmämme matkan käytännön järjestelyistä.

Saapumispäivänä tutustuimme myös isäntien valtuuskunnan jäseniin, joiden seurassa tulimme olemaan koko viikon ajan. Olihan viikko mielenkiintoinen, vaikka se noudattelikin ns. sosialistisiin maihin muodostunutta traditiota, jossa aina korostettiin ystävyyttä, maailman rauhaa ja solidaarisuutta, jopa kyllästymiseen asti. Sinänsähän siinä ei mitään moitittavaa ollut. Kaikki ovat asioita, jotka ovat tavoittelemisen arvoisia tänä päivänäkin. Mutta niiden ”jankkaaminen” johti siihen, että asiat tuntuivat menettävän merkityksensä.

Viikko jakautui teemapäiviin, jolloin päivän teeman mukaisesti tutustuimme pienissä ryhmissä erilaisiin laitoksiin ja tapahtumiin. Avajaispäivänä teimme kiertoajelun kaupunkiin ja kävimme tutustumassa nuoriin perheisiin ennen virallisten avajaisten yhteistä kulttuuriohjelmaa ja tanssiaisia. Avauspäivän lisäksi teemapäiviä olivat maalaisnuorison, matkailun ja virkistyksen, työläisnuorison ja seminaarien päivät.

Maaseutukierroksella olin ryhmässä, joka tutustui Ferdinandshofin karjankasvatustilaan ja Dedelowin viljelysosuuskuntaan. Karjan kasvatukseen tutustuminen alkoi heinäpellolta. Meille näytettiin miten heinä niitettiin koneellisesti, minkä jälkeen se vietiin laitokseen, jossa heiniin lisättiin maissia ja puristettiin pieniksi poleteiksi. Tämän jälkeen se jälleen liotettiin kullekin lehmälle sopivaksi annokseksi ja kuljetettiin liukuhihnalla lehmän eteen. Lanta poistettiin myös liukuhihnoja pitkin lantalaan. Myös maito lypsettiin koneellisesti. Jokaisen lehmän vieressä kulki maitoputki, johon imukupit lypsivät maidon. Putket johtivat maidon suuriin säiliöihin, joista se kuljetettiin tankkiautoilla meijeriin. Navetassa oli kaikkiaan 500 lehmää. Lehmät olivat karsinoissaan niin kauan kuin tuottivat tarpeellisen määrän maitoa. Kun tuotanto aleni, lehmä vietiin teuraaksi. Ei siellä ”Mansikkia” ehtinyt pajaamaan. Siellä jos missä lehmä oli koneen osa.

Työläisnuorisopäivänä kävimme tutustumassa Neubrandenburgin suurleipomoon. Leipomossa valmistui viisi miljoonaa leipää vuodessa. Lisäksi siellä valmistettiin hää- ja syntymäpäiväkakkuja useita tuhansia. Illalla oli vielä mahdollisuus vieraila jonkin nuoren perheen luona. Minä olin mukana kansanedustaja Ulla-Leena Alpin

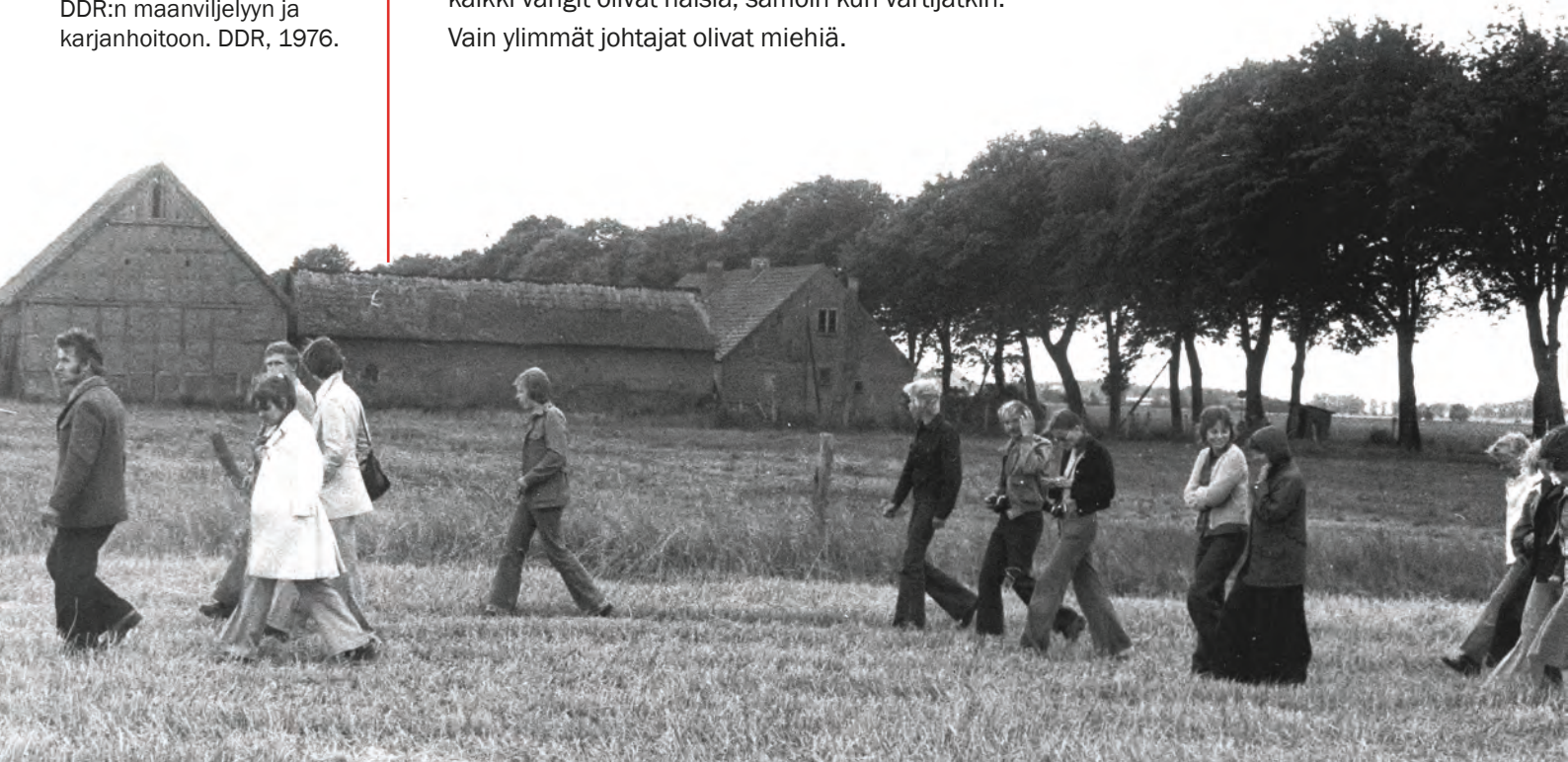
Avauspäivän lisäksi teemapäiviä olivat maalaisnuorison, matkailun ja virkistyksen, työläisnuorison ja seminaarien päivät.

ja tulkkimme Leena Aution ryhmässä, joka vieraili leipomotyöntekijän perheessä, johon kuului vanhempien lisäksi kaksi lasta.

Matkailu- ja virkistyspäivänä vierailimme Warenissa, jossa risteilimme m/s Fontanella Muritzjärvellä ja tutustuimme Warenin Klinkin lomahotelliin, jossa nautimme päivällisen. Paluumatkalla tutustuimme vielä pioneerien keskusleiriin ”Klim Woroschilowiin”. Illaksi oli järjestetty puistujuhla, jossa puhallinyhtye esitti saksalaisia kansasävelmiä ja jossa meille tarjottiin villisian lihaa ja olutta. Puistossa oli kahdessa vartaassa nuotion päällä grillattua villisikaa. Kun olimme nauttineet tarpeeksi olutta ja villisikaa, meidät kutsuttiin viereiseen vanhaan kartanoon ruokailemaan. Saliin oli katettu mahtava pöytä täynnä monenlaisia herkkuja, mutta eihän niitä enää jaksanut syödä, kun maha oli täynnä villisikaa ja pää olutta. En tiedä kuka ne sitten söi.

Kulttuuripäivänä matkustimme Berliiniin, jossa tutustuimme mm. Pergamon-museoon, jonka esineet oli jäljennetty antiikin ajan alkuperäisistä kreikkalaisista esineistä ja rakennelmista. Mieleenpainuvin vierailu oli Ravensbrückin muistopaikka lähellä Berliiniä. Se oli järkyttävän kohde, johon olen koko elämäni aikana tutustunut. Ravensbrückin keskitysleiri poikkesi muista leireistä siinä, että sen kaikki vangit olivat naisia, samoin kun vartijatkin. Vain ylimmät johtajat olivat miehiä.

Ryhmä tutustumassa DDR:n maanviljelyyn ja karjanhoitoon. DDR, 1976.

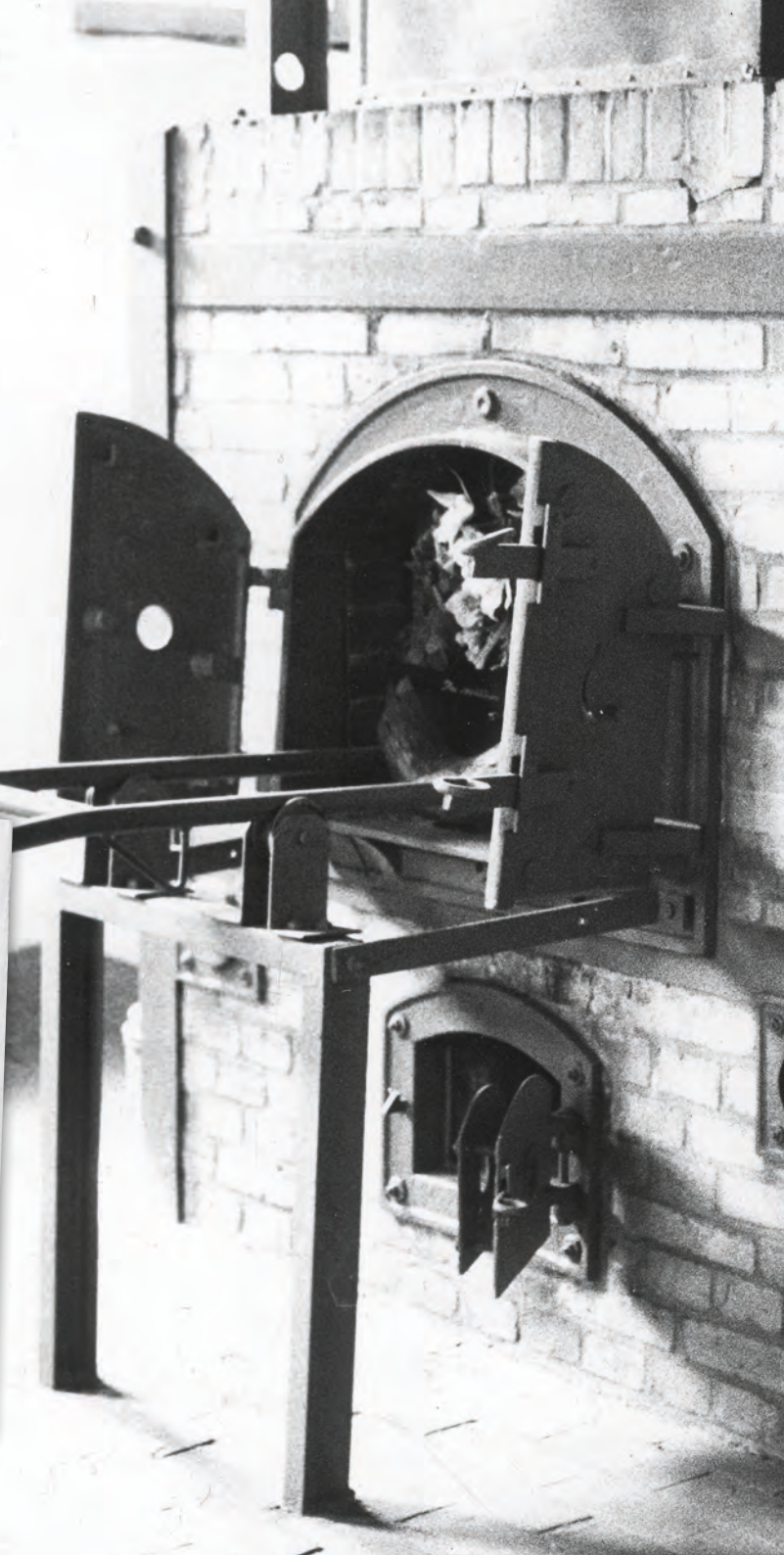

Puna-armeija vapautti leirin vangit 30.4.1945. Siihen mennessä leirin oli läpikäynyt 130 000 vankia, joista hengissä selvisi vain 40 000. Leirin oppaana oli nainen, joka oli yksi selviytyjistä. Hän oli karannut joukosta, jota marssitettiin merenrantaan, missä vangit lastattiin proomuihin ja hinattiin merelle. Tämän jälkeen proomut räjäytettiin. Hänen kertomuksensa kaikesta siitä, mitä leirillä oli tapahtunut, olivat uskomattomia. Naiset tekivät siellä raskasta orjatyötä ja joutuivat kärsimään lääkinällisistä kokeista. Osa naisista oli ollut raskaana leirille tuotaessa. Heidän synnyttämistään lapsista tuli myös vankeja. Väkisin tulivat kyneleet silmiin, eikä kaikkea kuulemaansa vielääkään voi muistella ääneen. Yksi ylimmän miesjohdon huvittelumuoto oli ollut, että naisille uskoteltiin heidän pääsevän

Keskitysleirimuseon esite, jossa oppaan nimikirjoitus. DDR, 1976.

Ravensbrückin keskitysleirin polttouuni, jossa kaasutetut ruumiit poltettiin. DDR, 1976.

Kädenväännön seurauksena oli, ettei Sarkkinen seuraavana päivänä meinannut Berliinissä pystyä allekirjoittamaan yhteistä kommunikuaa, sillä hänen kätensä oli murtunut.

vapauteen, jos pystyisivät juoksemaan muurien reunustaman käytävän läpi. Kun he olivat käytävän puolella välissä, niin miehet olivat heitä vastassa pistoolien. Miehet kilpailivat siitä, kuka pystyy ampumaan uhrejaan lähemmäs sydäntä. Tämä käynti pani jälkeensä ajattelemaan, mitä tapahtuu ihmisen aivoissa silloin, kun hän tekee tällaisia hirmutekoja toisille ihmisille, ja vain uhrien syntyperän perusteella. Muuttuuko ihminen sodassa mielipuoleksi? Tämän vuoksi olen pasifisti, sillä olen lapsena itse kokenut sodan kauhut, siirtolaisuuden nöyrytykset omassa maassani koulukiusattuna ja pakolaisena olon ikävän Ruotsissa.

Seminaaripäivän vietimme Neubrandenburgissa kuunnellen alustuksia ja keskustellen DDR:n ja Suomen nuorison ongelmista ja elämästä. Samalla sovimme Suomessa vietettävästä DDR:n nuorisoviikosta vuonna 1978 sekä viimeisenä päivänä allekirjoitettavasta kommunikuaasta. Illalla paikalliset isännät järjestivät meille virallisille edustajille yökerhossa läksiäiset, joissa ruokaa ja juomaa ei puuttunut. Tilaisuudessa saimme tietää, että osa seuramamme olleista DDR:n nuorison edustajista saapuisi Suomeen vuonna 1978 pidettäville Suomen ja DDR:n nuorisoviikolle. Jossain vaiheessa sovimme, että pidetään yhteyttä, ja vaihdomme osoitteita. Kyllä meistä jotkut laittoivatkin kortteja ja jopa kirjeitä, mutta vastauksia ei saatu. Tilaisuuden päätyttyä pari paikallista isäntää kutsuivat Pekka Sarkkisen, Matti Putkosen ja minut hotellimme yökerhoon jatkoille. Jossain vaiheessa toinen isännistä haastoi Pekka Sarkkisen kädenvääntöön. Pekkahan voitti väännön useampaan kertaan, mutta hävisi vasemman käden väännön, joten sovimme, että ottelu päättyi tasapeliin. Kädenväännön seurauksena oli, ettei Sarkkinen seuraavana päivänä meinannut Berliinissä pystyä allekirjoittamaan yhteistä kommunikuaa, sillä hänen kätensä oli murtunut. Asia tosin todettiin vasta Suomessa.

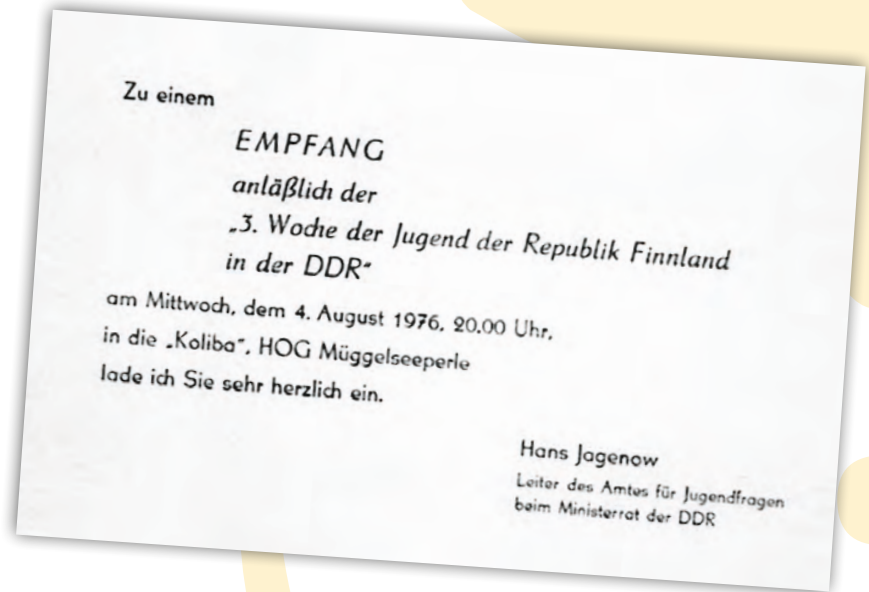
Olin toivonut, että voisin tutustua Berliinissä DDR:n judotoimintaan, koska heidän judonsa oli erittäin korkealla tasolla. Asia järjestyikin lähtöpäivää edeltäneenä päivänä vapaatuntien aikana. Sain tavata erään heidän judojärjestönsä johtajan; tämän nimi ja osoite ovat kadonneet. Sovimme, että lähetän heille suomalaisen judo-oppaan, jonka lähetinkin. Vastineeksi sovimme, että hän lähettää myös tietoja ja kirjallisuutta minulle DDR:n judotoiminnasta. Tätä materiaalia tai yhteydenottoja ei koskaan tullut. DDR:ssä huippu-urheiluun satsattiin erityisen paljon varoja, ja maalla oli maailman huippuja lajissa kuin lajissa. Judossa he saavuttivat Japanin ohella olympiavoittoja ja maailmanmestaruuksia. DDR:n Valmennusoppi-kirja suomennettiin vuonna 1977, jolloin minäkin hankin sen omakseni.

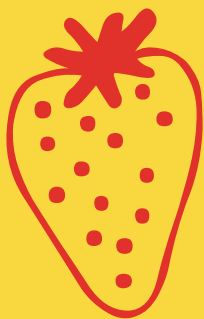
Keskiviikkona 4.8.1976 kello 19.00

kokoonnuimme DDR:n ministerineuvostossa päätöskommunikean allekirjoitus-tilaisuuteen, jossa Suomen valtuuskunnan puolesta Pekka Sarkkinen Suomen valtion nuorisoneuvoston varapuheenjohtajana ja DDR:n nuorisovaltuuskunnan puolesta Hans Jagenow, DDR:n ministerineuvoston nuorisoviraston johtaja, allekirjoittivat kommunikean, jossa sovittiin mm. DDR:n nuorisoviikon järjestämisestä Suomessa vuonna 1978. Tilaisuuden jälkeen ryhmällämme oli vielä ministeri-

neuvoston nuorisoviraston johtajan Jagenowin vastaanotto ravintola Kolibassa.

Minähän olin DDR:ään tullessani vaihtanut varmuuden vuoksi 1 000 markkaa DDR:n valuuttaan. Nyt se piti vaihtaa takaisin, koska maasta ei saanut viedä rahaa pois. Menin oppaan kanssa valuutan vaihtoon lentoaseman halliin, jossa vaihtoluukkuja oli kuusi. Mutta sattuihin, että valuutan vaihtajilla alkoi juuri silloin ruokautunti, ja valuuttaa vaihdettiin vain yhdeltä luukulta. Yritimme oppaan kanssa etuilla jonossa, koska meidän lentomme oli lähtövuorossa vähän ajan päästä. Ei auttanut, joten ei muuta kun jonon päähän. Kun pääsimme luukulle, niin sinne ei kelvannutkaan valuutan vaihtokuitti, vaan minulla olisi pitänyt olla myös passi mukana. Mutta kun se passi oli vielä vip-alueen lähtöselvityksessä. Opas lähti hakemaan passiani, mutta eihän sitä hänelle annettu. Minun piti henkilökohtaisesti se hakea. Muu ryhmä oli jo lähdössä lentokoneeseen. Me lähdimme jälleen oppaan kanssa jonottamaan valuutanvaihtoluukulle. Isäntien edustaja tuli minua hakemaan, koska lento oli jo lähdössä, mutta ongelmaksi muodostui se 1 000 Suomen markan arvoinen DDR:n valuutta. Ei auttanut isäntienkään väliintulo, valuutanvaihtaja ei antanut periksi, että olisimme etuillleet jonossa. Niinpä jäin jonottamaan, ja kun vuoroni vihdoin tuli, niin lennon lähtö oli jo 15 minuuttia myöhässä. Minut vietiin koneeseen diplomaattiautolla. Tätä voi jo pitää byrokration huippuna. En tiedä mitä valuutanvaihtajalle myöhemmin tapahtui, saiko työnsankarin arvon vai joutuiko Siperiaan, mutta tehtävänsä hän suoritti kuitenkin tinkimättä.

"Köln und Turku – eine Partnerschaft mit Herz und Verstand"

Bernd Seifert

Köln ja Turku – ystävyyskaupungit sydämellä ja järjellä

Bernd Seifert on tehnyt sosiaalityötä yli 35 vuotta. Ensimmäinen työpaikka oli työttömien nuorten neuvontapisteessä. Vuonna 1990 hän siirtyi hoitamaan kansainvälistä nuorisotyötä, joten viimeiset 20 vuotta Seifert on suunnitellut ja järjestänyt kansainvälisiä vaihto-ohjelmia nuorille ja nuorisotyön ja sosiaalialan ammattilaisille. Kuva: Leena Aho.

Yhteistyöstä Turun kanssa tuli minulle sydämen asia, vaikka sitä en tiennytkään vielä 1970-luvulla poiketessani sinne opiskeluaikoinani ensimmäistä kertaa. Tuolloin tein Skandinavian kierroksen Ruotsin ja Suomen kautta Tanskaan. Olin tullut Tukholmasta lautalla Turkuun ystävien kanssa, eikä kiikarissa ollut mitään erityistä syytä jäädä sinne. Muistan vain sen, että vietimme unohtumattoman ihanan kesäpäivän Aurajoen rannalla.

Toukokuussa 1989 sain tehtäväkseni suunnitella ja järjestää vaihto-ohjelmia nuorisolle ja nuoriso- sekä sosiaalityön väelle. Samana vuonna Kölnissä ja Reinin laaksossa sijaitsevassa linnassa pidettiin nuorisotapaaminen usean maan kesken. Nuorten ryhmiä tuli Turusta, Barcelonasta, Torinosta sekä Kölnistä. Siitä alkoi pitkäaikainen yhteistyö, joka jatkuu yhä. Silloiset kumppanimme Turun kaupungin nuorisotoimistosta olivat Lasse Hallamurto ja Ritva Jykelä.

Jo tuolloinen nuorisotapaaminen näytti, että Turku oli tasavertainen kumppani, luotettava ja sitoutunut, ja myös aina lähestyttävissä. Huomasin, että sovitusta pidettiin aina kiinni, uusia ideoita tuotiin esiin ja työpanos oli aina tarjolla. Silloinen nuorison edustusryhmä oli täysillä mukana työpajoissa. Verrattuna eteläeurooppalaisiin ryhmiin olivat turkulaiset kuitenkin silmiinpistävästi tasaisempia, pidättyväisempiä ja hieman etäisempiä. Tulin sitten vuosien myötä näkemään, että tämä on suomalaisten mentaliteetille hyvin ominaista.

Ensimmäisen kerran pääsin vastavuoroisesti tutustumaan ilmapiiriin suomalaisten kollegojen parissa, kun vuoden päästä vierailin Turussa. Tapaamisen tarkoituksena oli esitellä minulle kaupunkia ja sen nuorison tukipalveluja sekä käydä keskusteluja tulevista toimintatavoista. Tuohon aikaan Kölnissä elettiin kuitenkin

säästökuurilla kaupungin tappiollisen talouden vuoksi. Ja juuri silloin tulin Turkuun ja sain nähdä, että silloisen nuorisotoimen kattokerroksessa oli saunatilat! Se oli saksalaisten silmissä sellaista luksusta, että voin vain kuvitella, miten herkkä kölniläinen yleisö olisi saattanut reagoida samanlaiseen tilasuunnitteluun meidän kaupunkimme hallinnossa. Sellaisessa tilanteessa iltapäivälehdet ja kaupunkilaiset olisivat kyllä riepottelleet aihetta aivan rajattomasti. Oli siis minulle melkoisen yllättävää, että se oli Turussa arkinen itsestäänselvyys.

Lyhyesti sanottuna nautin käynnistä kovasti. Ja koska samaan aikaan oli meneillään Pohjoismaiden kokoontuminen, oli minulla toistuvia tilaisuuksia neuvotella minulle epätavallisessa kokoustilassa. Täytyy tietysti painottaa, että saunassa kävivät miehet ja naiset erikseen, eivätkä yhdessä, joten siitä on turha kehittää arvailuja. Asiasta riitti tietysti kerrottavaa pitkäksi aikaa niin työssä kuin lähipiirissäkin. Reaktiot vaihtelivat laidasta laitaan, hilpeydestä ymmärryksen puutteeseen ja selvään sympatiaan.

Kaikkia yhdisti kuitenkin mielikuva siitä, mitä kölniläiset tiedotusvälineet vääntäisivät ilmoille, jos näin tehtäisiin meillä. Sauna oli kuitenkin vain yksi kohokohdista. Tietysti aiheena oli ensisijaisesti tulevan yhteistyön suunnittelu. Suunnittelun painopiste oli monenkeskisten suhteiden kehittäminen Kölnin,

KÖLN · ケルン · COLOGNE · كولونيا · COLONIA · 科

fin.

Köln

Turun ja muiden eurooppalaisten kaupunkien välillä. Kölnillä oli noihin aikoihin noin 15 ystävyyskaupunkia Euroopassa ja Euroopan ulkopuolella. Siksi otin tuolloin välittäjän roolin ja lupasin ottaa Turun mukaan muiden yhteistyöorganisaatioiden aloitteisiin. Vastaavasti Turulle tuli mahdollisuus kutsua muita ryhmiä omiin projekteihinsa mukaan.

Seuraavia vuosia leimasi innokas nuorisovaihto. Se alkoi 1990-luvun alussa suurella nuorisoleirillä Suomessa, Ahtelan leirikeskuksessa Sauvossa. Tapahtuman järjesti Turun nuorisotoimi. Vierailijoina oli kymmenkunta ryhmää eri Euroopan maista, Kölnin ja Turun ystävyyskaupungeista. Tapahtuma oli mahtava elämys nuorille ja tietysti myös ryhmien huoltajille. Erityisesti leiripaikan sijainti keskellä luontoa, metsäisessä rannassa, jossa oli sauna, urheilupaikat ja kesäteatteri, motivoivat kulttuurienväliseen vuorovaikutukseen. Ohjelmassa oli eri ryhmien kesken toteutettuja taidetyöpajoja, musiikkia, teatteria ja urheilua sekä kielenopetusta. Seuraavina vuosina nämä tapaamisohjelmat toistuivat vierailuina ja vastavierailuina. Joitakin niistä haluan erityisesti mainita tässä yhteydessä.

Köln ja Rotterdam ovat ystävyyskaupungit, joita yhdistää maantieteellisesti Rein. Tästä syystä halusimme käyttää tätä yhdistävää reittiä suuren tapaamisen kohtauspaikkana. Sisältönä oli kertoa Reinin merkityksestä taloudelle, kulttuurille ja koko historialliselle kehitykselle. Tähän tapaamiseen osallistuivat ryhmät Kölnistä, Turusta, Tunisista, Liverpoolista, Torinosta ja Rotterdamista. Hollannista vuokratulla aluksella seilasimme Reiniä myötävirtaan kohti Rotterdamia. Pysähdyspaikkoja olivat Ruhrin alue, jolle ovat leimallisia hiilikaivokset ja rauta- ja terästeollisuus, Xanten, jonka historia ulottuu roomalaisajalle, sekä Arnheimin ja Rotterdamin kaupungit.

Luulenpa, että tapaaminen oli kaikille osallistujille suurenmoinen elämys, ja se johtikin Tunisin, Torinon, Kölnin ja Turun ryhmien tapaamiseen Särkisalon Hiekkarannan leirikeskuksessa seuraavana vuonna. Tunisialaisille se oli mieleenpainuva kokemus, koska Tunisia ja Suomi ovat niin kovin erilaiset. Mutta juuri se on nuorisovaihdon ydin. Rakennetaan kulttuurienvälisiä ymmärrystä henkilökohtaisten tapaamisten kautta. Sama tavoite oli vuonna 1997 Kölnissä järjestetyllä tyttöjen tapaamisella. Siinä oli aiheena eri kulttuureista ja uskontokunnista peräisin olevien tyttöjen erilainen arki ja elämänpiiri. Turusta oli mukana innokas nuorten naisten ryhmä.

Vuonna 2000 Hannoverissa järjestettiin EXPO eli maailmannäyttely. Tämä tapahtuma oli totta kai omiaan tapaamiselle. Tuolloin Kölnillä oli yhteistyötä Pariisin pohjoispuolisen esikaupungin Aubervilliersin kanssa. Heidän kanssaan syntyi

Ohjelmassa oli eri ryhmien kesken toteutettuja taide-työpajoja, musiikkia, teatteria ja urheilua sekä kielenopetusta.

Suomalaisten ryhmä valmistautuu esittelemään ryhmänsä kansainvälisessä tapaamisessa Ranskassa vuonna 2000.
Kuva: Leena Aho.

Majoituspaikka
St. Jeoiressa,
Ranskassa.
Kuva: Leena Aho.

kymmenen nuorisoryhmän tapaaminen, jossa mukana oli ryhmiä Kölnistä, Turusta, Palestiinas- ta, Israelista ja Etelä-Afrikasta. Tuon tapaamisen aikana oleiltiin useilla paikkakunnilla: Kölnissä, Hannoverin maailmannäyttelyssä, Bergen-Belsenissä ja St. Jeoiressa. Ohjelmassa oli maailmannäyttelyn osioita, vierailu entisessä keskitysleirissä Bergen-Belsenissä sekä oleske- lu St. Jeoiressa, joka sijaitsee Savoijin vuoris- tossa hiihtokeskusalueella. Aubervilliersillä on siellä suuri lomamökki, jota perheet sekä nuoriso- ja koululaisryhmät voivat käyttää. Siellä keskusteltiin ympäristössä näkyvistä hiihtoturismien haittavaikutuksista ja maise- man suojelusta. Keskustelussa oli voimak- kaasti esillä mm. jäätiköiden sulaminen ilmastonmuutoksen seurauksena.

Sekä kahdenkeskinen että monenkeski- nen nuorisoalan yhteistyö on tukenut näitä lukuisia nuorisotapaamisia. Yhteistyöstä on lähtöisin verkosto nimeltä EYO (European Youth Observatory). Sen jäseniä ovat tähän päivään asti olleet San Sebastian, Barcelona, Modena, Lodz, Torino sekä Köln ja Turku. Tässä verkostossa käsitellään nuorisoalan ajankohtaisia kysymyksiä sekä eurooppa- laista nuorisopolitiikkaa.

Yksi näistä asiantuntijatapaamisista on jäänyt minulle erityisesti mieleen. Turun kaupungilla on muiden suomalaisten kaupunkien tavoin useita kokous- ja vapaa-ajankeskuksia. Yksi näitä sijaitsee Lapissa Inarin lähellä. Jostain tuntemattomasta syystä Lappi kiehtoo monien eurooppalaisten mielikuvitus- ta. Arvatenkin paikka yhdistetään villiin luontoon. Lapin tapaamiseen oli kutsuttu edustus ystävyyskaupungeista Rostockista, Szegedistä ja Kölnistä. Se järjestettiin maaliskuussa ja matka taitettiin linja-autolla. Jo pelkästään Napapiirin saavuttaminen

oli aivan erityinen kokemus meille keskieurooppalaisille. Mökki itsessään oli keskellä ei mitään. Ympärillä vain valkoista tyhjyyttä. Jääkaappina toimi talon kellarista johdettu kaappi. Sauna toimi terveyden ja puhtauden lähteenä. Vilvoittelua varten oli läheisessä järvessä avanto. Siinä oli meikäläisillä totuttelemista kerrakseen. Kaiken huippuna siellä oli sitten vielä ulkovessat, sentään miesten ja naisten puolet erikseen, mutta yhteistila ilman mitään eriöitä. Olin jo kerran aikaisemminkin törmännyt tällaisen yhteistilan erikoisuuteen käydessäni ensimmäisellä Suomen visiitilläni Jyväskylän lähellä eräässä diskossa. Sielläkin oli vallan luonnollista, ettei vessassa ollut mitään näköesteitä, ja kaikki kokemukset jaettiin avoimesti. Kyllä nämä suomalaiset pikkuisen kummia taitavat olla!

Kirjoittaessani tätä artikkelia mieleen pulpahtaa monia jo unohtuneita kokemuksia. Ne ovat selkeä todiste siitä, että Suomi on tehnyt minuun lähtemättömän vaikutuksen. Enkä oikeastaan pysty varsinaisesti erittelemään kokemuksiani esimerkiksi ruokaan, juomiin, majoitukseen, vieraanvaraisuuteen, henkilökohtaisiin tapaamisiin, kulttuurikohteisiin tai luontokokemuksiin. Kaikkien näiden yhteisvaikutus on se kuva, mikä minulla Suomesta on.

Ensimmäisiä kokemuksia maasta tarjosivat linja-automatkat Helsingin lentoasemalta Turkuun. Luonto oli voimakkaasti läsnä. Kaupunkilaisena olen lähestulkoon pelkän betonin ja liikenteen kasvatti. Matkoilla Suomeen koin retkiä luontoon, näin paljon vaihtelevaa metsää, järvi- ja peltoa. Taajamia oli vähän, ihmisiä ei näkynyt muualla kuin linja-auto- ja huoltoasemilla, talot olivat tyypillisiä punaiseksi maalattuja puutaloja, ei teollisuutta, joitakin kyliä tai kaupunkeja, joissa vain vähän ihmisten liikettä. Missä kaikki suomalaiset oikein olivat? Luulenpa, että suurimpien väestökeskittymien ulkopuolella ihmiset hukkuvat maiseman laveuteen. Se saattaa olla yhteydessä ilmaston saneleminen ehtoihin tai monien suomalaisten kovin sisäänpäin kääntyneeseen asenteeseen. Tämä vaikutelma minulle ainakin syntyi ollessani yhteistyössä turkulaisten nuoriso- ja asiantuntijaryhmien kanssa. Yllättävää oli nähdä persoonallisuuden muutos juhlintatilanteissa. Ollessamme Inarin lähellä kävimme eräässä, enpä tiedä sille suomalaisesta nimeä, ehkä après ski tai beside ski -juhlissa. Siellä kaikki möyryivät hiihtotamineissaan ja pitivät todella hauskaa monenmoisten juomien saattelemina, musiikin, lörpöttelyn ja tanssin merkeissä. Eikä iltaelämässä, ainakaan Turussa, ollut minkäänlaisia pitkästymisen merkkejä. Kaupungin lukuisissa pubeissa, ravintoloissa ja diskoissa oli tunnelma katossa. Suomessa koetun yöelämän

vakiokalustoa olivat Lapin Kulta, Turku- ja lakritsisnapsi. On jotenkin noloa tunnustaa, että suomen kielen taitoni rajoittuu sanaan ”kippis”.

Jos jollekulle tulee mieleen nyt huomauttaa, ettei ohjelmistoni hohda korkeakulttuurin helmiä, kerrottakoon heille, etten käynneilläni päässyt yleensä kulttuurin tarjoajien luokse, esimerkiksi konsertteihin, museoihin tai kirjastoihin. Vierailut kohdistuivat historiallisiin kohteisiin kuten Turun linnaan, Tuomiokirkkoon tai Naantaliin, joka edustaa hienoa suomalaista kyläkulttuuria. Näiden vastapainona sain henkilökohtaisten kontaktieni kautta useita kosketuksia arkielämään. Nämä kohtaamiset tietysti vaikuttivat suuresti Suomi-kuvaani. Aulis vieraanvaraisuus, kiinnostunut asenne, helppo yhteydenpito, empaattisuus, tasapainoisuus – nämä ovat jääneet mieleeni Turun yhteistyövuosien aikana. Ammatillisesti nähtynä olin erinomaisessa seurassa. Lasten ja nuorten tukitoiminta on Turussa, kuten koko Suomessa, erinomaisesti organisoitu. Tarjolla ei ole vain apua ongelmaryhmille, vaan lasten ja nuorten koko kirjoa palvellaan erilaisilla toimintamuodoilla.

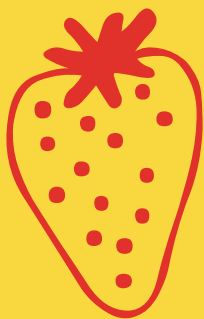
Yksi hyvä esimerkki oli nuorisokeskus Palatsi, entinen turkulainen elokuvateatteri. Siitä varustuksesta Kölnin nuorisokeskukset voivat vain unelmoida. Tilassa oli näyttämö kaikkine varustuksineen, useita tiloja, joissa oli viimeisintä tekniikkaa. Sieltä löytyi kahvila, kirjasto ja suuri biljardipöytä. Ja entäpä nuorisoradioasema, jossa vierailin Lapissa ollessani. Sitä veti ryhmä erittäin motivoituneita nuoria. Nuorisotyö oli yksi hyvin hoidetuista alueista, ja sama linja näkyi myös muilla nuorisotuen toimialoilla, kuten lasten päivähoidossa, kulttuuripedagogisissa toimissa ja työttömien nuorten tukitoimissa.

Koska saksalaiset ja suomalaiset alan asiantuntijat olivat samalla tasolla työsään, oli hyvin helppoa vertailla työtapojamme ja tehdä ehdotuksia sekä omaksua joitain käytäntöjä toisiltamme. Tämä toimi kumpaankin suuntaan. Myös suomalaiset tunnistivat Kölnin nuorisotoimen rakenteet oman työnsä kautta. Vaikka tapaamisissa ei ehkä koettukaan mitään aivan selkeitä työtapojen muuttumisia, näkisin, että mukana olleet asiantuntijat ovat saaneet tapaamisista ja keskusteluista innostusta omaan työhönsä.

Vuonna 2011 Turku on Euroopan kulttuuripääkaupunki. Vaikka viime vuosina yhteistyö ei olekaan ollut enää aivan yhtä tiheää, olen kokenut näiden yhteistyön vuosien aikana sekä ammatillisella että henkilökohtaisella puolella onnistumisen iloa.

Ystävät – nähdään pian!

Annemari Arkimo

Rovaniemi – Kassel, yhdessä nuorisovaihtoja

Kasselin kaupunki sijaitsee Saksan Pohjois-Hessenissä ja se on Kasselin alueen pääkaupunki. Kaupunki tuhoutui toisessa maailmansodassa lähes kokonaan, ja se rakennettiin uudelleen 1950-luvulla. Kaupungissa on hyvin vähän vanhoja rakennuksia, joten yhtymäkohtia Rovaniemen historiaan löytyy. Rovaniemi teki päätöksen Kasselin kanssa tehtävästä ystävyyskaupunkisopimuksesta vuonna 1970, ja sopimus allekirjoitettiin virallisesti vuonna 1972. Kaupunkien väliset suhteet ovat olleet aktiiviset etenkin koulutus-, kulttuuri- ja nuorisovaihdossa. Viralliset valtuuskunnat ovat vierailleet vastavuoroisesti ja säännöllisesti.

Rovaniemen kaupungin nuorisopalvelut on aloittanut yhteistyön Kasselin kanssa nuorten ryhmävaihoilla jo vuonna 1993. Yhteistyön tuloksena ovat olleet lähes vuosittaiset kansainväliset nuorisovaihtohankkeet, joista viimeisin toteutettiin kesällä 2010. Suunnittelun alla on jatkaa toimintaa myös kesällä 2011. Näiden maiden lisäksi Rovaniemen kaupungin nuorisopalvelut on toteuttanut kansainvälisiä nuorten ryhmävaihtoja mm. Ruotsin, Venäjän, Saksan, Italian, Ranskan, Itävallan, Unkarin, Sveitsin ja Liechtensteinin kanssa.

Nuorisovaihtojen kumppanina Kasselin kaupunki on ollut luotettava. Yhteistyö ja yhteydenpito ovat olleet sääntöläisiä ja yhteisesti sovitut asiat ovat toteutuneet ilman suurempia ongelmia. Hankkeiden ja ryhmävaihtojen tavoitteiden, teemojen ja päiväohjelmien suunnittelutyö on ollut erittäin perusteellista, ja käytännön asiat on otettu huomioon ja sovittu etukäteen. Toisaalta yhteistyö suunnitteluvaiheessa on ollut myös hyvin muodollista ja kohteliasta.

Youth In Action –nuorisotoimintaohjelma

Rovaniemen kaupungin nuorisopalveluiden ja Kasselin kaupungin nuorisotyön yhteistoimintahankkeet on rahoitettu EU-rahoitteisella nuorten liikkuvuutta ja

Annemari Arkimo on rovaniemeläinen nuorisotyöntekijä, jonka vapaa-aikaan kuuluu kaikenlainen liikunta, ulkoilu ja reippailu. Suuriin intohimoihin kuuluvat myös matkustaminen ja vieraat kulttuurit, joten kansainväliset nuorisohankkeet ovat mieluisia työprojekteja.

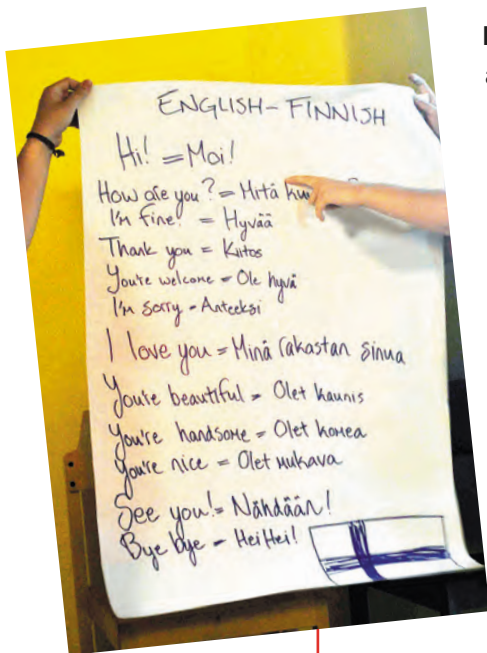
eurooppalaista ulottuvuutta tukevan ohjelman tuella. Tällä hetkellä ohjelma kulkee nimellä Youth in Action, EU:n nuorisotoimintaohjelma, ja se jakaantuu viiteen eri alaohjelmaan, joihin kuuluu alaohjelma 1.1. nuorten ryhmätapaamiset. Hanketuet myöntää EU-maan kansallinen toimisto. Suomessa kansallinen toimisto on

CIMO, Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus, joka toimii opetusministeriön alaisena virastona.

Youth in Action -nuorisotoimintaohjelman keskeisin tavoite ja edellytys on korostaa nuorten non-formaalialia eli koulun ulkopuolista oppimista. Nuorisotoimintaohjelma haluaa koulun ulkopuolisella oppimisella edistää sellaisten nuorten osallisuutta, joilla on muita heikommalla mahdollisuudella esimerkiksi terveydentilan, maantieteellisen sijainnin tai kulttuurillisen syyn vuoksi. Nuorisotoimintaohjelmalla halutaan myös ehkäistä heidän syrjäytymistään sekä saattaa heitä aktiivisiksi kansalaisiksi niin paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja lopulta myös Euroopan tasolla. Rovaniemen nuorisopalveluissa kansainvälinen ryhmätapaaminen on monivuotinen projekti, jossa jokainen osallistujaryhmä toimii sekä vastaanottavana että matkustavana tahona. Näin ollen nuoret sitoutetaan toimintaan noin kahdeksi vuodeksi. Ryhmätapaaminen ei ole turistimatka, vaan monipuolinen oppimiskokemus kaikille siinä mukana oleville.

Me-henkeä lisäämässä.
Kassel, heinäkuu 2009,
Hiphop meets rock
-hanke.

Kulttuurin ja tapojen esittelyn lisäksi pidettiin myös lyhyt kielikurssi. Kassel, heinäkuu 2009, Hiphop meets rock -hanke.

Ryhmätapaamisella on aina tarkkaan suunniteltu teema, päiväohjelma ja aikataulu sekä säännöt, joiden suunnitteluun ja toteutukseen nuoret osallistuvat. CIMO:lta haettava tuki ei kuitenkaan kata kaikkia kustannuksia, vaan noin 70–80 prosenttia kuluista. Omavastuuosa katetaan nuorten varainkeruutoiminnalla, joten nuorilla on myös tärkeä osa tapahtuman rahoituksessa, ja yhdessä ohjaajien kanssa toteutettu varainkeruutoiminta tuo matkakassaan tarvittavia lisämäärärahoja. Keruutoimintamuotoina ovat olleet mm. lasten diskojen järjestäminen, arpojen myynti sekä työskentely erilaisissa nuorisopalveluiden järjestämissä yleisötilaisuuksissa. Kun nuoret ovat hoitaneet oman varainkeruusuutensa ja ohjelman valmistelun, anotaan kansainväliseltä CIMO:lta päärahoitus ryhmätapaamiseen. Mitä nuorisovaihtoon osallistuva nuori tällä rahoituksella sitten saa? Matkakustannukset haukkaavat suurimman osan budjetista, sillä kohdemaahan matkustetaan sekä lentäen että junalla tai bussilla. Tapahtuma kestää 7–10 päivää, ja jokaiselle päivälle on suunniteltu tarkka päiväkohtainen ja teemaa noudattava ohjelma.

Ohjelmaan sisältyvät majoitukset, ruokailut, kuljetukset paikan päällä sekä pääsymaksut vierailukohteisiin. Lisäksi jokaiselle osallistujalle otetaan matkavakuutus. Omaa rahaa tarvitsee vain, jos haluaa ostaa esim. matkatuliaisia tai jotain naposteltavaa.

Tavoitteet ja kasvatuksellisuus

Kansainvälisten nuorten ryhmävaihtojen suunnittelu ja tavoitteiden asettelu on ollut Kasselin yhteyshenkilöiden kanssa sujuvaa, mihin lienee syynä pitkään jatkunut yhteistyö. Kun kaupunkimme ovat lähes 20 vuoden ajan toteuttaneet nuorten ryhmätapaamisia sekä -vaihtoja, ovat yhteiset toiminnot ja toimintatavat sekä -säännöt alkaneet vakiintua ja juurtua, vaikka vaihdoissa työskentelevät ihmiset ovat vaihtuneet. Jokaisen ryhmävaihdon teema vaihtelee ajankohtaisiin nuorisokulttuurissa ja nuorten arjessa oleviin asioihin liittyen. Kuitenkin kasvatuksellisesta näkökulmasta tarkasteltuna olemme voineet kumppanimme kanssa löytää myös ne yhteiset tavoitteet, joilla voimme tukea nuorten hyvinvointia ja joita molemmat pidämme tärkeinä. Näitä tavoitteita ovat nuorten non-formaalien oppimisen, kulttuurien välisen vuorovaikutuksen sekä nuorten aktiivisuuden ja osallisuuden tukeminen. Näiden tavoitteiden ympärille olemme rakentaneet vaihdon ohjelman.

Kansainvälisellä nuorisotyöllä edistetään myös nuorten eurooppalaisuutta, Euroopan kansalaisuutta, kansainvälisiä kontakteja ja yhteyksiä. Toivomme, että kansainvälisen nuorisotyön avulla rohkaisemme nuoria suhtautumaan positiivisesti kansainvälisyyteen ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin sekä osallistumaan tulevaisuudessakin muun muassa opiskelijavaihtoihin ja työskentelemään ulkomailla. Toivomme, että antamalla nuorille eväät kansainvälistymiseen avaamme ovia heidän kansainväliselle ja osaavalle tulevaisuudelleen. Kulttuurienvälinen vuorovaikutus ja ymmärrys syntyvät toimiessa kyseisen kulttuurin ihmisten kanssa. Tieto vähentää ennakkoluuloja ja lisää suvaitsevaisuutta, joka puolestaan vähentää rasismia. Kun opimme, että eri kulttuurin ihmiset ovatkin pohjimmiltaan melko samanlaisia kansamme, ja vaikka erilaisuutta olisikin, ihmiset ovat ihmisiä kuten omassa kulttuurissammekin, ennakkoluulot vieraita kulttuureja kohtaan vähenevät.

Kun nuorten suvaitsevaisuus kasvaa, heijastuu se myös nuorten omaan paikalliseen yhteisöön, ja ennakkoluulot vähenevät myös muiden vieraiden kulttuurien edustajia kohtaan. Näin rasismi vähenee myös yhteiskunnassa. Vaihdon aikana nuoret työskentelevät monikulttuurisissa ryhmissä, jolloin nuoret voivat tutustua toisen kulttuurin edustajiin toiminnan ja yhdessä tekemisen yhteydessä. Näin ymmärrys toisia kohtaan syntyy. Nuorten kulttuurillinen avarakatseisuus ja suvaitsevaisuus kehittyvät. Kumppanimme ja oman organisaatiomme yhteistä linjaa tukevat myös yhtenevät metodit, joilla valittuja teemoja ryhmävaihdon aikana käsitellään. Ryhmätapaamisten aikana työskennellään paljon monikulttuurisissa ryhmissä. Ryhmissä toimiminen on yksi keskeinen metodi, jota olemme tottuneet käyttämään niin kansainvälisissä toiminnoissa kuin myös paikallisesti nuorisotalojen toiminnassa. Hyvä ja turvallinen ryhmä tukee nuoren itsetunnon positiivista kehitystä ja hyvinvointia. Toinen keskeinen ja yhteinen käytössä oleva metodi on seikkailupedagogiikka, jota edustavat mm. kiipeily, melonta ja toimintakokemuksellisuus.

Suomalaisen tiivin ryhmähengen osoitus. Kassel, heinäkuu 2009, Hiphop meets rock -hanke.

RYHMÄTAPAAMISEEN OSALLISTU NEIDEN NUORTEN KOMMENTTEJA:

” Mielestäni leiri oli kesäni kohokohta, ja useana päivänä huomaan että haluaisin sinne jo takaisin. Toivon että sellainen leiri järjestetään uudestaan. Suomalaisten nuorten, ja saksalaisten nuorten kommunikointi sujui yllättävän hyvin, eikä meillä ollut minkäänlaisia ongelmia kertoa tyypillisestä suomalaisesta elämästä. Leirin ohjaajat olivat mukavia, ja saksalaiset nuoret olivat persoonallisia ja oikein mukavaa seuraa viettää 12 päivää, tarkkaan kirjoittaen – keskellä ei mitään. Leiri oli todella mukava, mutta leiriruoka oli aikamoinen järkytys.”

” Leiri oli oikein kiva ja joka päivä oli ainakin tekemistä. Tutustumisleikit olivat aivan mahtavia ja muutenkin kaikki pihaleikit ja sisäleikit tekivät meistä läheisempiä ja nauroimme paljon yhdessä. Lopuksi olimme jo hyvin tutustuneet toisiimme, ja minä ainakin pidän vielä joidenkin saksalaisten kanssa yhteyttä. Saksalaiset olivat todella mukavia ja ystävällisiä. Toivon, että tällaisia kansainvälisiä leirejä järjestettäisiin useinkin, sillä nämä ovat todella opettavaisia. Lisäksi pidin melko paljon leiriruoasta. Onneksi näitä leirejä järjestetään ja näin opimme myös tutustumaan toisten maiden kulttuureihin. Oli myös kiva puhua enkkua.”

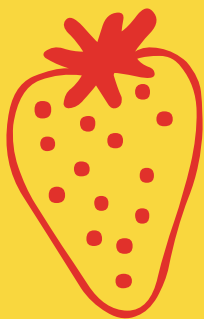
” Leiri oli kiva. Mukavaa oli saada uusia kavereita. Leirin lopussa ymmärsin jonkin verran saksaa, mutta hyvin vähän ja riippuen siitä mistä oli kyse. Joka päivä oli toimintaa, jonka jälkeen oli aina vapaa-aikaa. Tutustuin paremmin myös suomalaisiin ihmisiin täällä. Puhuin paljon englantia ja opin uusia sanoja. Ruoka oli monipuolista ja jopa ihan syötävää =). Välillä tuntui ettei leiri lopu koskaan, mutta sitten kun se oli ohi tuntui, että haluaisi takaisin!!!”

” Leiri oli tosi kiva, vaikka välillä kyllä tuntui, ettei sieltä pääse koskaan pois. =) Oli tosi mukavaa tutustua saksalaisiin ja viettää aikaa heidän kanssaan ja tietenkin myös suomalaisten. Oli mukava puhua saksalaisten kanssa englantia, vaikken kyllä mikään kymppioppilas enkussa oookkaan, mutta kyllä minua silti ymmärrettiin. =) Ruoka oli ihan hyvää. Leirin loputtua oli ihana päästä taas kotiin, mutta ei mennyt kuin hetki, kuin halusin jo takaisin. Nytkin välillä tulee sellainen olo, että haluaisi sinne takaisin.... =)”

Leirin lopussa
ymmärsin jonkin
verran saksaa, mutta
hyvin vähän ja riippuen
siitä mistä oli kyse.

Turvallista ryhmätyöskentelyä.
Kassel, heinäkuu 2009,
Hiphop meets rock -hanke.

Tarja Syyli

Droyssig – ”nuoruutemme hauta” Pioneeriohjaajakoulutusta DDR:ssä

Tarja Syyli toimii pääsihteerinä Suomen Demokratian Pioneerien liitossa eli Pinskuissa. Hän opiskeli aikoinaan kaksi ja puoli vuotta DDR:ssä pioneeriohjaajakoulussa. Hän on edelleen tiiviissä yhteyksissä tuonakaisiin saksalaisiin opiskelu- ja kämppekavereihinsa. Opiskeluajojen suomalaisen ryhmän huoltajan ja saksan kielen opettajan Margret Neumannin kanssa hän on usein puhelin-yhteydessä, ja Neumann on vierailut useina kesinä Syylin luona Suomessa. Pinskut vaihtavat vuosittain lapsiryhmiä kahden saksalaisen järjestön kanssa, joten Syylin yhteydet Saksaan ovat myös nykyisin tiiviit. Pioneeritoiminnan lisäksi Syyli pitää paljon musiikin kuuntelusta ja lukemisesta sekä suomalaisten elokuvien katselusta. Tarvittaessa hän viihtyy myös keittiössä patojen ja vispilöiden parissa.

Pioneerijärjestö ”Ernst Thälmann” ja Suomen Demokratian Pioneerien Liitto – SDPL ry solmivat vuonna 1960 sopimuksen, jonka perusteella viisi suomalaista pioneeriohjaajaa pääsi vuosittain opiskelemaan kahdeksi ja puoleksi vuodeksi itäsaksalaisen pioneerijärjestön keskuskouluun. Ernst Thälmannille nimetty keskuskoulu oli perustettu vuonna 1958, ja se sijaitsi Droyssig-nimisessä kylässä lähellä Zeitzin kaupunkia, 50 kilometriä Leipzigista etelään. Koulu oli sisäoppilaitos, jossa opiskeli vuosittain noin 300 oppilasta. Ainoa kansainvälinen opiskelijaryhmä olimme me suomalaiset, ja joukkomme koostui siis SDPL:n opiskelijaryhmästä ja hieman pienemmästä raittiusjärjestö Sammon Takojien ryhmästä. Opiskelu tapahtui saksan kielellä niin kutsuttujen kummiopiskelijoiden avustuksella. Huomionarvoista on myös se, että ryhmämme jäsenistä oli aiemmin saksaa koulussa opiskellut vain yksi henkilö; kaikki me muut olimme alkuvaiheessa täysin ummikkoja saksan kielen suhteen.

Koulussa opiskeltiin marxilaista filosofiaa ja kansantaloustiedettä, lapsipsykologiaa, pedagogiaa, didaktiikkaa, historiaa, musiikinteoriaa, kitaransoittoa, laulua, valokuvien ja filmien käyttämistä lasten kasvatustyössä, lastenkirjallisuutta, johtamista ja suunnittelua, urheilua, kuvaamataiteita, retkeilyä ja matkailua sekä saksan kieltä. Opintoihin kuuluivat myös käytännön harjoittelut peruskoulussa, pioneeritalossa ja pioneerileireillä. Itäsaksalaiset opiskelijat valmistuivat opintojensa kautta kahteen ammattiin eli palkallisiksi pioneeriohjaajiksi kouluihin sekä ala-asteen opettajiksi erikoisaineinaan musiikki, kuvaamataiteet tai liikunta.

Oma opintieni Droyssigissa alkoi helmikuussa 1968, kun kuusihenkinen ryhmämme aloitti huikean, lähes kolme vuotta kestäneen opintomatkan sosialistiseen DDR:ään. Matka oli meille kaikille kuudelle hyppy tuntemattomaan, joka toi tullessaan

paljon hampaiden kiristelyä, mutta myös elämyksiä, joita ilman ainakin oma elämäni olisi jäänyt huomattavasti kokemuksiltaan köyhemmäksi. Helmikuun puolivälissä pitkän laiva-junamatkan ja pikku-

bussirupeaman jälkeen ryhmämme saapui keskiyön aikaan tulevan opinahjomme portista sisään. Muistikuvini on elävästi piirtynyt meitä vastaanottamassa ollut "vanhojen" suomalaisten opiskelijoiden ryhmä vaaleanpunaisella kreppipaperilla verhottuine kukkapurkkeineen.

Me suomalaiset asuimme saksalaisten opiskelijoiden kanssa yhdessä. Minä sain viisi kämppistä, joiden kanssa vietin monia mukavia hetkiä ja joihin yhteys on säilynyt näihin päiviin asti.

Suomalaisille oli järjestetty oma olohuone, jossa oli mahdollisuus katsoa televisiota, kuunnella radiota, lueskella tai muuten vain viettää aikaa yhdessä. Olohuone oli ristitty Saluunaksi, eikä sinne saksalaisilla opiskelijoilla ollut lupa tulla kuin erillisestä kutsusta. Saluunan seinän takaa löytyi myös vain suomalaisille varattu erillinen huone opiskelua varten. Se oli lasinen koppi, jota kutsuimme Umpioksi.

Viikko käynnistyi apellilla

Koulumme rituaaleihin kuuluivat makarenkolaiseen tapaan maanantaiaamuiset lipunnostot, apellit. Apelliin mentiin seminaariryhmittäin, seminaarin FDJ-puheenjohtajan (nuorisjärjestön osasto koulussa) johdolla lukuun ottamatta meitä

Droyssigin Pioneeri-ohjaajakoulun suomalaiset opiskelijat karnevaalitunnelmissa syksyllä 1968.

Kun kaikki ryhmät olivat tehneet ilmoituksensa, antoi koulun johtaja luvan nostaa liput.

suomalaisia, jotka olimme mukana omana ryhmänämme. Apelliasuna käytettiin järjestöasua. Saksalaiset pukeutuivat omaan FDJ-paitaansa kaulassaan sininen ohjaajaliina, jonka reunoja somisti punainen nauha. Meillä suomalaisilla oli yllä oma vihreä pioneeripuseromme ja kaulassa punainen liinamme.

Apellipaikkana toimi koulun avara piha, jonka keskellä oli kaksi lipputankoa, toinen DDR:n lipulle ja toinen FDJ:n lipulle. Lipputankojen edessä seisoivat asennossa koulun johtaja ja koulun FDJ-osaston puheenjohtaja ja hieman heistä takavasemmalla rumpali ja fanfaaritorven soittaja. Kun koulun keskusradio alkoi soittaa marssimusiikkia, lähtivät eri seminaariryhmät liikkeelle ja marssivat musiikin tahdissa omille paikoilleen. Musiikin tauottua rehtori toivotti oppilaat tervetulleiksi ja ilmoitti ottavansa vastaan seminaariryhmien ilmoitukset. Myös me suomalaiset kävimme omalla vuorollamme ilmoittamassa ryhmämme valmiuden lipunnostoon. Ilmoitusteksti oli jokseenkin seuraava: ”Toveri koulunjohtaja, suomalainen ryhmä valmiina lipunnostoon. Vahvuus kymmenen henkeä, sairaana kaksi henkeä.”

Tämän jälkeen ilmoituksen suorittanut sai luvan poistua oman ryhmänsä luokse ja antaa sille luvan ottaa lepoasento. Kun kaikki ryhmät olivat tehneet ilmoituksensa, antoi koulun johtaja luvan nostaa liput. Ne nostettiin rummun päristessä ja fanfaaritorven soidessa. Totuuden nimissä täytyy sanoa, että alussa meistä suomalaisista apellitouhu tuntui jokseenkin koomiselta, mutta siihen tottui melko pian ja kaikki tuntui normaaliilta. Tällä hetkellä asiaa ajatellessa se tuntuu hauskalta muistolta, joka säilyy varmasti mielessä koko loppuelämän.

Opintojen lomassa juhlittiin ja pidettiin hauskaa

Yksi tärkeimpiä tapahtumia opinahjossamme olivat ystävyystapaamiset, joihin osallistui mm. DDR:ssä olleita neuvostoliittolaisia sotilaita eli ”tovereita”, joiksi heitä yleisesti kutsuttiin, sekä vietnamilaisia ja afrikkalaisia opiskelijoita Leipzigin yliopistosta. Tapaamisten ohjelmaan kuuluivat erilaiset keskustelut, kulttuuriohjelmaa, juhlakulkue kylän läpi ja koulun ruokasalissa järjestetty illanvietto tansseineen ja niihin liittyvine jälkimaininkeineen. Koulun alakerrassa toimivasta kanttiinista sai ostaa pienen syötävän ja makeisten lisäksi mm. olutta ja väkeviä alkoholijuomia. Koulun järjestäessä oppilailleen juhlat, kuten esimerkiksi ystävyystapaamisia, sai koulun taloustoimistosta käydä kuittaamassa myös viinipullon koulun laskuun. Kanttiini oli auki jo aamusta kello yhdeksästä alkaen, joten mikäli ei ollut oppitunneille menoa, saattoi nauttia piristyksekseen aamukahvit ja kinkkusämpylät.

MITGLIEDSKARTE

für Jungpioniere

Plauenin pioneeritalossa
suoritetun harjoittelujakson
ohjelmaan kuului mm. lopputyön
kirjoittaminen.

Kanttiinissa oli myös DDR:n penneillä toimiva levyautomaatti, josta löytyi myös meille suomalaisille tarkoitettua musiikkia, esimerkiksi Dannyn Kesäkatu. Koulumme johto huomioi ansiokkaasti joka vuosi Suomen itsenäisyyspäivän. Aamulla 6.12. koulun keskusradiossa soitettiin ihan ensimmäiseksi jokin suomalainen levy ja samalla suomalaisille ystäville toivotettiin hyvää itsenäisyyspäivää. Myöhemmin päivällä koulun johtoporras poikkesi vielä Saluunassamme tuomassa lahjan. Jos en nyt väärin muista, se oli jokin kuvakirja tai vastaava eepos.

Praktikumit pioneeritaloissa, kouluilla ja kesäleireillä

Opetussuunnitelmaan kuuluivat teoreettisten aineiden ohella aina myös käytännön harjoittelujaksot. Ensimmäisenä opintovuoteni suoritin käytännön harjoittelun pienessä Neuensalz-nimisessä kylässä yhdessä ”kummitätini” Lindan kanssa. Harjoittelupaikkamme oli kylän peruskoulu. Kuuntelimme oppitunteja ja järjestimme lapsille pioneeri-iltapäiviä. Majapaikkamme oli tuolloin erään vanhemman pariskunnan omakotitalon yläkerta.

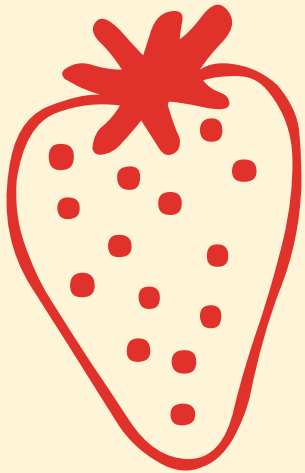
Toisena opiskeluvuotena käytännön harjoittelujaksoja varsinaisen lukukauden aikana oli kaksi. Itse suoritin harjoittelujaksotni Plauenissa ja Dresdenissä. Dresdenin harjoittelu liittyi taiteisiin, koska olin taideseminaarin opiskelija. Asemapaikkana oli Dresdenin upea Pioneeripalatsi, johon työharjoitusta suorittavalle oli varattu jopa oma työhuone. Harjoittelujaksoon Dresdenissä kuului myös kaupungin kuuluiisiin taidegallerioihin tutustuminen.

Plauenin pioneeritalossa suoritetun harjoittelujakson ohjelmaan kuului mm. lopputyön kirjoittaminen. Tein sen pioneerien kabareeryhmästä ja puhallinorkesterista. Muistan, kuinka istuin tuntikausia torvimusiikkia kuunnellen ja muistiinpanoja tehden pienessä harjoitustilassa. Plauenissa työharjoittelijoille oli yöpymiseen varattu talon yläkerrasta huone, jonka seiniä koristi suuri, lasten oranssin-keltaisella värillä maalaama aurinko. Auringon alle oli sijattu retkivuode, joka toimi nukkumispaikkana kokonaista neljä viikkoa.

Jokaiseen harjoittelujaksoon kuului myös pioneeri-iltapäivän järjestäminen jonkin koulun pioneeriryhmälle. Iltapäivän teemana oli ”Suomi, tuhansien järvien maa”. Kerroimme kotimaastamme ja omasta järjestöstämme. Opetimme lapsille ”Kukko on kuollut” -laulun suomeksi. Meillä oli luonnollisesti mukana paljon värikkäitä maisemakortteja; niitä esittelimme pioneeri-iltapäivän aikana lapsille. Aina eivät kaikki lapsiryhmien ohjaajat uskoneet, että korttimme näyttivät oikean

Plauenin pioneeritalon
kabareeryhmän Beatles-
esitys vuosimallia 1969.

kuvan Suomesta. Asiasta jopa huomautettiin ja sanottiin, ettei Suomessa voinut niin kaunista olla kuin mitä korteissa esitettiin. Me olimme tästä epäuskoisuudesta sydänjuuriamme myöten loukkaantuneita.

Kesäisin olimme kuukauden ajan mukana kansainvälisillä pioneerileireillä Itämeren rannalla Preerowissa ja Berliinin lähellä sijaitsevassa Wilhelm Pieckin Pioneeritasavallassa.

Saunarituaaleja tiimalasien ohjastamana

Suomalaisten saunaperinne oli myös huomioitu koulussamme kiitettävällä tavalla. Noin kymmenen kilometrin päässä koulultamme sijaitsi suuri kemiantehdas. Tehtaan henkilökuntaa varten sinne oli rakennettu sauna. Saksalaiseen jämptiin tapaan saunaan ei päässyt kuka vain; saksalaisilta vaadittiin lääkärintodistus siitä, että saunominen oli kyseiselle henkilölle terveyden kannalta turvallista. Meiltä suomalaisilta ei kuitenkaan todistusta onneksi vaadittu. Koulun johto oli sopinut tehtaan kanssa, että me suomalaiset opiskelijat voimme saunoa kerran kahdessa viikossa. Joka toinen viikko saunomaan matkasivat tytöt ja joka toinen viikko pojat. Saunareissulle päästiin koulun pikkubussilla, koulun oman autonkuljettajan kyyditsemänä.

Itse saunomisessa oli meidän suomalaisten näkökulmasta hieman huvittaviakin piirteitä. Saunarituaalit menivät suurin piirtein seuraavasti:

Saksalaiset näyttivät ennen saunatiloihin menemistä terveydenhoitajalle ”saunomislupansa”, me saunomisen ”ammattilaiset” kävelimme kyseisen ”tarkastuspisteen” ohi suoraan pukuhuoneeseen. Pukuhuoneessa oli vaatekaappien lisäksi suuri vaaka, johon saunojat nousivat ennen varsinaiseen saunatilaan astumista. Punnituksen jälkeen seuraava kohde oli suihku, josta matka johti itse löylyhuoneeseen. Löylyhuoneen seinällä, kiukaan vieressä vastapäätä lauteita, oli kolme suurta tiimalasia. Saunojat istahtivat ensin alimmaiselle lauteelle lattian rajaan ja ryhtyivät löylyn heittämisen jälkeen tuijottamaan alinta tiimalasia. Kun hiekka tiimalasissa oli valunut loppuun, oli aika siirtyä pesuhuoneen puolelle ja hypätä suihkun kautta jääkylmään vesialtaaseen. Vesialtaasta askel johti jälleen suihkun alle ja siitä vähän ylemmäksi seuraavalle lauteelle. Tämän kaavan mukaan saunominen jatkui, kunnes kaikki kolme tai neljä laudetta oli käyty läpi.

Me suomalaiset emme suostuneet moista rituaalia läpikäymään, vaan kiipesimme muutta mutkitta suomalaisittain suoraan ylimmälle lauteelle. Muut saunojat olivat

tästä rikkeestä todella närkästyneitä ja antoivat meille saunomisesta mitään tietämättömille kitkerää palautetta saunalakien rikkomisesta! Saimme myös ”asiantuntevaa” opastusta saunomisen saloista. Aikamme kuunneltuamme saksalaisrouvien mutinoita ilmoitimme itsetietoisina, että tulemme Suomesta ja tiedämme kyllä, miten saunotaan, eikä meillä todellakaan löylyjä heitellä tiimalasien ohjeiden mukaisesti. Ilmoituksemme jälkeen laudeparlamentti hiljeni, ja lauteille laskeutui syvä saunallinen rauha.

Peseytymisen jälkeen siirryttiin niin kutsuttuun lepohuoneeseen lepäämään ja rauhoittumaan. Lepohuoneessa oli useita sijattuja sänkyjä tyynyineen ja peittoineen, joiden lämpöisessä syleilyssä saksalaiset saunojat uinailivat jonkun tovin. Meitä suomalaisia ei tuo lekottelu kiinnostanut, vaan keräsimme kimpsomme ja kampsomme ja matkasimme takaisin koululle nauttimaan saunakahveista ja tuoreista munkeista. Näistä hankinnoista ja tarjoiluista huolehti aina se porukka, joka ei sillä hetkellä ollut saunomisvuorossa.

joulut ja pääsiäiset suomalaisittain vuoristomaisemissa

Kahden ja puolen vuoden aikana, jonka opiskelumme Droyssigin pioneeriohjaajakoulussa kesti, kävimme vain kerran lomalla Suomessa. Yleensä koulu oli järjestänyt meille loma-aikoina lomanviettopaikan joltakin sivukoulultaan, joita sillä oli useita. Vietimme mm. pääsiäislomat Hartensteinissa hienossa kartanolinnassa ja joululomia Oberhofissa vuoristoseudulla.

Joulun viettoihin valmistauduimme erityisen huolella. Hyvissä ajoin kotomaasta tilattiin purkkisilliä sillisalaattia varten, leivottiin pipareita ja paistettiin laatikoita. Saksalaiset olivat omien sanojensa mukaan saaneet kyllikseen lantuista sota-aikana, ja he olivat kauhuissaan, kun kävimme kylän vihanneskaupasta etsimässä lanttuja laatikkoamme varten. Meille sanottiin suoraan, että heillä vain siat syövät lanttuja. No, me emme antaneet periksi lantunetsinnässämme ja niinpä meidät neuvottiin kylän laidalla olevaan suureen sikalaan, josta sitten hankimmekin sekä lanttumme että kinkkumme.

Kinkun paisto oli tuolloin myös oma lukunsa. Siihen aikaan ei DDR:stä löytynyt (tai ainakaan me emme löytäneet) niin suuria foliolevyjä kuin olisimme kinkunpaistamiseemme tarvinneet. Piti tyytyä pieniin noin 10 x 10 cm:n paloihin, joilla kinkkumme vuorasimme. Kokemattomia kinkunpaistajia kun olimme, sidoimme foliot kiinni villalangoilla. Luonnollisesti seurauksena oli, että langat paloivat ja

Saksalaiset olivat omien sanojensa mukaan saaneet kyllikseen lantuista sota-aikana.

koulu täyttyi harmaasta savusta! Savu nousi koulun kellaritiloissa olevasta keittiöstä ylös muihin kerroksiin ja käytäviin. Pelkäsimme, että joku hälyttäisi palokunnan paikalle ja auoimme paniikissa ikkunoita savun hälventämiseksi. Onnistuihan se, kun kovasti teimme töitä. Onneksemme koululla ei tuolloin ollut muita kuin me suomalaiset, sillä saksalaiset olivat jo matkanneet joululomille koteihinsa ympäri DDR:ää.

SDPL:n työntekijät
tutustumismatkalla
Berliinissä vuonna 2006.

Yksi meidän suomalaisten suurista ystävistä oli tuolloin kyläpoliisi Erwin. Hän oli kova metsästäämään, ja niinpä hän toi yhtenä jouluna meille lahjaksi jäniksen. Ryhmämme pojat olivat ottaneet lahjan vastaan, ja kun olimme juuri aloittamassa matkaamme joulunviettopaikkaamme, he pakkasivat jäniksen suurella työllä paistamamme kinkun viereen, sen kuljetusastiaan. Arvata saattaa, että meidän tyttöjen kauhistus oli valtava, kun jouluaattona ryhdyimme kattamaan pöytää ja aukaistuumme kinkkuastian sieltä meitä toljotti silmiin kuollut jänis karvoineen kaikkineen.

Postipakettia lähettämässä ja sateenvarjoa ostamassa

Saksalaisista sanotaan, että he kunnioittavat pykälää ja erilaisia säännöksiä. Se oli nähtävissä sosialistisessa Saksassakin.

Ennen joulua hankittiin tietysti joululahjoja lähetettäväksi sukulaisille Suomeen. DDR:n kunniakansalaisia olivat lapset ja nuoret. Se näkyi mm. niin, että lastenvaatteista ja leluista valtio kompensoi suuren osan, mistä johtuen ne olivat erittäin halpoja ostaa. Erilaisia koottavia pienoismalleja mm. lentokoneista, avaruusalusista ja aseista oli kaupoissa runsaasti. Niinpä päätinkin lähettää 14-vuotiaalle veljelleni joululahjaksi lentokoneen koottavan pienoismallin. Hankin pienoismallin kylämme tavaratalosta, paketoin sen ja täytin tulliselvityksen, jossa kysyttiin myös paketin sisältöä. Kirjoitin selvitykseen ”1 kpl lentokoneita” ja lähdin viemään pakettiani postitoimistoon.

Postiin saavuttuani totesin siellä olevan paljon muitakin paketin lähettäjiä, ja koko ajan porukkaa tunki sisälle. Asetuin jonon päähän odottamaan vuoroani, ja tulihan se noin puolen tunnin odotuksen jälkeen. Ojensin pakettini postivirkailijalle ja olin juuri kaivamassa rahaa pussista postimaksuun, kun tiskin toiselta puolelta tiuskaisi närkästynyt ja vihainen ääni: ”Mitä tämä tarkoittaa! Oletteko te ihan sekaisin? Täytyyhän aikuisen ihmisen ymmärtää, ettei näin pieneen pakettiin lentokone mahdu!” Samalla virkailija antoi käskyn lukita postitoimiston oven ja ilmoitti, ettei tilasta lähde kukaan ulos, ennen kuin tämä ”suomalainen ystävämme” tajuaa, mitä tulliselvitykseen pitää kirjoittaa. Hämmennyin moisesta reaktiosta täysin. En ollut tullut tosiaankaan ajatelleeksi, ettei pieneen pakettiin kokonainen lentokone sopisi! Pääsimme yhteisymmärrykseen, että kirjaus kuului ”yksi lentokoneen koottava pienoismalli”. Töppäykseni sai aikaan alati kasvaneessa asiakasjonossa melkoisen myrskyn. Ihmiset sisäpuolella moittivat minua siitä, että pitkitin heidän

Saksalaisista sanotaan, että he kunnioittavat pykälää ja erilaisia säännöksiä.

**Minulle ei myyty sitä
sateenvarjoa, koska se
oli tarkoitettu miehille!**

asioimistaan postissa, ja ulkopuolelta kuului koputusta ja ihmettelyä, miksi posti oli suljettu ennen aikojaan. Ei siinä auttanut muu kuin pyydellä anteeksi. Lentokone pääsi lentämään, postitoimiston ovet avattiin ja palvelu pelasi jälleen.

Toinen hauska tapaus sattui, kun tarvitsin uuden sateensuojan. Päätin hankkia sen läheisestä Zeitzin kaupungista. Olin ajatellut, että sopivan kokoinen sateenvarjo löytyisi miesten mallistosta, koska se olisi tarpeeksi suuri ja sitä paitsi paljon vankempaa tekoa kuin naisten vastaavat. Tavaratalossa oli tarjolla useita malleja ja väreissäkin valinnan varaa. Miehille tarkoitettut varjot olivat kaikki mustia. Päätin pysyä alkuperäisessä suunnitelmassani ja valitsin hyllyltä mustan miesten sateenvarjon, jonka kanssa suunnistin kassalle (jo tuolloin DDR:ssä suurimmassa osassa liikkeistä, myös kenkä- ja asustekaupoissa, oli käytössä itsepalvelu). Ojennettuani ostokseni kassarouvalle kysäisi hän: ”Tuleeko tämä teille itsellenne?” – Kyllä tulee, vastasin, johon kassarouva: ”Mutta ettekö te tiedä, että tämä sateenvarjo on tarkoitettu miehille? Teidän täytyy etsiä naisten varjo.” Ja niin siinä kävi, ettei minulle myyty sitä sateenvarjoa, koska se oli tarkoitettu miehille! Sain tyytyä riemunkirjavaan naisten malliin; sen päätti puolestani myyjä.

Suomessa olimme jo tuohon aikaan tottuneet siihen, että esimerkiksi hedelmiä ostaessamme voimme itse valita ostoksemme. Niinpä noudatimme aluksi samaa kaavaa DDR:ssäkin, ennen kuin opimme maan tavoille. Olimme jälleen kerran lähi-kaupungissamme Zeitzissa ostoksilla, ja matkamme varrelle osui hedelmäkioski. Päätin täydentää ostokassiani omenoilla. Kioskissa ryhdyin valitsemaan valioyksilöitä ostoskoriini. Kuinka ollakaan, ennen kuin ehdin saada koriini yhtäkään omenaa, sormissani tuntui pistävä kipu, ja huomasin, että myyjätäti seiso i edessäni pitkä viivoitin kädessään yrmeä ilme kasvoillaan: ”Ei saa koskea, niihin tulee bakteereja!” Tässä ei nyt ollutkaan itsepalvelun paikka. Samantapaisia opetushetkiä kuului alkuaikojen oleskeluumme, mutta pikkuhiljaa opimme ”maassa maan tavoille”.

Permantoliikkeitä ja maastajuoksua

DDR:ssä urheilu ja liikunta olivat arvossa arvaamattomassa. Lapset aloittivat jo lastentarhassa mm. voimistelun permanto-ohjelmien suunnittelun. Siksipä saksalaisille opiskelijoille liikuskelu musiikin tahdissa oli tuttua, ja suurimmalle osalle helppoa. Toista oli meidän suomalaisten kanssa; piruetit ja vaa'at sun muut kiemurat olivat kaikkea muuta kuin helppoja juttuja.

Osa ryhmästämme oli kiinnostunut liikunnasta ja oli sen vuoksi hakeutunut urheiluun ja liikuntaan erikoistuneeseen seminaariin. Urheilu- ja liikuntaseminaarissa ei riittänyt se, että kävi kerran tai kaksi viikossa urheilusalilla harjoituksissa. Opettajat vaativat tuloksia, ja tulosten eteen piti tehdä lujasti työtä. Niinpä myös ryhmämme ”urheilullinen” osa joutui harjoittelemaan kärrynpyöriä ja voltteja vapaa-ajallaankin. Harjoituspaikkana toimi yhteinen olohuoneemme Saluuna. Kovista treeneistä huolimatta suomalaisten urheiluseminaarilaisten annettiin ymmärtää, että he voisivat siirtyä urheilutuntien osalta meidän muiden suomalaisten joukkoon, koska he omalla taitamattomuudellaan jarruttivat muiden kehitystä. Se oli kova kolaus ja aiheutti jonkin verran katkeruuttakin. Vaikea oli hyväksyä, että motivoitunut urheilijaporukkamme olisi ollut jarruna koko muun seminaarin kehitykselle.

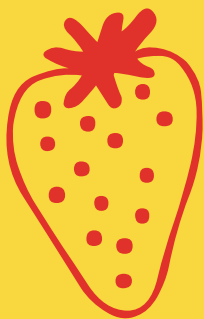
Totuuden nimissä on sanottava, että ei joukossamme ollut yhtäkään yksilöä, joka olisi pysynyt saksalaisten opiskelijatovereittemme matkassa. Muun muassa kyläimme läpi suoritetuissa maastajuoksusessioissa olimme auttamatta aina joukon viimeisiä. Ehkäpä tästä johtui, että koulun johto organisoi meille ihan omat urheilutuntimme.

Talousongelmat olivat meille tuntemattomat

Taloushuolia DDR:ssä olomme aikana ei meillä opiskelijoilla ollut. Asuimme koululla yhdessä saksalaisten opiskelijoiden kanssa ilman kustannuksia. Saimme koululta kuukaudessa 150 DM, 50 DM:n edestä kanttiinilippuja, joilla voimme ostaa kaikkea muuta tarjolla olevaa paitsi alkoholia, ja 50 DM:n edestä kylän kirjakauppaan käyviä seteleitä, joilla ostelimme esimerkiksi kirjoja, valokuva-albumeja, kyniä, kirjepapereita ja -kuoria. Lomamatkat suoritimme koulun pikkubusseilla, joita ajoivat koulun omat autonkuljettajat. Sairaanhoido ja hammashoido olivat täysin ilmaisia. Kerran vuodessa saimme koululta vielä erillisen vaaterahankin. Koulu kustansi meille myös yhden lomamatkan Suomeen.

Kaiken kaikkiaan Droyssig, ”nuoruutemme hauta”, niin kuin itse tuota ajanjaksoa elämässämme kuvasimme, oli kokemuksena sitä luokkaa, että sitä ei pois antaisi. Sitä paitsi, emme me Droyssigista kotiuduttuamme vielä ikäloppuja olleet, joten nuoruuden haudasta puhuminen oli ehkä hieman liioiteltua!

Helena Kempas

Maailman nuorison **10. ystävyysfestivaali Berliinissä** vuonna 1973.

Imperialismin vastaisen solidaarisuuden, rauhan ja ystävyyden puolesta!

Tiskan ja laitan essun

Tiskipöytäni odottaa siistimistä. Laitan vedet valumaan ja tartun essuuni.

Se on palvellut minua jo 37 vuotta. Katson kuvioita: Berliinin TV-torni, Hauptstadt der DDR, Operncafé. Muisteluni lomassa puhdistuvat tiskini, ja minä päätän raiuttaa keittiössä ilmoille kunnon laulun: ”Ja, ja wir treffen uns auf jeden Fall, Sommer drei und siebzig zum 10. Festival...”

Seison Kouvolan asemalla

Poikaystäväni pitelee festivaalilyltyä lohdutuksena sille, ettei itse pääse mukaan. Otan hänestä kuvan. Digikuvasta ei tuolloin osattu edes uneksia, joten näin sen kuvan vasta viikkojen jälkeen palattuani kotiin. Kyllä varmaan asemalaiturilla olivat myös K. ja E. ja J., lauluryhmäni muut jäsenet. Mutta en heitä siinä laiturilla huomaakaan, keskityn suukkosiin. Kaksi viikkoa tulisivat olemaan yksinäisiä! Poikaystäväni kantoi yksin kyltin takaisin kotiin autotallin perukoille.

Juna tuli, ja astuin 800 muun festivaalidelegaatin joukkoon. Eipä muistaakseni ollut mitään vaikeuksia liittyä vaunussa yhteiseen jännityksentäyteiseen ja odottavaan tunnelmaan. Ja sitä paitsi, olimmehan Lokakuu-ryhmän laulajia! Me oltiin läpäisty monta vaihetta ja oltiin etuoikeutettuja kulttuuridelegaation jäseniä! Mukaan pääsyä oli edeltänyt minulle tuntematon, mutta monista merkeistä päättelemäni ja aistimani todellinen rysy: kuka pääsee mukaan? Onko mukaan päässeet valittu oikeassa poliittisessa suhteessa? Viimeksi mainittu asia oli taatusti tärkein seikka. Kuka tästä kaikesta päätti? Joku ystävyysfestivaalitoimikunta jossain Helsingissä.

Helena Kempas tuli Kotkan kaupungin nuorisotoimeen harjoittelijaksi vuonna 1970 ja pääsi kesätyöstään Kotkan matkailutoimesta irti kahdeksi viikoksi Berliinin reissulle vuonna 1973. Asettui sitten vuonna 1991 kaupungin nuorisotoimenjohtajaksi. Poliittiset laulut ovat edelleen toki muistoissa, ja Saksan nuorisotyö on tullut tutuksi työn puolesta monipuolisesti. Pitkän saksan lukeminen kannatti, kiitos Maija Henttiselle!

Epäammattimainen valmistautuminen esitykseemme

Kouvolan järjestötalossa olimme valmistautuneet usean viikon. Ryhmämme oli laulanut ja esiintynyt yhdessä jo vuoden, mutta ehkä saundimme joka tapauksessa oli pikkukaupungin tasoa. Kovimmat ja kauneimmat taistelulaulut valittiin esitykseemme, ja minun oli määrä laatia spiikit, kun osasin saksaakin. Olin koko lailla onneton niitten spiikkien vuoksi. Miten kerrot kahdessa lauseessa Kemin lakosta ja työläisten kohtaloista?

Täydellinen tietämättömyys olosuhteista

Jos nyt lähtee festareille ihan minne päin tahansa, katsoo nettisivulta sijainnin, palvelut, hinnat, säät ja muut. Me emme tienneet mitään. Siis emme mitään. Tiesimme, että junamatka kestää kolme vuorokautta, pysähdymme Minskissä yhdeksi yöksi, ja kai me jotain sapuskaakin saadaan. Ja kurinalainen oli syytä olla. Esimerkillinen sinipaita. Näillähän sitä jo pärjäsi.

Neukkulan vaunut, eka kertaa

En ollut koskaan aiemmin ollut neuvostoliittolaisessa junassa. Tämä erilainen ja eksoottinen junavaunu hurmasi minut. Viimeistään siinä vaiheessa, kun pääsimme ensimmäisen kerran syömään ravintolavaunuun, olin häikäistyä: valkoiset liinat ja kristallilasit! Ei meillä oltu tällaiseen totuttu, vaikka olin veturimiehen tyttärenä paljonkin liikkunut junissa. Lähempänä Berliiniä liinat eivät olleet enää niin valkoiset.

Raiteilla rytyytettiin mennessä kolme vuorokautta ja palatessa kaksi.

Mie vain lauloin
sydämeni kyllyydestä
”Näin viiden nyt
maanosan nuoret
nyt yhteiseen
käy rintamaan”.

Harri Saksala istuu vaunun nurkassa ja lukee

Päiväsaikaan istuimme vaunun avolooseissa ja huomasin, että meidän vaunumme nurkassa istui Harri Saksala ja luki kirjaa. Koko ajan. Siis niin kunnioitettavaa! Me muut lojuimme, olimme, politikoimme ja välillä lauloimme. Viipurin asemalla oli vuorossa ensimmäinen ystävyystapahtuma, joka tarkoitti torvisoittoa, puheita ystävydestä, laulua ja ehdotonta noottia: asemalle, kauas junasta Ei saanut mennä. Ja tietysti sitten vilkkaimmat jo uhmaavat sääntöä, juoksevat jossakin Leningradin esikaupunkialueen ratapihalla, ja juna hiljentää ja hiljentää ja hiljentää, jotta he pääsevät hyppäämään takaisin junaan. Jotain kokoomuslaisia varmaan. Tai demareita. Sinipaidat paheksuivat.

Juna jyskytteli ohi Leningradin. Minskissä vietimme yön, juhlimme menossa ollutta YYA-juhluvuotta ja kävimme joukolla Hatynin hautausmaalla, jossa on valtava toisen maailmansodan muistomerkki. Kymenlaakson festivaalitoimikunnan puheenjohtaja Esa Lassi nyrjäyttää nilkkansa nurmirinteessä (ja on kertonut potevansa kipeyttä vieläkin). Jatkoimme matkaa ja ylitimme Puolan rajan. Varsovan asemalla ovia ei edes avattu muuta kuin MEIDÄN RYHMÄLLE! Olimme valitut esittämään festivaalilaulun asemalaiturilla. V. oli tohkeissaan ja avasi junan oven meille ja vahti, etteivät muut vaunusta päässeet laiturille. Oliko siellä yleisöäkin? Mie en muista mittään, mie vain lauloin sydämeni kyllyydestä ”Näin viiden nyt maanosan nuoret nyt yhteiseen käy rintamaan”. Puheita kuitenkin oli.

Kolmen vuorokauden jälkeen astuimme tavaroinemme ja E. ja J. kitaroineen Berliinin asemalaiturille. Asemahalli oli suurempi kuin Helsingin. En ollut nähnyt niin suurta missään. Se oli valoisa ja mahdottoman korkea. Emme olleet montaa askelta kadulle johtavalta ovelta ottaneet, kun E. tokaisee tohkeissaan: ”Tällainen sosialismi Suomeenkin rakennetaan!” Olin ehdottomasti samaa mieltä. Tämä oli jotenkin valoisa, modernin oloinen, eurooppalainen, suuri ja kuitenkin ihmisen kokoinen. Ja vaikka Neuvostoliitto oli jalustalla, niin uskalsin ajatella, että DDR ei ollut lainkaan niin tunkkainen.

Huikkea fiilistelyä

Asuntola, ruokakassit, joita ei enää pian jaksettu kantaa, banaaneja, ruokatelttoja, herkkuja: elämä asettui sitten innostuneissa tunnelmissa uomiinsa. Saimme majaan ison opiskelija-asuntolan soluhuoneistosta kerrossänkyineen. Samassa solussa Agit-Prop! Ateriakupongit oli jaettu ja erilaisia ruokaloita oli alueella moniakini.

Parhaiten muistan etelänsorttisen, jossa sai paprikaa. Syödessä syntyi heti tarinaa muiden kanssa. Erityisesti muistan kuitenkin paprikapataa nauttiessa ajatelleeni, että vierellä olevat afrikkalaiset eivät olleet sillä lailla ”nuoria” kuin suomalaisten ryhmä. Käsite ”maailman nuorisot” oli jo silloin lähempänä Suomen nykyisen nuorisolain määrittelyä nuorisosta alle 29-vuotiaina.

Ruokailu oli muutoinkin hyvin merkittävässä asemassa. Aamiaiskuponki kuului tietysti jokaiselle, ja niinpä yksi ryhmän jäsenistä keräsi kortit ja nouti jakelupisteestä kullekin muovikassillisen evästä, jolla pelkästään olisi elänyt ainakin seuraavaan aamuun asti. Kaikki muut sapuskat olivat jotenkin ok, mutta banaanien kohdalla ajattelin, että näinköhän kaikilla tämän maan asukkailla on tällaiset määrät banaaneja syötäväksi. Meille niitä jaettiin joka aamu. Lapsenuskoisessa (lue: sosialismia ihannoivassa) mielessäni oli kuitenkin sellainenkin sopukka, joka ei uskonut banaanien kuuluvan täällä arkeen. Mutta mehän olimme täällä vieraita, meille ne kuuluivat, eikä siitä sitten sen enempää spekuloitu. Parin aamun jälkeen tosin opimme hakemaan vain parilla kupongilla pussit ja jakamaan saaliimme: sämpylöitä, juustoja, marmeladia, mehuja, hedelmiä. Ryhmämme yritti elää kestävästä kehitystä ja kulutuksen rajoittamisesta jo silloin.

Lahjakassit jokaiselle

Ylenpalttisen ruuan lisäksi kaikki saivat pieniä muistolahjoja, joista minulla on vieläkin tallessa pyyheliina, kirjoituslusuista ja kynsien hoitosetti – kaikki varustettuina festivaalilogolla. 20 000 kynsienhoitosettiä! En tiedä valmistusmaata. Koko Berliini oli luonnollisesti dekoreerattu festivaalitunnuksin: kaikkialla oli festivaalilogoja, lippuja, viirejä, kylttejä, iskulauseita, kukkia. Ne tekivät iloisen tunnelman paitsi festivaalivieraisiin, niin todennäköisesti myös asukkaiden mieliin.

Alkuhuipennus oli peräti 50 000 ihmisen yhteinen avajaisjuhla stadionilla. Sinne päästäksemme oli odotettava, seisottava, maltettava ja kärsittävä kuumuudesta. Juomapulloja ei silloin kannettu kassissa aina mukana. Suomalaiset sisääntulomarssiin päässeet delegaatit (puolet 800:sta) oli jaettu ryhmiin, joilla oli eriväriset festivaalipaidat. Minun paitani oli punainen. Matka oli tuskainen, mutta koska perillä odotti mahdollisuus nähdä vilaus Angela Davisia, jaksoin.

Mihin sinä
matkustat
tiskatessasi?

Maailman nuorison
10. ystävyysfestivaali
Berliinissä vuonna 1973.
Saapuminen maittain
stadionille tuhansien
hurratessa.

Olo oli kuin olympialaisissa (vaikka en olekaan olympialaisia muuten kokenut kuin tv:ssä), jopa festivaalitulen sytyttämistä myöten. Rauhankyyhkyjä lennätettiin taivaalle satoja. Niin sitten istumme tuhannet ja taas tuhannet lippujen hulmutessa ympäri stadionia ja kuuntelemme puoluejohtaja Honeckeria. Varmaankin taas hurasimme. Mutta sitten puhumaan saapuu Angela Davis, musta nainen USA:sta, ja ratkeamme. Tuo yhdistelmä – nainen, mustaihoinen, USA ja ihmisoikeudet – oli niin käsittämättömän ihailtavaa. Maailman nuoriso osoitti suosiotaan ja halusi kaikille ihmisille rauhan. Muistan paluun stadionilta erittäin hyvin: ihmisiä oli kaduilla niin paljon, etten koskaan eläissäni sen jälkeenkään ole ollut sellaisessa tungoksessa ja puristuksessa. Koin suorastaan ahdistusta ja pelkoa siitä, että tallaudun jalkoihin. Ainakaan en pysynyt kenenkään tutun kannoilla. Siihen mennessä oli jo viimeistään täytynyt oppia liikkumaan Berliinissä, jotta löytäisi yksin tiensä takaisin omaan majapaikkaan. Meillä oli tietenkin vapaa kulkuoikeus kaupungin busseissa ja raitiovaunuissa.

Kansainvälinen opiskelijajärjestö (International Union of Students) ja musiikin tahdissa pulppuava suihkulähde riittivät ihmeteltäviksi pikkukaupungin tytölle.

Lokakuu-ryhmämme esiintyy Alexanderplatzilla televisiokameroiden edessä

Mutta meidän olimme saapuneet tänne esiintymään. Festivaalin alkupäivinä meidät kuljetetaan Alexanderplatzille. Seison suurella, korkealla lavalla TV- tai filmikameroiden ympäröimänä. Yleisö oli kaukana meistä, jossakin. Paljonko heitä oli? Näytettiinkö filmiä jossain? Mitä me lauloimme? Spiikkasinko jotain? Minulla oli valkoiset polvisukat, punainen vekkiahame, Tiedonantaja-paita ja tietysti kymenlaaksolainen ylpeys: Kymen Sosialistisen Nuorisoliiton sininen pusakka. Minusta tuntui, että se oli vielä arvokkaampi kuin taistolaisnuorten sinipaita, koska Taisto Sinisalo tuli Kotkasta ja pusakka oli perinnettä, ei mikään uusiokeksintö! Ehkä me lauloimme Natalian vaiko sittenkin Punapaulan, mutta ainakin jotain taistelevaa ja luokkakantaista sen lisäksi. Niin lipuivat ohitseni elämän suurhetket. Paljon ei jäänyt mieleen. Ainakaan kukaan meistä ei kompastellut. Muistimme kaikki sanat. E:n plektra pysyi sormissa. Sitten K. sai pahan kurkkutaudin ja seuraavat esiintymisemme täytyi peruuttaa.

Minä olen pikkupioneeri ja vähäinen on vielä minun voimani...

Kouvola ylpeänä esittää: Lokakuu-ryhmä Alexanderplatzilla.

Minulle esiintymiskatkos tiesi huumaavaa vapauden tunnetta, kun sain käyskellä pitkin Berliinin katuja. Sodan jäljiltä oli paljon korjattu, mutta oli myös kuin muistomerkiksi jätetty sortunut kirkko, jonka kellotapuli täyttyi viheriöivistä puista ja pensaista. Sodan kauhun kävin tutkimassa – jopa kahdesti – saksalaisen historian museossa. Kierros päättyi mustan verhon eteen, jota avattiin vain aikuisille. Verhon takana oli natsien ihmisenahasta valmistamia esineitä, tutkielmia aivoista ja ihmisen päästä. En ymmärtänyt silloin, mitä merkitsi se, että sodasta oli kulunut vasta 28 vuotta. Ja minä olin 22-vuotias! Sachsenhausenissa hiljennyimme kaikki viimeistään silloin, kun marssimme portista, jonka yllä oli kyltti ”Arbeit macht frei”. Mieleton vaihdos tunnelmassa: lähtiessämme iloiselta ja hälisevältä festivaali-alueelta emme saattaneet kuvitella, mikä meitä odottaa. Kouluhistorian lukemisista ei ollut montaa vuotta, mutta keskitysleirin näkeminen omin silmin oli merkittävää. Ja vaikka paikkoja oli kohenneltu, jotta ne kestäisivät matkailijavirtoja, ei se asiaa muuttanut. Taas olin samassa tilassa: tästä oli kulunut vasta 28 vuotta, ja minä olin 22-vuotias.

Vastapainoksi sotamuistoille pääsimme myös muille retkille, joita festivaalikansalle järjestettiin runsain mitoin. Sanssoucin linnassa olimme kovin hämmennyksissämme. Kaikki ympäröivä loisto oli jotain ennennäkemätöntä – näin siis elivät kuninkaat, ylimystö, hallitsijat, siis jotain yhtä kamalaa kuin kapitalistit ja imperialistit ja muut sortajat. Sota ei ollut tuhonnut linnan hohtoa, mikä seikka näin jälkikäteen ajatellen tuntuu ihmeeltä. Siellä hyvin hoidetun puiston käytävillä pohdimme: onko tämä oikein? Mitä tällaiselle paikalle tulisi sosialistisessa maassa tehdä?!!! Olin mukana myös Leipzigin messualueelle tehdyllä retkellä. Messuja siellä ei juuri silloin ollut, mutta koko retken ajan kävin intensiivistä keskustelua jonkun vanhemman saksalaisherran kanssa. Ilmeisesti politiikasta ja DDR:n puolesta. Olisinpa silloin tiennyt sen, mitä nyt tiedän DDR:n silloisesta ilmapiiristä kansan keskuudessa. Keskustelukumppanini edusti kuitenkin DDR:n virallista linjaa – tuskin hän muutoin olisi retkellämme oppaana ollutkaan.

Eräänä päivänä sain ajatuksen: lähdenpä käymään muurin tuolla puolen! Sehän olisi länsimaan passilaiselle ollut toki mahdollista. Joku juttu siihen tuli väliin, ja sain pian tietää, että olisinkin jäänyt sille puolelle, koska viisumini oli vain yhdelle käynnille Berliinissä. Suoraan sanoen en ymmärtänyt tuon taivaallista mistään viisumiasiaista. Muurista festivaaliväki pidettiin mahdollisimman kaukana. Periaatteessa sitä ei meille ollut olemassakaan. Muuria en kuitenkaan sen

En ymmärtänyt silloin,
mitä merkitsi se,
että sodasta oli kulunut
vasta 28 vuotta.

Minulla on mielikuva,
että satoja monenlaisia
seminaareja ja
keskusteluja järjestettiin,
jossakin kaukana
minusta.

enempää ihmeteltyt, saati tuominnut, sehän oli niin oikein. Lännessä asui pahuus, tuskin ainakaan ihmisiä (vrt. keskitysleirikokemus!). Ehdottomasti puheessamme muistimme puhua Berliinistä ja Länsi-Berliinistä. Ei ollut mitään Itä-Berliiniä, kuten länsimaisessa tiedonvälityksessä yleensä oli.

Elo solussamme kulki päivä päiväältä eteenpäin. Oli toki ryhmän sisäisiä kähinöitäkin. Eräänä päivänä seisoin parvekkeellamme ja kuulin jotain taivaallisen ihanaa: Sinikka Sokka laulaa viereisellä parvekkeella ”lähden kulkemaan halki etelän aavan louhikon, uuteen maisemaan, valon ja puiden tuulen huminaan...”

Onko jotain vielä ihanampaa kuultu? Vastaan: ei. Tapahtuma vaikutti ajatuksiini Chile-solidaarisuustyöstä, jota sitten syksymmällä tarvittiinkin.

Mutta miten sujui yhteydenpito Suomeen ja Kouvolassa asustavaan rakkauteeni? Ainakin joka kolmas päivä marssin posti- ja telelaitoksen konttoriin, tilasin puhelun Suomeen, odottelin vuoroani pitkään ja kerroin sitten hätäisesti kuulumisia sosialismista ja festivaalista. Keskuksen ystävällinen virkailijaherra tuli jo tutuksi lukuisien käyntieni aikana, ja hän hymyili minulle hyväntahtoisesti. Kirjeitä lähti sitten välipäivinä. Rakkaus ei tuohon kahteen eron viikkoon päättynyt. Kyltin pitäjästä asemalla tuli sittemmin lasteni isä.

Minulla on mielikuva, että satoja monenlaisia seminaareja ja keskusteluja järjestettiin, jossakin kaukana minusta. Elin hektisesti tätä hetkeä, ja ryhmäni odotteli K:n toipumista ja lupaa lääkäriltä päästä esiintymään (E. ja J. olivat heittäneet keikkaa duona ilman tyttöjä). En pohtinut julkilausumia tai muita kannanottoja, joita festivaaliväki mitä todennäköisimmin tehtäviin riittävästi. Esa Lassi kertoi mm. PAIGC:n (Guinea-Bissaun ja Kap Verden vapautusrintama) valtuuskunnan tapaamisesta. Siis todistettavasti asioita pohdittiin ja julkilausumia laadittiin.

Oli kuitenkin tapahtuma, jonka valmisteluun olin itsekin antanut pienen panoksen. Suomessa kerättiin Vietnamiin Nguyen Van Troi -lastensairaalaan yhteensä miljoona markkaa. Olin kilisytellyt keräyslippaita minäkin Kouvolan kaduilla, messuporteilla, pesäpallo-ottelua seuraavan yleisön keskuudessa pitkän talvea ja kesää. Kerätty huikea summa luovutettiin nyt Berliinin televisiotornin juurella Vietnamin edustajalle. Tunsin tehneeni työtä oikean asian puolesta.

Eräs mainittava muisto: ei alkoholia! Kuka meitä vahti? Eikö ollut tarjolla? Kenties se oli kallista? Ehkä ei ehtinyt? Se vaan ei ollut tärkeää. Tai oli tärkeää olla kirkasotsainen, sinisen kirkas!

Nguyen Van Troi
-keräyksen tuotto
luovutettiin
vietnamlaisille
lastensairaalan
rakentamiseen.

Berliini on vastaanottanut 38 vuoden kädenpyyhkäisyt.

Festivaaliviikkojen yksi ehdoton huipentuma oli isäntämaa DDR:n esittelymarssi: lippuja, urheilijoita, pioneereja, sotilaita lapsia harteillaan, nuorisoliittolaisia sinisissä FDJ-paidoissaan, näyttäviä rakennelmia, hurraa! hurraa! muutama kilometri. Seison valtavyöryn varrella muiden joukossa ja osoitan suosiotani.

Paluumatka tehtiin samassa neuvostoliittolaisessa junassa, mutta hieman joutuisemmin, ilman väliyöpymistä missään kaupungissa. Porhalsimme kaksi vuorokautta suoraan kotia kohti, ja Vaalimaan asemalla join autuaallisena maitoa, jota olin kaivannut koko reissun ajan. Kotona minua odottivat mansikat, joita pistelinkin siihen tahtiin, että aamulla piti soittaa Kotkaan: "Olen kuumeessa, en voi tulla töihin!" Oli ollut tuskan takana saada kaksi viikkoa vapaaksi Kotkan kaupungin matkailutoimistosta. Hävettikin, mutta kuume oli todellinen. Olen siis ollut kerran minäkin nuori ja joutunut selittelemään esimiehelleni.

Kasvoiko minussa kokemuksen myötä kansainvälisen ystävyden tunne? En muista tutustuneeni kehenkään paremmin, ei yhtään osoitetta mukaanani! Oman poliittisen ryhmäni painoarvo oli kyllä vahvassa osassa koko festivaalin ajan. Ja minä vain olin niin rakastunut, että palvoin rakkauttani koko matkan ajan enkä sallinut uusia tuttavuuksia. Reissun

jälkeen olimme tietenkin velvoitettuja kertomaan pitkin Kymenlaaksoa kokemuksistamme, lauloimme ja kuvailimme tapahtunutta. Ylpeinä pukeuduimme kotona Berliinissä hankittuun FDJ-sinipaitaan ja esitimme Berliinissä oppimamme laulun La batea. Mutta pian Lokakuu-ryhmää taas tarvittiin muutoinkin. 11.9.1973 tehtiin Chilessä verinen vallankaappaus. "El pueblo unido" oli minulle jo tuttu. Agit-Prop oli laulanut sitä naapuriparvekkeella Berliinissä, ja sävel oli tarttunut heti mieleeni. Suorastaan käsittämättömällä nopeudella Kotkan Järjestötaloon organisoitiin solidaarisuustilaisuus, jonne saimme viime hetkellä ennen tilaisuuden alkua laulun sanat suomeksi. Pikainen harjoittelu ja kynnelsilmin estradille. Festivaaliaate kanto.

Ensimmäisen Saksa-kokemukseni olin saanut jo vuonna 1969, jolloin Kouvoon tuli ystävyyskaupungista Hagenista nuoria. Pyrittiin toista viikkoa yhdessä.

Merkityksetön ei ollut minulle silloin satunut episodi: saavun iltamyöhään illanvietosta kotiini, ja äitini tiuskaisee hyvin tuomitsevaan sävyyn epäilyksensä, että olin tullut saksalaisen pojan saattamana. Kansakunnalla ei ollut kotonani kummoinkaan maine. Puolustin jo tuolloin kiihkaasti vanhemmilleni saksalaisia ja selitin, etteivät nykyhetken saksalaisnuoret olleet vastuussa sota-ajasta. Festivaalimatkan jälkeen menin seuraavan kerran Saksaan vasta yhdistämisen jälkeen vuonna 1992. Berliinin muurin jäänteiden näkeminen sai minut jälleen ajattelemaan maailman kummallisuutta. Aika aikaansa kutakin. Mutta ihmiset ovat kärsineet.

Festivaalilaulut ovat pysyneet mielessäni läpi vuosikymmenten, ja milloin mistäkin eteeni tupsahtaneet muistoesineet ovat vieneet minut noihin päiviin takaisin. En ole jälkikäteen liiemmästi perehtynyt historiankirjoihin ja niihin analyysihin, joita Berliinin festivaalista on tehty. Yleisradiossa esitetty filmi kertoo kuitenkin todistettavasti siitä yksimielisyydestä, jolla kaikki Suomen poliittiset nuorisoryhmät olivat tuolloin valmistautuneet tapahtumaan, kehuivat DDR:n saavutuksia ja tunnustautuivat rehellisesti festivaalitunnuksen alle: imperialismiin vastaisen solidaarisuuden, rauhan ja ystävyden puolesta! Suuri joukko festivaalidelegaation johtajia ja osanottajia toimii nyt tai on toiminut Suomen politiikan johtopaikoilla.

KANSAINVÄLINEN FESTIVAALILAULU

Näin viiden nyt
maanosan nuoret
jo yhteiseen käy
rintamaan
ja ystävyyslippujen alle
he saapuvat ääriiltä maan
Soi nuoruuden kunnialaulu
se taivaat ja maat täyttää saa
ja soikoon kuin koskien pauhu
tää kutsumme näin maailmaan
Eteenpäin käy maailman nuoruus
olkoon lentos esteetön
poies sodan henget menköön
rauha olkoon pilvetön
Eteenpäin käy maailman nuoruus
voimat yhteen käsikkäin
Eteenpäin, eteenpäin,
eestä rauhan käymme näin!

10. FESTIVAALIEN OMA LAULU (KERTOSÄE)

Rauha, ystävyys, solidaarisuus,
nuorten työ sen varmistaa voi.
Maailman nuorten työllä
yhteisin ponnistuksin.
vain nuorten yhteistyö
sen varmistaa voi.

Ja, ja wir treffen uns...
Vinyyli rahisee, mutta on
vielä soittokunnossa!

Lenin-setä
valvoi maailman
nuorisoa
Berliinin
keskustassa.

Eräs todella merkittävä seikka on DDR:n nuorisolaki, joka festivaalivuoden jälkeen astui voimaan 1.2.1974. Mitä sillä on tekemistä Suomen ja Saksan nuorison ystävyysoiminnan kanssa? Kenties ei ystävyysoiminnan, mutta ainakin suomalaisen nuorisopolitiikan kanssa. Nimittäin heti jo 15.2.1974 kansanedustaja Taisto Sinisalo Kotkasta teki toivomusaloitteen eduskunnassa nuorisolain säätämisestä Suomeen. Mehän olimme juuri festivaalia edeltävänä vuonna 1972 saaneet ensimmäisen lain (Laki nuorisolautakunnista ja kuntien valtionavusta) kunnallista nuorisotyötä luotsaamaan. Sinisalon lakialoite laajensi näkökulmaa monessa kohdin juuri siihen suuntaan, jossa nykyinen nuorisolakimme on. Sinisalon aloitteen sisältönä olivat:

1. Oikeus työhön, turvattuun toimeentuloon ja sosiaaliseen turvallisuuteen.
2. Oikeus nykyaikaiseen, tieteelliseen ja humaaniin kasvatukseen ja koulutukseen.
3. Oikeus demokraattiseen kulttuuriin, kehittävään ja monipuoliseen vapaa-aikaan ja virkistykseen.
4. Oikeus osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja päätöksentekoon.
5. Oikeus rauhaan ja kansojen väliseen ystävyyteen.

Lieneekö juuri festivaalitapahtuman tuotosta, että lakialoite esitti myös rauhan vaatimuksen? Ainakin voisi kuvitella, että festivaalitapahtuman mukanaan tuoma yhteistyö ja DDR:n vahva ja edistyksellinen panos nuorison aseman turvaamiseksi olivat aineksia tehdyssä aloitteessa. Aloitin ensimmäisessä kunnallisessa virassani 11.3.1974 Keravan nuorisosihteerinä. Lakialoite oli tärkeä ase repussani. Ja olihan se myös matkaeväs omasta maakunnastani. Hyväksymistähän aloite ei tietenkään koskaan saanut, mutta sisältö elää!

Sainpa tiskini hoidettua, ja Berliini-essuni joutaa taas naulakkoon.

FESTIVAALIHISTORIAA

- 1947 Praha, Tšekkoslovakia
- 1949 Budapest, Unkari
- 1951 Itä-Berliini, DDR
- 1953 Bukarest, Romania
- 1955 Varsova, Puola
- 1957 Moskova, Neuvostoliitto
- 1959 Wien, Itävalta
- 1962 Helsinki, Suomi
- 1968 Sofia, Bulgaria
- 1973 Berliini, DDR
- 1978 Havanna, Kuuba
- 1985 Moskova, Neuvostoliitto
- 1989 Pjongjang, Pohjois-Korea
- 1997 Havanna, Kuuba

KIRJALLISUUTTA JA LÄHTEITÄ

- FUNDER Anna 2003. Stasiland. Stories From Behind the Berlin Wall. Granta Books, London.
- HEIKKINEN Minna (toim.) 2004. Sakit, lössit, jengit ja nappulat... Nuorisotyön vuosikymmenet. Nuoperi. Turun maakuntamuseon näyttelyesite 36. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.
- HEIKKINEN Minna (toim.) 2007. Lähtö ja Loitsu. Suomen ja Viron välisestä nuorisoyhteistyöstä. Opetusministeriön julkaisuja 2007:4. Tundeline teekond. Eesti ja Soome noorsookoostöö. Käännös: Petteri Aarnos. Turku, Nuoperi. Yliopistopaino, Helsinki.
- HENTILÄ Marjaliisa – HENTILÄ Seppo 2008. Berliiniin: retkiä lähihistoriaan. Helsinki, Kirjapaja, Karisto Oy:n kirjapaino.
- HENTILÄ Seppo 1992. DDR: valtio ilman kansaa. Helsinki, VAPK-kustannus.
- HENTILÄ Seppo 1994. Jaettu Saksa, jaettu historia: kylmä historiasota 1945–1990. Helsinki, Suomen historiallinen seura, Tammer-paino.
- HENTILÄ Seppo 2003. Kaksi Saksaa ja Suomi: Saksan-kysymys Suomen puolueettomuuspolitiikan haasteena. Helsinki, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HENTILÄ Seppo 2004. Harppi-Saksan haarukassa. DDR:n poliittinen vaikutus Suomessa. Helsinki, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Karisto.
- HÄMÄLÄINEN Heikki 2006. Kunnallinen nuorisonvillitsijä. Kuusankosken kaupungin tulostuspalvelu.
- HÄMÄLÄINEN Heikki 2011. Nuorisotyöntekijänä paperikaupungissa. Kuusankosken kaupungin tulostuspalvelu.
- JOKIPII Mauno 1994. Suomi ja Saksa maamme itsenäisyyden aikana. Finland und Deutschland im 20. Jahrhundert. Snellman-instituutti, Kuopio.
- JOKIPII Mauno 1995. Suomalaiset Saksan historiaa tutkimassa. Snellman-instituutti, Kuopio.
- KREKOLA Joni 1994. Helsingin nuorisofestivaalit ja niiden vastustus Suomessa 1960–1962. Poliittisen historian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- LEHTONEN Terhi 2009. Itään! Nuoret mukana ystävyyskuntatoiminnassa. Turku, Nuoperi. Painosalama.
- TALVASTO Kaija (toim.) 1990. Ruotsin apu Kuopiossa 1940. Pohjola-Nordenin Kuopion läänin piiri ry, Kuopio.
- VIITALA Heikki 1976. Raportti Kuopion kansainvälisestä toiminnasta vuosina 1968–1975. Kuopion kaupunki.
- VIITALA Heikki 1992. Kuopion kansainvälisen toimintaohjelman 1992 näkökohtia. Snellman-instituutti, Kuopio.
- WENDLAND Lothar A. Kuopion suomalais-saksalaisen yhdistyksen historiikki. Kuopion suomalais-saksalainen yhdistys, Kuopio.
- Oulun kaupungin ystävyystoiminnasta:
<http://www.ouka.fi/kansainvalisyys/ystavyyskaupungit.html>
- Suurimmalla osalla Suomen kaupungeista löytyy niiden omilta verkkosivuilta tietoja myös ystävyyskuntatoiminnasta.

Kirjoittajilla on ollut myös mahdollisuus käyttää Nuorisoperinteen keskusarkistossa olevia opetusministeriön asiakirjoja Suomen ja Saksojen välisestä nuorisoyhteistyöstä. Keskusarkisto on osa Turun kaupunginarkistoa.

Mansikkahilloa ja karjalanpiirakkaa!

Siinäpä yhdistelmä, joka kuvaa hyvin Suomen ja Saksojen välistä nuorisoyhteistyötä. Suolaista ja makeaa, jokaiselle jotakin. Edustamalla maataan on jokainen kansainvälistä nuorisotyötä tehnyt saanut kokea uutta ja ihmeellistä, välillä molempia yhtä aikaa.

Suomen nuorisoyhteistyö Saksan demokraattisen tasavallan ja Saksan liittotasavallan kanssa alkoi jo 1960-luvulla. Vuosikymmenten aikana on monta tarinaa ehtinyt jo kadota, mutta nyt ainakin osa tapahtumista ja muistoista on tallennettu. Missähän tanssittiin lipsiä? Kasvoiko DDR:ssä todellakin banaaneja? Mikä merkitys oli Checkpoint Charliella, tunnetulla rajanylityspaikalla, nuorisoyhteistyössä? Mitkä kaksi eurooppalaista ystävyyskaupunkia sijaitsevat Reinin varrella niin, että ne voivat risteillä tapaamisiin ja pyytää suomalaisetkin mukaan? Nuoperin kolmas kansainvälistä nuorisotyötä pohdiskeleva julkaisu avaa jälleen portit uusiin maihin, joista toista ei enää ole.

www.nuoperi.fi